MIRCEA VÂLCU-MEHEDINȚI

DEZVĂLUIRI

FAȚA NECUNOSCUTĂ A ISTORIEI ROMÂNIEI

11. UN POPOR CARE SE STINGE: AROMÂNII (MACEDO-ROMÂNII). POLITICA GRECILOR FAȚĂ DE ROMÂNIA (TIMEO DANAOS ET DONA FERENTES - MĂ TEM DE GRECI, CHIAR CÂND FAC DARURI)

CULEGERE DE DOCUMENTE ORIGINALE DIN FONDURILE SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAȚII
DIRECȚIA SIGURANȚEI GENERALE
DIRECȚIA GENERALĂ A POLIȚIEI
CORPUL DETECTIVILOR
CASA REGALĂ

(INEDIT)

EDITURA MIRCEA VÂLCU-MEHEDINȚI
2008

COPERTA: MIHAI HODOROGEA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VÂLCU-MEHEDINȚI, MIRCEA
Dezvăluiri: (fața necunoscută a istoriei României) memoria istoriei: culegere de documente originale din fondurile: Serviciul Special de Informații, Direcția Siguranței Generale, Direcția Generală a Poliției, Corpul Detectivilor, Casa Regală: inedit /
Mircea Vâlcu-Mehedinți – București: Editura Mircea Vâlcu-Mehedinți,2008
vol.
ISBN 978-973-87470-4-X
Vol.11 : Un popor care se stinge: aromânii (macedo-românii), Politica grecească față de România : (Timeo danaos et dona ferentes) (Mă tem de greci chiar când fac daruri). 2008 - ISBN 978-973-88703-5-2

94(498)

SUMAR

UN POPOR CARE SE STINGE: AROMÂNII (MACEDO - ROMÂNII). POLITICA GRECEASCĂ FAȚĂ DE ROMÂNIA (TIMEO DANAOS ET DONA FERENTES – MĂ TEM DE GRECI, CHIAR CÂND FAC DARURI)

"România nu poate permite ca Românii din Macedonia să fie tratați ca un neam inferior, să nu li se recunoască ființa etnică, să nu li se garanteze o situație politică egală cu a celorlalte popoare din Balcani... Aceasta înseamnă că România este dată afară din Peninsula Balcanică..." (Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor - 27 decembrie 1912).... 11

1. Câteva pagini de istorie a aromânilor. Idealul mostru național și al aromânilor. Broșură: Societatea de cultură macedo – română „Macedonia Macedonenilor". București, Institutul de arte grafice „Eminescu",1912..... 11
2. Câteva rânduri despre fanarioți.....26
3. Campaniile naționaliste desfășurate, impuse din România și Grecia în legătură cu Macedonia..... 29
4. Memoriu către studenții români conceput de Tașcu Pucerea..... 33
5.Societatea naționalistă "Eteria Ellenismos". Scop. Activități antiromânești. 38
6. Tașcu Pucerea. Activități..... 44
7. Autonomia Macedoniei văzută de Tașcu Pucerea și alți macedo-români... 48
8. Aplanarea conflictului greco - român văzut de Tașcu Pucerea și de unele ziare.....51
9. Societatea de cultură macedo-română..... 61
10. Dare de seamă privind activitatea Societății de cultură „Macedo-Română". Reluarea relațiilor diplomatice dintre România și Grecia.....64
11. Legăturile aromânilor cu prelații greci și aromâni..... 69
12. Mitinguri în toate marile localități din România. Proteste..... 71
13. Se cere incorporarea teritoriilor din nordul Epirului la Albania..... 74
14. Activitatea Societății de cultură Macedo-Română. Mișcarea românilor macedoneni contra persecuțiilor și atrocităților la care sunt supuși aromânii de către greci în timpul războiului din Balcani. Atitudinea „Ligii culturale" față de problema macedoneană..... 76
15. Activitatea Societății „Macedo-Română" din București și a Comisiei compusă din George Muru și Iulian Valaori a căror scop era să prezinte marilor puteri doleanțele românilor macedoneni.....95
16. Tașcu Pucerea a devenit cetățean român.....95
17. Grecii din România, încurajați de primul ministru grec, Venizelos, aduc jigniri României.....96
18. Referiri asupra persecuțiilor și asasinatelor îndreptate asupra aromânilor, de către greci sau turci. Protestele aromânilor și a presei din România față de asasinarea fruntașului aromân Dumitru Zica.....96
19. Macedo-românii *cer ca guvernul român să-și îndeplinească*promisiunile102
20. Alte asasinate.....103
21. Propunerea unor aromâni referitoare la Pind.....106

22. Ajutorul bănesc ce se acordă macedonenilor refugiați.....108
23. Despre corpul didactic al școlilor românești din Macedonia.....108
24. Grecii și guvernanții români doresc refacerea relațiilor interstatale. Grecii continuă prigoana, arestările și masacrarea aromânilor.....110
25. Nemulțumirile macedo-românilor contra lui Take Ionescu din cauza interviewului publicat în ziarul „Adevărul".....120
26. Note informative asupra refugiaților macedo-români în România în urma încheierii păcii dintre greci și turci; referiri asupra persecuțiilor și asasinatelor îndreptate împotriva aromânilor, de către greci și turci. Înrolarea unor tineri în Batalionul sacru.....120
27. Reacția românilor-macedoneni.....126
28. Prelații români, servili, dau concursul prelaților greci, fără a le cere rezolvarea chestiunii bisericești române din Macedonia.....127
29. Grecomanii din România protestează.....127
30. Atitudinea Turciei.....128
31. Tașcu Pucerea decorat de Semiluna Roșie..... 129
32. Arestarea, schingiuirea și masacrarea aromânilor continuă.....129
33. Discursul deputatului C. Grădișteanu, ținut în Camera Deputaților, referitor la împărțirea sferelor de influență între marile puteri.....130
34. Aromânii au ajutat Grecia luptând pentru independența ei..... 131
35. Comportarea autorităților sârbești față de aromâni.....131
36. Misiunea americană în Albania și Macedonia.....133
37. Conferință despre originea macedo-românilor.....134
38. Chestiunea pașapoartelor macedo-românilor.....134
39. „Autonomia" școlii și bisericei în Banatul cedat Serbiei. Asuprirea românilor din provinciile macedonene alipite Greciei.....135
40. Alte acte inumane săvârșite de guvernul Greciei împotriva aromânilor...139
41. Italia îi sprijină pe aromânii din Macedonia.....143
42. Legionarii macedo-români din Dobrogea.....144
43. Asuprirea elementului aromânesc de către statul grec.....145
44. Asasinatele grecești.....145
45. Alte acte incalificabile ale guvernului grec.....146
46. Măsuri de prevenire ale unor eventuale acțiuni diversioniste grecești, luate de către guvernul României.....147
47. Comentarii asupra elementului grecesc din România.....148

LISTA ABREVIERILOR

-FOND DIRECȚIA POLIȚIEI ȘI SIGURANȚEI GENERALE = F.D.P.S.G.
-FOND DIRECȚIA GENERALĂ A POLIȚIEI = F.D.G.P.
-FOND CASA REGALĂ = F.C.R.
-FOND PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI = F.P.C.M.
-FOND MINISTERUL DE INTERNE = F.M.I.
-FOND MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE (MIN. RĂZBOI) = F.M.Ap.N.
-PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI = P.C.M.
-PREȘEDINȚIA ADUNĂRII DEPUTAȚILOR = P.A.D.
-MINISTERUL DE INTERNE (AFACERILE INTERNE) = M.I.
-MINISTERUL DE INTERNE.DIRECȚIA ADMINISTRAȚIEI DE STAT = M.I.Adm.S.
-MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE(MINISTERUL DE RĂZBOI) =M.Ap.N.
-MARELE STAT MAJOR (MARELE CARTIER GENERAL) = M.St.M.
-DIRECȚIA POLIȚIEI ȘI SIGURANȚEI GENERALE (DIRECȚIA SIGURANȚEI GENERALE) = D.P.S.G.
-SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAȚII = S.S.I.
-INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI = I.G.J.
-CORPUL DETECTIVILOR = C.D.
-DEPUTAT = D.
-nota noastră = / n.n./
-semnătura de pe document = /s.s./
-/.../ = întrerupere de text

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Spre deosebire de istorici, care interpretează faptele culese din izvoarele vremii, în această lucrare, documentele de arhivă, pe care le public, nu vor fi comentate (interpretate). Voi interveni numai pentru explicitarea celor ce succed. Aşadar, las cititorului libertatea de a le analiza, după propriu-i discernământ.

Materialele documentare din aceste "Fonduri" întregesc informațiile din perioada 1890-1950

Colecția "Dezvăluiri – Fața necunoscută a Istoriei României", aşadar, cuprinde numai documentele de arhivă, care, până în prezent, nu au văzut lumina tiparului. Poate, din carențele trecutului, viitorii conducători vor avea ceva de învățat... dacă vor dori să învețe.

Majoritatea documentelor sunt culese din Fondurile Direcția Poliției şi Siguranței Generale, Preşedinția Consiliului de Miniştri – Serviciul Special de Informații, Corpul detectivilor, Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, Casa Regală, Monitorul Oficial.

Documentele respective sunt reproduse întocmai după originalul existent în dosarele Arhivei Naționale – Direcția Arhive Istorice Centrale. **Nu am adăugat nici o virgulă, nu am făcut nici o corectură, nici chiar ortografică**. *Am eliminat, totuşi, frazele de prisos lăsând, pe cât mi-a fost posibil, esențialul din materialul citat; spațiul cărții nu-mi permitea să-l public în întregime. Datorită faptului că informatorii şi agenții de siguranță au fost (şi sunt şi astăzi) din toate mediile sociale, nu trebuie să avem pretenția ca vocabula lor să fie scrisă – în notele respective – gramatical.* Nota trebuia să aibă o singură calitate: să conțină adevărul.

La subsolul fiecărei „note" (referat, raport sau dare de seamă) se trecea şi denumirea ministrului, (sau a conducătorului instituției) căruia i se comunica informația respectivă, în ideea că acesta va lua măsurile cuvenite de apărare, sau contracarare a faptei sesizate. Eu nu am găsit necesar să copiez şi această adnotare, deoarece am considerat că pe cititor îl interesează documentul în sine, nu cui i s-a comunicat informația.

Deci, foarte multe din cele redate în prezenta lucrare, sunt

rapoarte ale agenților de siguranță, polițailor, referate şi dări de seamă ale comisarilor speciali sau şefilor de brigăzi şi divizii de siguranță. (La fiecare „Notă" a agentului din D.P.S.G. sau din S.S.I. sau din C.D., am trecut codul agentului – care consta dintr-un număr sau un nume codificat, de cele mai multe ori indescifrabil (am găsit multe „note" pe care nu era scris nici codul şi nici numărul „notei"), iar la sfârşitul fiecărui referat, raport sau dare de seamă, am trecut numele cu care era semnat (Repet: unele nume nu sunt citețe, diverse referate sunt nesemnate). Spre edificarea cititorului (cine doreşte să cerceteze înscrisul complet), am trecut la nota de subsol denumirea fondului de arhivă, numărul şi anul respectiv al dosarului.

Am cercetat numai aceste fonduri de arhivă, precum şi interpelările deputaților de seamă, deoarece rapoartele, notele, telegramele cifrate sau necifrate, referatele şi dările de seamă - adresate Directorului General al Siguranței sau Şefului Serviciului Special de Informații -, întotdeauna au reflectat realitatea pură (obiectivă); este de la sine înțeles că documentele oficiale din administrația de stat, „nu puteau cădea în greşeala de a critica regimul politic existent, la putere", iar publicațiile apărau interesele patronului respectiv sau ale oficialității, deci erau subiective, de aceea nu le-am socotit drept material documentar credibil. Acestea nu fac obiectul lucrării de față.

Subliniez: *Funcționarii de siguranță erau obligați să raporteze ceea ce au constatat la "obiectivul" încredințat lor spre supraveghere. Acest deziderat constituie şi astăzi – ca de totdeauna, exceptând perioada din țara noastră între anii 1946 şi 1990 - „legea strictă a oricărui organ de spionaj sau contraspionaj din lume".* **Informație corectă înseamnă putere**. *Statul care nu stăpâneşte informația este un stat mort. Având o informație nealterată de subiectivism, conducerea statului poate lua măsurile de rigoare (măsuri de apărare sau contraatac). Această regulă este valabilă, atât pe timp de pace, cât şi în război - fie el rece sau cald. De aceea am ales, ca o cale de cunoaştere a adevărului nud, publicarea unor documente esențiale din respectivele fonduri de arhivă.*

Fragmentele din ziare (care redau mai amănunţit fapta sesizată în notă) sunt, de asemenea, reproduse tot din fondurile de arhivă ale M.I., D.P.S.G., S.S.I. Din Monitorul Oficial am redat câteva interpelări ale unor parlamentari de seamă. Toate interpelările deputaţilor, ca şi răspunsul oficialilor, sunt extrase tot din Monitorul Oficial. Spre a facilita studierea lor în întregime, am trecut, în lucrare, data şedinţei respective (ziua, luna şi anul publicării în Monitorul Oficial); nu am mai trecut, ca notă de subsol, numărul Monitorului Oficial, considerând că de îndată ce am inserat data şedinţei respective, nu mai era necesar să trec şi numărul Monitorului Oficial. Am evitat să public vreun citat, sau chiar crâmpei, din memoriile oamenilor de stat; toate memoriile nu pot fi decât subiective.

Din miile de dosare cercetate ale "Fondurilor", eu nu am redat – pentru economie de spaţiu – decât câte un document-două din categoria faptelor asemănătoare.

Referindu-mă la documentele din această lucrare, privind „aromânii", sau mai corect zis „armânii", studiul preistoriei şi, mai în urmă, al istoriei naţiei ce a purces din pelasgi, purtând în decursul vremilor diferite denumiri („Imperiul pelasgic", apoi „Neamul tracilor" etc), uşor se poate constata, ştiinţific (luând ca bază, de exemplu, numai descoperirile arheologice, precum şi limba vorbită, atât de către dacii din Dacia, cât şi de către cea mai mare parte a populaţiei din vechea Macedonie, aromână), că românii de astăzi din România şi cei din cea mai mare parte a teritoriilor macedonene sunt fraţi, au acelaşi sânge strămoşesc, au o tulpină comună, provenită dintr-un singur trunchi. Părinţii noştri, atât al românilor din România, cât şi aromânilor s-au numit pelasgi. Datorită deselor năvăliri (unele statornicite - cum au fost grecii, bulgarii etc – şi altele trecătoare), românii macedoneni, pentru a scăpa cu viaţă s-au retras în munţii, unde au cultivat vechea limbă, fără influenţe ale năvălitorilor, o limbă atât de asemănătoare cu cea vorbită în România.

Duşmanii dacoromânităţii noastre, ai stirpei noastre, care vegetează chiar în interiorul României, în vârful ei, caută prin toate mijloacele, la îndemnul stăpânilor atotputernici, din străinătate, să ne îndepărteze, încetul cu încetul, de tradiţii, care

au început să dispară. Astăzi, românii şi aromânii nu mai au tradiţii comune (obiceiuri, sărbători moştenite de la strămoşii strămoşilor noştri, cântece etc.). Toate aceste acte de cultură, comune, pur româneşti, se pierd pe zi ce trece. Agresiunea trădătorilor se accentuează. Despărţirea de fraţii noştri de dincolo de fruntalii devine tot mai evidentă. Personal nu sunt împotriva nimănui, ci, doresc să arăt că noi suntem pur şi simplu, traco-dacoromâni. Şi noi, precum şi aromânii.

Subliniez, se continuă cu diversiunea: se trece sub tăcere că limba şi scrierea noastră provin din limba matcă pelasgo-traco-dacă, dezvoltată de latini; ni se falsifică şi mistifică istoria, se încearcă distrugerea izvoarelor istorice comune; se induce scoaterea din istorie a identităţii noastre comune, traco-daco-române. Şi aceasta prin substituire. Aromânilor, din România, li se creează o altă identitate, prin admiterea denumirii de etnie aromână, ca minoritate etnică în România. Aromânii nu au altă etnie, aşa cum o vehiculează cozile de topor aromâne, care şi-au făcut apariţia, în ultimul timp, pe scena actualităţii româneşti. Aceşti domni, - care spun că sunt etnie aparte – o spun pentru ca să apuce şi ei o părticică din ciolanul puterii; vor să devină parlamentari ai unei aşa-zise minorităţi etnice. (Minoritate aromână!) Mai ales că la putere, chiar în vârf, sunt grecomani! De ce n-ar ciupi şi ei, ca mulţi alţii, din ciozvârta întinsă multor paraziţi, cu atâta generozitate, de către cei care conduc astăzi destinele României?

Totodată, constat cu durere că sunt şi alţi aromâni, astăzi oameni de vază în România, care s-au înstrăinat cu totul de fraţii lor, ceilalţi aromâni, cum ar fi domnul Caramitru, dealtfel eminent actor, şi domnul Gigi Becali, mare afacerist, şef de partid şi fost cioban - meserie a strămoşilor aromâni. Domnului Caramitru i-am lăsat acest volum (când încă era manuscris), pentru a-l citi şi a-mi da un răspuns (l-am cerut ajutorul, pentru a răspândi lucrarea printre aromâni - ca o personalitate cu multe relaţii printre aromânii din România şi Macedonia. Câţiva ani l-am căutat la UNITER, unde este şef, dar secretarele Domniei Sale, de fiecare dată mi-au răspuns că-i vor cere manuscrisul pentru ca eu să reintru în posesia lui, Domnia Sa *fiind aproape tot timpul plecat* în străinătate. Manuscrisul nu l-am mai văzut.

Domnul Gigi Becali nici n-a binevoit să mă primească. Mi s-a

spus că nu are ore de audiență. I-am dat un volum doamnei secretară, care mi l-a înapoiat după o săptămână, constatând că nici nu sa umblat la el. Mi s-a spus că această problemă nu-l interesează. Probabil, dacă aşi fi venit cu vreo televiziune, m-ar fi primit... Mascaradă...

Deci, În lucrarea de față, cu multe piedici, redau luminei unele documente originale, care demonstrează, cu o claritate de cristal, un fragment din trecutul aromânilor: un trecut plin de durere, de sacrificii şi de amărăciune.

Am, totuşi, speranța, că, acum, în ceasul al douăsprezecelea, înțelepciunea românului va învinge şi se va trezi din amorțeală, aşa cum ni se spune, de aproape două decenii, în imnul nostru național, pe care-l cânt şi eu, alături de dumneavoastră: **„Deşteaptă-te române!" Nu mai dormi! Te-au călcat hoții! Trezeşte-te! Schimbă în acest ultim ceas ceeace trebuie schimbat!**

Iar dumneavoastră, cei capabili şi cinstiți, nu mai stați deoparte! Implicați-vă în salvarea României din buza prăpastiei unde au adus-o hoții, care ne-au guvernat până în prezent. Fiți demni şi ieşiți din adormire! Români şi aromâni!

Țin să aduc, pe această cale, mulțumirile mele Prof. dr. AUREL V. DAVID, eminent istoric, pentru ajutorul dat spre o mai bună organizare a materialului documentar cules.

Mulțumesc conducerii Direcției Arhivelor Naționale Istorice Centrale şi, mai cu seamă, personalului sălii de studiu, care mi-au dat un sprijin deosebit, pe tot timpul cercetării mele (16 ani).

Mircea Vâlcu-Mehedinți

UN POPOR CARE SE STINGE: AROMÂNII (MACEDO-ROMÂNII). POLITICA GRECEASCĂ FAȚĂ DE ROMÂNIA (TIMEO DANAOS ET DONA FERENTES – MĂ TEM DE GRECI, CHIAR CÂND FAC DARURI)

"România nu poate permite ca Românii din Macedonia să fie tratați ca un neam inferior, să nu li se recunoască ființa etnică, să nu li se garanteze o situație politică egală cu a celorlalte popoare din Balcani... Aceasta înseamnă că România este dată afară din Peninsula Balcanică..." (Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor – 27 decembrie 1912).

1. *Câteva pagini de istorie a aromânilor*

1/1. Idealul nostru național şi Aromânii. [1)]

Dacă în idealul nostru național, se întrunesc /.../ o aspirație etnică şi o aspirație politică, născîndu-se una dintr'alta şi întemeindu-se una pe alta, iar amîndouă suprapunîndu-se printr'o coincidență strict geometrică şi dacă, prin urmare, realisarea lui e o problemă de contopire națională, prin integrarea teritoriului național într'unul şi acelaş cadru politic, atunci fără îndoială, Aromînii scoşi prin puterea fatalităților istorice şi geografice din acest cadru, rămîn în afară de acest ideal şi oricît e de tragic a o recunoaşte, e cu neputință a nu o mărturisi. De aceia, au şi mărturisit-o de mult şi fără înconjur călători ca Bolintineanu (Călătorii la Romînii din Macedonia şi Muntele Atos, Bucureşti 1863 p. 10), oameni de Stat ca d. Carp, istorici ca d. Iorga. Asta nu înseamnă de loc că avem a-i uita şi a ne lepăda de Romînii balcanici. Fapta ar fi fără păreche în istoria modernă a naționalităților, şi nu şi-ar găsi analogie, cum au încercat să spuie unii savanți străini, nici în soarta Slavilor Venzi, nici într'aceia a Albanesilor sicilieni şi nici măcar într'aceia a celorlalte insule de Romîni dispăruți. Ba semnificația ei, departe de a dovedi simț politic şi de a sluji idealului nostru politic, ar

1) F.D.P.S.G – DOSAR 84/1913

descoperi lumii o lipsă de simț național stranie şi pernicioasă la un popor mic care vrea să trăiască.

Dacă, într'adevăr, Aromînii au ajuns prin vicisitudinile trecutului o excepție de la definiția idealului nostru național, excepția asta rămîne solidară cu postulatul fundamental, adecă cu forța conservării noastre etnice. Căci şi despărțiți de noi prin zece veacuri de viață deosebită, despărțiți prin atîta întindere de pămînt străin şi plin de piedici naturale, ei nu sînt despărțiți şi înstrăinați prin sînge, şi vocea lui, care a biruit veacurile, străbate depărtările. Lucru-i firesc, dacă atavismul e partea cea mai adîncă şi mai vie a vieții şi ființii omeneşti şi dacă, precum spune poetul "Despărțit ori depărtat, fratele e tot frate" (Iancu Văcărescu). "Frăția" asta nu-i o vorbă goală, de oare ce înțelesul cuprinsului ei se poate cerceta deamănuntul; şi ea impune datorii de conştiință şi de fapte, care trebuie mereu precisate, cu atît mai lămurit, cu cît chiar opinia lumii culte este încă nedesluşită asupra lor şi, din causa aceasta, prea nepăsătoare încă față de ele.

Avem, într'adevăr, datorii impuse de identitatea lor etnică, ce trebuie menținută, nu numai ca un monument viu ori ca un omagiu adus trecutului, dar şi ca o reservă națională pentru viitor; avem datorii impuse prin tenacitatea instinctului lor de conservare, care trebuie alimentată înainte de-a slăbi; avem datorii impuse de numărul lor, care nu-i destul de mare pentru a ne asigura de viitor, nici aşa de mic pentru a-l putea trece cu vederea. Aceste datorii se impun astăzi cu puterea unui "acum - ori - niciodată", căci momentul e hotărîtor. După ce până astăzi - şi cel puțin de la 1905 - Aromînii erau născuți ca naționalitate în Imperiul turcesc, acum iese de supt stăpînirea lui, care s'a mulțămit totdeauna de a îngloba neamurile supuse, fără să năzuiască a şi le asimila, ca să intre supt dominația unor popoare tinere ori degenerate, ce au dat mereu dovadă, prin scris, prin faptă şi prin crimă, de un panelenism şi de un panbulgarism hrănit de cele mai romînofage instincte.

De aceia Aromînii aveau totdeauna groază a se gîndi la desmembrarea şi peirea Imperiului turcesc, lucrau din suflet şi cu credință la menținerea lui şi nu calculau niciodată, - li se părea cu neputință a calcula cu ideia sfărîmării sale. Aşa că sfărîmarea asta a venit acum, nu numai împotriva tutulor

dorințelor, dar şi împotriva aşteptărilor şi, din causa aceasta ea îi prinde nepregătiți, o nepregătire care adaugă şi mai mult la gravitatea momentului, iar în aceiaşi măsură, prin urmare, la imperiositatea şi urgența datoriilor noastre. Căci, de sigur, aici ca şi aiurea, greutățile nu şterg şi nici măcar nu micşorează datoria, pentru că din potrivă ele o cresc (până la măsura sacrificiului). De aceia, aceste greutăți noi nu le ascundem, oricît ar fi de multe şi de mari, pentru a le birui mai bine, cu atît mai mult, cu cît vom vedea, tot ele ni dau punctul de plecare şi de sprijin în biruirea lor.

Nimeni dintre oamenii de ştiință, ori cel puțin de bună credință, nu mai pune la îndoială existența elementului aromînesc, cînd atîția le-au studiat şi le-au recunoscut forța numerică, tenacitatea şi identitatea etnică. Identitatea asta le-a fost recunoscută într'adevăr din cele mai vechi timpuri, şi mai întăiu, chiar din istoriografia şi etnografia străină, de la Cafkokondylas şi până la Thunmann, de la Thunmann şi până la Weigand. Au cunoscut-o apoi, chiar din veacul al XVII-lea, cei mai învățați dintre cronicarii noştri, Miron Costin şi Stolnicul Constantin Cantacuzino; şi nu numai din cărțile altora sau din auzite, pentru că, vorbind de "Cuțo-Vlahi", acesta din urmă mărturiseşte că "şi cu dintr'înşii a vorbit", i-a cunoscut, aşa dar, din contact. După "contactul" acesta, care a rămas isolat şi în ori ce cas, fără urmare, se stabileşte contactul cel mare, contactul național, şi odată cu dînsul, o nouă recunoaştere, la sfîrşitul veacului al XVIII-lea, cînd atîția Romîni macedoneni, în deosebi Moscopolieni, alungați de pîrjolurile albanese, s'au adăpostit mai ales în Ungaria, unde au intrat în legătură cu fruntaşii şcolii latiniste, alături de cari au pus temelia regenerării lor culturale şi naționale, aducînd la cunoştința lumii moderne identitatea lor etnică, tipărind cea d'intăiu gramatică şi cea d'intăiu istorie a lor şi organisînd începuturile învățămîntului aromînesc.

Dar un moment şi mai hotărîtor în promovarea conştiinței aromîneşti, o "recunoaştere" şi mai rodnică prin urmările sale, este determinată prin contactul exilaților de la 48, cari cei d'intăiu descopăr pe Aromîni acasă la ei şi stîrnesc interesul activ pentru dînşii, interes ce capătă o formă concretă abia la întemeietorii României contemporane. Aceştia cei d'intăiu au început prin fapte o tradiție de solidaritate națională şi culturală a lor. Aceste

drepturi, care au fost recunoscute mai tîrziu, ca o confirmare a identității lor naționale, a rămas să le continuăm nu numai ca un act de pietate față de cei cari le-au pregătit, le-au întemeiat şi le-au garantat, ci ca o alimentare a instinctului de conservare de care a dat dovadă elementul aromînesc, în luptă, atîtea veacuri cu strălucita şi conrupătoarea civilisație a Imperiului bizantin, iar după aceia cu Imperiul turcesc, care prin slăbiciunea lui i-a lăsat în prada furiei şoviniste a popoarelor balcanice.

Nici desnaționalisarea, nici emigrarea, care s'au ajutat şi s'au determinat una pe alta, în această operă de distrucțiune etnică, n'au izbutit a-i reduce la măsura unei cantități etnice neglijabile, printre celelalte neamuri balcanice, şi n'a izbutit, mai ales, să slăbească acele tradiții şi moravuri strămoşeşti, în care se concretisează instinctul național. Căci, fără îndoială, tenacitatea acestui instinct nu trebuie măsurată prin proporția teritorială şi numerică dintre extensiunea lor de odinioară şi contracțiunea, ce i-a urmat, ci cu greutățile, ispitele şi presiunile ce-au avut să le birue.

Cu alte cuvinte cifra lor trebuie interpretată după valoarea ei istorică, iar nu după valoarea absolută, cu atît mai mult cu cît n'avem statistica ştiințifică, care să ni arate exact cît sînt şi cum se'nmulțesc şi cum descresc, căci, dacă sînt regiuni în care numărul lor se micşorează, sînt altele, cu o poporație foarte prolifică. Statistica administrației turceşti, în care corupția fiscală reduce numărul capetelor, e şi turcească şi confesională, amestecînd şi ascunzînd pe Aromîni cu Slavii, cu Grecii şi chiar cu o parte din Albanesi, în rubrica creştinilor supuşi Patriarhatului din Constantinopol; iar statisticile călătorilor sînt nişte /.../ „impresii cifrate", dar nu mai obiective şi mai reale decît orice alte impresii.

Aproximațiile lor sînt iperbolice ori cad într'o prudență care reduce realitatea la nimic. Să recunoaşte, lăsînd la o parte pe cei nepregătiți pentru asemenea cercetări, ori pregătiți şi porniți d'inainte către anumite încheieri, că, această realitate e şi greu de descoperit pentru un călător şi mai ales pentru un străin. "Ex. Aromîn", e o vorbă pe care Aromînul o spune mai lesne numai "Romînului de la Dunăre", şi nici lui totdeauna. *Dacă însă* statistica exactă şi complectă lipseşte, orientare şi, în orice cas, indicații statistice găsim, de pildă, în statistica consulatului

austriac din Bitolia, care descopere numai în vilaetul Monastir 140 de mii de Aromîni (vezi, în "Convorbiri literare XXXVII," studiul d-lui dr. Gh. Alexici, Macedo-Romînii pp. 865 şi 939); ori în descoperiri ca aceea făcută acum zece-doisprezece ani, cînd s'a dat peste comune, necunoscute cu 30 de mii de Aromîni, şi, în sfîrşit, în aserțiunea unui băştinaş, care este în acelaşi timp un om de ştiință, ca d. G. Murnu, care crede că cifra trebuie urcată cel puțin până la 500 de mii (vezi "Universul", de la 29 Decembre 1912 art. "Autonomia Macedoniei"). Asta înseamnă că, atît numărul, cît şi tenacitatea, cît şi mai ales identitatea lor etnică li dă dreptul la o viață națională, iar nouă ni revine datoria să li-o înlesnim şi să li-o asigurăm.

Datoria aceasta se impune mai cu putere dacă vom băga de samă, şi nu vom ascunde, că în aceste forțe de conservare se descopăr şi germeni de disoluție. Într'adevăr - şi, mai întâiu, mulți, puțini, două, trei, patru, cinci sute de mii -. Aromînii au, oricum, slăbiciunea de a fi răzleți şi răsfirați, păstoria alungînd şi ascunzînd pe unii în coclaurile munților, negustoria, care a luat la ei un mare avînt, mai cu seamă din veacul al XVIII-lea, amestecînd pe alții în oraşe cu celelalte neamuri, ori trimețîndu-i în lume până în centrele comerciale ale Europei centrale şi departe, dincolo de Mare, în Egipt.

De aceia, naționalitatea lor nefiind compactă, nu-i imediat viabilă şi nici destul de consistentă. Apoi tot comerțul iea silit a-şi utilisa şi a-şi cultiva mai puțin limba națională, care a rămas mai mult o limbă maternă, adică mai mult, nu însă cu totul, în sama femeilor şi a păstorilor, ce au păstrat-o nu fără a o altera şi ei prin multe împrumuturi străine, dar mai ales fără s-o poată, de sigur, cultiva şi ridica la demnitatea unei limbi literare. De aceia identitatea lor etnică nu este, nici ca coincidență, la prima vorbă. În sfîrşit - şi asta-i împrejurarea cea mai gravă - această identitate națională nu se concretisează într'o temeinică şi constantă solidaritate națională; şi, dacă, de sigur, nu sînt lipsiți de conştiință națională, cel puțin în pătura cultă, această conştiință, chiar în această pătură cultă, este o conştiință de sărbătoare, de zile mari, iar nu conştiință de toată clipa, fără a se traduce oricînd şi lesne în faptă națională, în viața națională.

Caracteristică fondului tracic, - şi din causa asta comună cu noi, - această lipsă de solidaritate națională a fost agravată la

Aromîni, tocmai prin nevoile vieții păstorești și comerciale. Acești germeni de disoluție noi nu-i ascundem, deși, - sau, mai de grabă, tocmai fiindcă, lucrînd supt ochii noștri, crează dificultăți mari; căci, numai ținînd samă de ei, putem a li analisa resultatele, cu atît mai sigur, cu cît chiar în causele ce le-au produs găsim temeiuri de speranță, punte de sprijin și mijloace de stăvilire a înrîuririi lor. Căci nu poate tăgădui că negoțul care i-a răsfirat, i-a silit a fi "poligloți" ori "elinofoni" și i-a îndepărtat într'o măsură de la ideile și simțirile naționale, li-a creat, în același timp, o stare economică atît de înfloritoare, în cît, cu ajutorul ei, trecînd în fasa de resistență pasivă într'aceea de naționalism militant, activ și creator și clădind pe temelia spiritului de familie, care a rămas puternic, ca și moralitatea ce se revarsă dintr'însa, - cu începuturile de literatură, a cării putință în dialect aromănesc este astăzi dovedită. Aromînii își vor putea forma naționalitatea unitară și organică, către care se îndreaptă tot restul existenței lor și își vor putea da o organisare politică proprie. Cu alte cuvinte, această organisare va veni, nu fără solicitudinile noastre, dar întâiul rînd, ca o urmare a voinții lor de a trăi aromănește.

Organisarea aceasta cată să fie excepțională, ca și caracterul etnic și chiar geografic al acestei regiuni, excepțională, dar nu fără analogie cu alte formațiuni politice, cum este, de pildă, în Elveția. Căci, într'adevăr, și întocmai ca ea, o Macedonie autonomă, cu administrație cantonală "supt protecția Puterilor sau chiar a Statelor balcanice" cum a propus-o d. Murnu (vezi art. cit.) răspunde, atît la necesitățile interioare, adică legate de raporturile etnice ale popoarelor conlocuitoare, cît și la nevoile politice de echilibru balcanice ori chiar european.

Existența ei va pune într'adevăr stavilă și expansiunii slavice spre Sud și celei grecești spre Nord, afară de asta va crea o zonă de neutralisare a animozităților balcanice, atît de vechi și de puternice, apoi, într'însa și printr'însa se vor împăca tendințele divergente ale neamurilor ce-o locuesc, și, în sfîrșit, într'însa se va centralisa răzlețitul element aromănesc și, prin asta, își va concentra forțele sale. Dacă, acu, vom mai adăuga că dintre toate popoarele balcanice, și lăsînd la o parte, se înțelege pe Evrei, Aromînii singuri nu se găsesc în continuitate teritorială cu Statul lor național, vom înțelege că de această

Macedonie, de această autonomie, de această organisare cantonală au nevoie în întâiul rînd şi mai mult de cît toţi, Aromînii. Dar au în acelaşi timp înseşi popoarele macedonene şi, în deosebi, cele slavice, iar, dintre ele, mai ales Bulgarii macedoneni, de oare ce, prin caracterul lor etnic, nu numai că nu gravitează către centrele lor de organisare politică extra-macedonene, dar se împotrivesc cu energie şi hotărîre a se anexa lor; şi antagonismul acesta este atît de serios, în cît îl constată şi ştiinţa cea imparţială.

Aşa că, dacă vîrtejul evenimentelor, dacă ameţeala izbînzilor, iar dacă distrarea Europei, cu deosebire a Austriei, vor trece deocamdată peste aceste tendinţe şi peste necesitatea acestei Macedonii, şi dacă politica europeană se va mulţămi a crea o Albanie autonomă, cu credinţă că printr'însa se vor resolva dificultăţile etnice ale Balcanilor şi că au asigurat interesele păcii şi ale economiei lor, nu va întîrzia clipa cînd Macedonia autonomă se va impune ca o necesitate irevocabilă; şi va întârzia cu atît mai puţin, cu cît prilejul i-l va aduce apropiata desfiinţare totală a Imperiului turcesc din Europa.

De acest prilej şi de aceste necesităţi au a ţinea socoteală Aromînii şi, alăturea de ei, şi noi, pentru înfăptuirea Macedoniei autonome şi cantonale. Şi socotim că asta nu-i o pretenţie prea exagerată şi nici pretenţie care ar sămăna măcar pe departe cu năzuinţele de extensiune teritorială ale Greciei şi că, prin urmare, a pune România alăturea cu ea cum fac unii (L. Niederle, op. cit., p.114) este o confusie stranie la un om de ştiinţă, de oare ce noi n'avem în Macedonia decît o colonie istorică, o colonie naţională, pe cale şi în drept, a deveni o colonie culturală şi în nici un chip, o colonie teritorială, o colonie politică, o colonie de Stat. Căci, încă o dată, Aromînii au fost scoşi de mult, prin puterea unor fatalităţi ce nu se mai pot înfrînge astăzi, în afară de cadrul organisării noastre politice definitive; dar, iarăşi, existenţa lor rămîne solidară, trebuie să rămîie solidară - aşa cum au recunoscut-o şi au declarat-o mai întâiu întemeietorii României contimporane, - cu postulatul fundamental al idealului nostru naţional, cu forţa conservării noastre etnice.

/ss/ Aureliu Metroniu.

1/2. Broşura: "Un popor care se stinge. Acte şi note culese de Mircea Dela Mare, 1915, cu 14 ilustraţiuni originale luate la faţa locului. [1)]

În loc de prefaţă. Câteva cuvinte asupra vieţii fraţilor noştri de la Pind. "Mutriţi-nă ghine că him chiruţi" ("Îngrijiţi-ne bine că suntem pierduţi").

Pline de jale şi mult adevăr, sunt aceste vorbe pe care fraţii noştri Aromâni, oropsiţi şi lipsiţi de ajutor le îngână în desperarea lor fără de margini. Vorbesc popoarele de trezirea conştiinţei lor naţionale, după cum şi noi Românii vorbim de deşteptarea conştiinţei noastre naţionale. Fraţii noştri Aromâni însă nu vorbesc aşa ceva, pentru că lor nu acum - nici altă dată! - li s'a trezit conştiinţa. Au călcat pe urmele strămoşilor fără să mai aibă nevoie de trezire. Ori de câte ori cineva i-a nesocotit ca neam, ei s'au ridicat şi s'au apărat şi până ce n'au învins nu s'au lăsat. Iubirea lor de neam şi de patrie e foarte mare, ei sunt doritori de muncă şi cultură, năzuitori de orizonturi noui, şi pătrunşi în sfârşit de menirea şi însemnătatea existenţei lor ca Români.

Neamul e unul din cele mai înzestrate de natură cu facultăţi ce uimesc şi covârşesc pe a celorlalte neamuri din cosmopolita populaţie a Peninsulei Balcanice. Cele mai vrednice de admiraţie calităţi ale Tracilor, ai căror urmaşi sunt, le împodobesc firea. Moravurile lor sănătoase îi fac naţia cea mai distinsă în acest Sud al Europei şi exemplul cel mai demn în ochii tuturora. Izolaţi de aşa de mult timp de trunchiul compact al Românismului, ei şi-au păstrat totuşi cu sfinţenie individualitatea lor etnică, cu o îndărătnicie neobişnuită şi nu s'au lăsat nici odată învinşi.

Cu toate nedreptăţile ce li s'au făcut şi cu toate neajunsurile care au lovit în ei, firea lor de Traci s'a afirmat întotdeauna şi nu s'au temut de nimic, precum nici vreodată nu au înpareze. Aromânii au în acele părţi un duşman încăpăţânat din fire, - elementul grec, care de veacuri luptă în potriva lor -. Ei au susţinut însă lupta în mod demn şi au învins. Şi atât de mult ţin ei la naţia, graiul şi obiceiurile lor, încât când s'a întâmplat ca să nu mai poată ţine piept invaziei străinilor, cari veneau şi se aşezau în satele lor împestriţându-le curatele lor locuinţe, cu

1) F.D.P.S.G – DOSAR 3/1915

bordee de pământ hidoase şi sărăcăcioase şi făcând să răsune prin satele şi văile lor frumoase, - barbara lor limbă, - părăseau cu mic cu mare, până la cel din urmă, dragile locuri în care văzuseră întâi lumina soarelui şi în care crescuseră învăţând să cânte jalnica doină românească, şi se duceau sus, în văgăunile munţilor unde adăpostiţi de atingerea străinilor, ridicau din temelie locuinţe noi, îşi înfiinţau alte sate şi se făceau "picurari" ("păstori"), păscându-şi cu drag oile şi cântând cântece jalnice de despărţire, amintindu-şi de cei rămaşi acolo jos.

În modul acesta şi cu mult avânt a luat naştere "poesia înstrăinării", o speţă de poezie populară aromânească. Cu toate aceste calităţi însă, starea lor actuală nu este de loc bună, ba vorbind mai exact, e rea de tot. Persecuţiile greceşti pe de o parte, şi conlocuirea cu inasociabilii Bulgari, cu nesuferiţii Sârbi, pe de altă parte, i-au făcut să se retragă la munţi, la viaţa păstorească, pe care acum o duc mai toţi şi i-au redus aproape la cea mai neagră mizerie şi sărăcie.

Şi pe când această ramură de Români adevăraţi stă astfel retrasă, conducerea lor este dată în mâna câtorva intelectuali, oameni din pătura mai cultă a neamului. Aceştia însă din nefericire, - fie din cauza politicei, fie din cauza ambiţiilor personale, sau mai ştiu de ce, - nu se interesează de chestiunile capitale ale Românismului, iar sărmana chestie naţională lâncezeşte deapururea între cartoanele învechite şi uitate. E atâta diferenţă între chemarea lor şi ceea ce fac, încât poporul a devenit foarte sceptic faţă de toţi cărturarii, aşa că a luat naştere şi zicătoarea: "Dă-l ficioriu la şcoală ca s'vrei s'lu cheri" ("Dă-ţi băiatul la şcoală dacă vrei să-l pierzi" - Ionescu Scodrea). Într'un cuvânt, organizaţia lor de neam e de plâns, e un popor care se stinge!

1/3. Broşură: Societatea de cultură macedo-română „Macedonia Macedonenilor". Bucureşti, Institutul de arte grafice „Eminescu". 1912. [1)]

/.../ ceea ce izbeşte pe cel ce consultă o hartă etnografică a Turciei Europene este, în primul rând diversitatea elementelor, şi *după aceea modul cum* ele sunt aşezate: Turci, Bulgari, Greci, Români, Sârbi, Albanezi şi Evrei locuesc în regiuni mai mult sau

1) F.D.P.S.G – DOSAR 3/1915

mai puțin întinse, însă din cauză că sunt împrăştiate pe întinderi mari, nu găseşti la un loc decât doar fărâmituri din fie-care din aceste elemente. Turci, Albanezi, Bulgari, Greci, Români, Sârbi şi Evrei locuesc unul alături de altul, se încrucişează într'o rețea din cele mai încurcate, despărțindu-se uneori pentru ca să se găsească şi să se împreuneze din nou ceva mai departe, înfigându-se ca un colț unii într'alții, dispărând pe alocuri pentru ca să apară iarăşi mai încolo; foarte deseori îi găsim aşezați în cât astfel formează în unele locuri mozaicuri cu adevărat ciudate şi ca şi cum ar fi fost intenționat făcute de vr'un căruia i-a plăcut să facă cu neputință despărțirea lor.

/.../. Chestiunea forței numerice a fiecărei din naționalitățile aflătoare în provinciile europene ale Turciei a fost în ultimul timp, aşa de mult cercetată, desbătută şi repetată, în cât cu drept cuvânt ar fi obositor să ne oprim şi noi asupra ei, şi aceasta cu atât mai mult cu cât nici n'a fost vr'o dată o chestiune care intenționat să fi fost mai controversată şi mai încurcată. Căci, dacă unul ia drept bază a statisticei sale limba, altul preferă ca atare religiunea, un al treilea confesiunea, un altul populația şcolară, un altul tabără asupra dependenței de cutare autoritate bisericească, precum se mai găsesc şi de aceia care dau drept bază pentru alcătuirea statisticei conştiința națională liber exprimată. Numai un lucru nu se poate tăgădui: acela că toate aceste elemente există, dar în aşa chip încât nici unul dintr'însele nu poate da caracterul lui propriu unei părți mai întinse a unui teritoriu.

Toate aceste naționalități n'au aceeaşi vechime în regiunile unde se găsesc astăzi. Unele, ca Albanezii, de pildă, sunt stabiliți din cea mai îndepărtată vechime. Altele, ca Grecii şi Românii se găsesc, de asemenea, stabiliți din cele mai vechi timpuri. Pe alții, ca Slavii (Bulgari şi Sârbi), îi găsim în Peninsula Balcanică nu mai puțin de zece ori chiar douăsprezece veacuri. În sfârşit, Turcii şi Evreii, care au venit cei din urmă, au de asemeni, îndărătul lor o existență de cinci sau şase veacuri.

Din aceasta reiese că, deşi aduşi din cauze diferite, pe toți îi găsim acolo de mai multe veacuri /.../ cu toții au drepturi egale la o viață proprie a lor, căci pământul pe care locuesc a fost timp de veacuri întregi, dospit de munca şi mai ales cu suferințele lor, căci cu toții au trăit vremuri viforoase şi în ciuda schimbărilor şi a

nenorocirilor prin care au trecut, au găsit în ei înşişi destulă forţă ca să nu fie răpuşi şi ca să-şi păstreze fiecare până în zilele noastre individualitatea sa etnică.

Naţionalităţi oţelite în chipul acesta nu mor, nu dispar. Ele încearcă, poate, pentru câtva timp eclipse, însă păstrează în fundul sufletului lor cultul propriei lor individualităţi. La cea mai mică suflare se aprinde din nou focul de viaţă care cloceşte sub cenuşe /.../. Populaţia română, care se găseşte aşezată în Macedonia, Epir şi Albania şi care e cunoscută de străini mai mult cu numele de Vlahi, ori Cuţo-Vlahi n'are nici o legătură nici cu Slavii, nici cu Grecii, nici cu Albanezii. Ea este de origine latină. E alcătuită parte din coloniile romane, care s'au stabilit în pomenitele ţinuturi după cucerirea Iliriei de către pretorul Anicius şi a Macedoniei de către Paul Emiliu – două veacuri înainte de Iisus Hristos - şi parte, mult mai mare parte din colonii daco-române. Timp de mai multe veacuri aceste colonii trăiseră pe ţărmul drept al Dunării, unde împăratul Aurelian transportase legiunile romane şi coloniile stabilite mai înainte în Dacia de către împăratul Traian.

Împinsă de către Slavi, o parte din această populaţie se revărsă în Macedonia, Albania, Epir şi Tesalia şi formă acolo principate de sine stătătoare cunoscute sub numele de "Vlahii". Aceste principate, de cari pomenesc adeseori cronicarii bizantini, au trăit până la sosirea Turcilor, cari au acordat Românilor, în schimbul supunerei lor, privilegii mari cari cuprindeau o largă autonomie comunală, administrativă, judiciară şi religioasă, privilegii cari au fost menţinute vreme îndelungată şi din cari mai sunt urme până în zilele noastre.

La adăpostul acestor privilegii, populaţia română din Turcia a putut să se desvolte liber şi să ajungă la o situaţiune prosperă şi înfloritoare, mai ales că natura a înzestrat-o cu multe calităţi frumoase. Din nenorocire, existenţa ei ca naţionalitate aparte, precum şi aspiraţiunile ei la o cultură intelectuală au fost socotite ca o piedică în realizarea vederilor politice şi a viselor de ambiţiune ale elenizmului. În nici un timp elenizmul n'a putut să privească cu nepăsare dezvoltarea unei culturi şi a unei conştiinţe naţionale româneşti. De aceea a căutat să înăbuşe încă în faşe orice simptom vestitor de o astfel de dezvoltare. Încercări în sensul unei deşteptări naţionale au fost făcute încă

dela sfârşitul secolului al optsprezecelea şi dela începutul veacului al nouăsprezecelea; adică cu mult înainte de creierea României moderne, de către cărturarii Macedo-Români, stabiliţi în Europa.

Aceştia, ca medicii Roza şi Cavaliotti, preotul Ucuta şi profesorul Boiagi au compus lucrări în graiul macedo-român, destinate să înlesnească conaţionalilor lor din Macedonia, Albania, Epir şi Tesalia, instrucţiunea în idiomul lor propriu. Însă, Patriarhia greacă din Constantinopol, de care din punctul de vedere bisericesc depindeau Românii din Turcia şi care era păzitoarea cea mai geloasă a tradiţiilor şi a intereselor politice ale elenismului, s'a împotrivit acestor încercări din toate puterile şi cu toată autoritatea sa, după cum trebuia să se opună mai târziu mişcărei de deşteptare naţională a Bulgarilor şi a Albanezilor. Însă /.../ ideea /.../ de deşteptare naţională, la Românii din Turcia a apărut din nou, treizeci ori patruzeci de ani mai târziu /.../ cu o vigoare mult mai mare.

Românii macedoneni stabiliţi în străinătate şi îndeosebi cei stabiliţi în România /.../ s'au gândit să le vie în ajutor /.../ ca să aibă şi dânşii şcoli şi biserici naţionale, aşa după cum aveau Grecii, Bulgarii, Sârbii etc. Şcoli cu scopul acesta au fost înfiinţate în Macedonia şi Epir încă din anul 1863. Instrucţia în aceste şcoli, numite naţionale, era să se facă în limba română. Dar această întreprindere s'a izbit de împotrivirea cea mai înverşunată atât a Patriarhatului grecesc şi a clerului său cât şi a statului elen /.../. Ar fi foarte lung să arătăm aicea cu amănunte războiul sistematic şi fără preget ce le-a făcut Patriarhia şi Statul elen în contra şcolilor şi aderenţilor mişcărei de deşteptare naţională /.../.

Se ştie că au fost puse în lucrare fără cel mai mic scrupul toate mijloacele de acţiune de care putea dispune Fanarul şi Statul grecesc. În timp de cincizeci de ani n'a fost în contra Românilor din Turcia decât o serie lungă şi nesfârşită de presiuni, vexaţiuni, care se exercitau când sub forma de refuz de asistenţă religioasă, de excomunicări, anateme, denunţuri calomnioase pe lângă autorităţile turceşti, când sub forma mult mai teribilă de *asasinate, măceluri, incendii, tot soiul de chinuri şi alte crime* îngrozitoare săvârşite cu o cruzime fără de pereche de către bandele de criminali trimise de Grecia şi plătite de propaganda

grecească.

Nici o cruciadă n'a fost mai bine combinată şi întreprinsă cu mai multă înverşunare decât aceea pornită în contra şcoalelor şi bisericilor române din Turcia şi în contra adepților lor. Şi totuşi acțiunea Românilor era cea mai firească şi mai legitimă. Voiau ca şi Românii să aibă şcoli şi biserici naționale, tot aşa după cum îşi înființaseră Bulgarii şi Sârbii din Macedonia, şi după cum, de altfel aveau de mult Grecii. Instrucția în aceste şcoli se făcea atât în dialectul macedo-român, cât şi în limba vorbită şi scrisă în România. Nimica mai firesc decât lucrul acesta. Cele două popoare, daco-român şi macedo-român, erau două părți din aceeaşi rasă /*origine - n.n.*/ cu totul alta decât a lor, dar care, cu toate acestea îşi păstraseră trăsăturile lor comune: numele, limba, obiceiurile şi moravurile etc. În adevăr, şi unii şi alții îşi zic români. Şi unii şi altora străinii le dau unul şi acelaşi nume, de Valahi.

Dacă facem abstracție de câteva deosebiri dialectale neînsemnate, idiomele lor se aseamănă perfect din toate punctele de vedere. Ele formează una şi aceeaşi limbă. Totuşi, cu toate persecuțiile aprige la cari au fost expuşi, Românii din Turcia ajutați şi de frații lor din Regat au isbutit să înființeze şi să întrețină până astăzi un mare număr de şcoli primare şi secundare de băieți şi de fete, în cea mai mare parte din localitățile româneşti din Macedonia, Epir şi Albania. Tot aşa au putut să-şi clădească şi mai multe biserici în care serviciul divin se face în limba română.

Românii țin aşa de mult la aceste instituțiuni de cultură națională dobândite cu prețul de atâtea sforțări, suferințe şi sacrificii de tot felul, încât ar socoti ca cea mai mare nenorocire şi ca cea mai crudă ofensă orice atingere şi vătămare ce li s'ar aduce. Ei țin la ele tot aşa de mult după cum Grecii, Bulgarii şi Sârbii țin la ale lor şi precum aceştia n'ar consimți niciodată să renunțe la cea mai mică şcoală şi biserică a lor, tot aşa şi Românii şi-ar apăra până la ultima extremitate, ceea ce dânşii socotesc ca paladiul individualității lor etnice /.../. Bulgarii, Grecii, Sârbii, ba chiar şi Muntenegrenii din regatele libere ale Bulgariei, Greciei, Serbiei şi Muntenegrului, spuneau că nu mai pot suferi ca frații lor de sânge din imperiul otoman să fie lăsați pradă împilărilor regimului june-turc, care stânjenea, după spusa

lor, desvoltarea lor națională, ba încă mai avea și gândul ascuns, de a nimici individualitatea lor etnică.

/.../. Cele patru state balcanice, cari până mai ieri se dușmăneau tocmai din cauza unei chestiuni de rasă / *origine - n.n.*/, s'au înțeles să ceară Turciei ca să introducă în ținuturile ei din Europa niște reforme de așa natură în cât desvoltarea lor să fie garantată și asigurată pentru viitor /.../. Și fiindcă aceasta din urmă n'a voit să se supună acestei somațiuni, cele patru state balcanice au hotărât să impuie Turciei punctul lor de vedere pe calea armelor. Și astfel războiul a început.

/.../. Ei bine, s'ar părea că statele balcanice, devenind îndrăznețe după succesele armelor lor, au uitat motivul mărturisit și proclamat al acțiunei lor concertate și că au acum intenția de a-i imprima caracterul pur și simplu al unui război de cucerire /.../. Ceva mai mult, ba ceva mai rău, unele din aceste state îmbătate de succes, n'au avut nimic mai urgent de făcut, de îndată ce au pus mâna pe oarecari regiuni să-și potolească o sete de răzbunare ticăloasă, care, prin urâciunea ei, reaminteşte războaiele din acele timpuri îndepărtate, când omul n'avea cea mai mică noțiune de dreptul ginților.

/.../. Așa au procedat armatele grecești față de elementul românesc din regiunile Karaferiei și Grebenei. La Karaferia ele au pus mâna pe fruntașii Români D. Badralexi, D. Hagigogu, G. Hagigogu, N. Ciumetti, P. Badralexi, N. Badralexi, I. Badralexi, N. Caraiani, G. Soldatu, Dimitrului Badralexi, I. Popa-Tanase, V. Zeana, St. Cutova, Al. Gudovan, T. Pișcu, Țoli Hagigogu, St. Hagigogu și Costa Naum și după ce i-au batjocorit pentru a-i face de ocară în fața populației locale, i-au legat, i-au pus în închisoare și mai pe urmă i-au târât până la Salonic, /.../ unde au ajuns mai degrabă morți decât vii, de pe urma schingiuirilor, a lipsei de hrană.

/.../. Și pe când armatele grecești se năpusteau asupra avutului acestor fruntași și-l distrugeau, autoritățile instalate de dânsele procedau la închiderea școalelor românești, la arestarea profesorilor lor și la înlocuirea lor prin profesori greci. În regiunea Grebenii, armata grecească s'a purtat la fel cu Românii. Ea a pus mâna pe fruntașul Român Dumitru Cicma și după ce l-a legat bine, l-a pus în închisoare. Ştirile primite până acum în urmă spun că a fost măcelărit în chipul cel mai oribil de

către Greci. Farmacistul Român Nicolae Lagara a fost de asemenea arestat la Grebena şi a fost dus în oraşul Tricola unde a fost pus în puşcărie, la un loc cu criminalii de rând.

E de prisos să mai lungim lista crimelor şi ticăloşiilor săvârşite de armatele şi de autoritățile provizorii greceşti asupra Românilor din Turcia /.../ populațiunea română, în mai multe locuri cucerite de greci a fugit pe unde a putut ştiind de mai înainte ce soartă o aşteaptă. Căci în timpul ultimilor ani care au precedat stabilirea regimului constituțional în Turcia, atunci când bande de tâlhari greci bântuiau regiunile româneşti pentru a le sili să părăsească şcolile şi bisericile româneşti, această populație a fost terorizată în toate chipurile. E de ajuns să spunem că în timp de doi – trei ani, mai bine de patru sute de fruntaşi români au ispăşit printr'o moarte crudă greşeala de a nu fi ascultat de porunca comitetelor revoluționare greceşti de a-şi retrage copiii de la şcolile româneşti.

De altfel toată lumea îşi aduce aminte că regiunile cucerite acum de statele balcanice au fost acum câțiva ani teatrul crimelor cele mai sângeroase. Bulgarii şi Sârbii, Grecii şi Bulgarii, Grecii şi Românii îşi făceau un război de exterminare, fără milă. Se luaseră la întrecere care de care să-şi facă mai mulți partizani, care de care să-şi capete preponderența, căci, pe atuncea se credea că anumite porțiuni din teritoriul otoman era să revie cu ocazia împărțirii ce urma – după socotelile lor – ca în curând să aibă loc, aceleia din Statele balcanice, care prin foc şi sabie, ar fi reuşit să-i imprime culoarea națională. Grecul, Sârbul, Românul, Albanezul ar fi preferat să îndure mai de grabă o mie de ani moartea decât să consimtă a trece drept Bulgar de teamă că într'o zi să nu cadă sub stăpânirea bulgară, pe care o privea ca pe o adevărată calamitate.

Bulgarul, Românul, Sârbul şi Albanezul nu s'ar fi lăsat nici în ruptul capului să treacă drept un Grec, temându-se, de asemenea, de a nu încăpea într'o zi pe mâna Greciei, lucru pe care îl considera ca cea mai mare nenorocire. Tot aşa era cu Bulgarul, cu Grecul, cu Românul şi Albanezul față de Sârb, a cărui coborâre în Macedonia părea că e de natură a exaspera aceste naționalități. Astfel era situația reciprocă a naționalităților din Macedonia într'un trecut care nu urcă mai departe decât patru ani /.../. Iată ce fel era mentalitatea şi dispozițiile

naționalităților din Macedonia până mai acum două luni /.../. Care este deci principiul ce ar trebui luat ca bază pentru regularea dreaptă şi definitivă a chestiunei macedonene? Nu este decât principiul naționalității /.../ singurul lucru logic ar fi să se renunțe la orice spirit de cucerire şi stăpânire şi să se adopte pur şi simplu formula:

Macedonia Macedonenilor. Macedonia ar forma astfel un stat autonom unde toate naționalitățile ar avea aceleaşi sarcini şi aceleaşi drepturi şi unde libertatea conştiinței, a cultului şi al limbii s'ar proclama absolute /.../. Şi doritori de a vedea în Macedonia pacea definitiv stabilită, noi susținem principiul unei Macedonii autonome, pusă sub protecția Puterilor, ca singurul regim capabil să asigure drepturile egale şi libertatea conştiinței tuturor naționalităților Macedoniei, care toate au acelaş drept la viață.

Comitetul societății, Dr. A. Leonte, C.F. Robescu, D. Valaori, G. Murnu, Dr. V. Dudumi, Bucureşti, 26 Noiembrie 1912.

2. *Câteva rânduri despre fanarioți*

2/1. Tribuna Macedoniei" - ziar Macedo-Român, săptămânal - Director-Administrator: Taşcu Pucerea, Anul II, nr.19 (29), Bucureşti 24 Iunie 1907. Articolul:

***Ce au făcut Fanarioții şi Grecii în România.* (II.)** [1]

Mijlocul de căpetenie pentru a ajunge să nimicească orice împotrivire, era sărăcia şi distrugerea boerilor pământeni; şi din nefericire în mare parte, Fanarioții au reuşit: o mare parte din boeri văzând omnipotența Fanarioților uitară vechile timpuri eroice şi pe națiunea lor în interesul conservării persoanei şi averei lor, şi se supuseră, căutând a se întrece unii pe alții în slugărnicie. Alții au dispărut sau în revolte zadarnice, căci nici o dată nu erau uniți sau prin decapitare de către Turci; alții au căzut în sărăcie şi au reintrat în rândul răzeşilor, dintre cari eşise prin fapte eroice în timpurile de luptă. /.../

Domnia Fanarioților din amândouă Principatele se caracterizează printr-o administrație nu numai cu desăvârşire rea, dar într'atât de arbitrară că numai cetirea autorilor care au trăit şi au scris pe vremea aceea, poate da o idee apropiată despre starea jalnică a țării. /.../

1) F.D.P.S.G – DOSAR 71/1908

Sunteți curioşi, cred, a şti cum trăia un Domn Fanariot în țară la noi. Curiozitatea aceasta v-o satisface chiar un Grec, un Grec cinstit, anume Zallony, care a scris după cum am mai spus, un volum asupra Fanarioților: "Nimeni nu poate descrie slugărnicia boerilor din jurul lui (lui Vodă). Grija lor cea mai mare este de a se apropia de persoana Domnului. Imediat ce acesta doreşte să se scoale din Divan, doi sau trei se reped, îl iau de subțiori şi-l ridică atât de sus, că abia poate atinge pământul cu vârful degetelor, alți trei îi poartă coada mantiei pe mâini şi, astfel, parcar fi paralitic, el trece în apartamentele sale urmat de feciori.

Acolo, imediat, un lung ciubuc înlocuieşte mătăniile; de odată se aude țipătul straşnic al unui ceauş. Acest țipăt vesteşte pe Cafegi Başa că înălțimea Sa doreşte cafea, şi imediat i se aduce cafeaua într-o ceaşcă mică împodobită cu diamante. Când e timpul mesei, de obiceiu la amiază, un alt ceauş țipă şi mai tare şi mai lung, chemând pe paharnicul, pitarul şi intendentul înălțimei Sale şi adăogând: - şi voi toți care sunteți ataşați la serviciul mesei înălțimei Sale fiți gata. Îndată ce Domnul se aşează la masă, țiganii lăutari, în număr de 30-40, cari însă nu se văd, fiindcă sunt ascunşi după o perdea, încep a executa pe fel de fel de instrumente, diferite melodii. La sfârşitul mesei ei cântă melodii naționale greceşti cari înveselesc pe Fanariot, reamintindu-i patria /.../.

După ce Domnul termină masa, alt țipăt al ceauşului se aude pentru cafea. Acum este un ceas după 12. Ceauşul prin țipătul lui, pe care-l scoate lângă o fereastră a palatului, a vestit în tot oraşul că în acest moment înălțimea Sa bea cafeaua şi că pe urmă o să treacă la odihnă. Nici un zgomot nu trebue să se mai audă pe afară, în palat şi pe stradă trebuie să domnească o tăcere absolută. Toate afacerile Statului sunt întrerupte, că nu trebue să se întrerupă cu nici un preț somnul unui Domn Fanariot. Nu totdeauna însă aceste trei ore cât durează tăcerea în palat sunt întrebuințate numai pentru somn; aceste ceasuri sunt mai mult ore de meditațiune pentru Domn şi de repaus pentru impegați. Multe nefericiri au isvorât pentru bietul popor român din aceste meditațiuni! La orele 4 sunetul numeroaselor clopote din Iaşi sau din Bucureşti, anunță *poporului că cursul* afacerilor publice a reînceput şi că Domnul nu mai doarme.

Cum erau boerii Fanarioți? Boerii Fanarioți veniți în Principate

în urma carelor cu bagajele Hospodarului fanariot, şi veniţi cu dinadinsul spre a lucra la edificarea averii lor, uimiţi de luxul boerilor pământeni, doritori a'şi susţine rangul ce le-a dat Domnul şi de care nu erau demni, voesc să rivalizeze şi să întreacă chiar pe boerii pământului în fală. Şi fără a se preocupa de viitor, par'că trecutul lor li s'ar fi şters din minte, ei se grăbesc a primi ofertele de credit ce le fac negustorii şi bancherii Greci veniţi cu dânşii. Printr'acest mijloc ajung a întrece în luxul traiului pe boerii pământeni. Îi vezi în carete aurite, cu trabucuri argintate, pe cai scumpi, şi dânşii, par'că doriţi să insulte mizeria publică, se fălesc cu necurata lor bogăţie.

La apropierea lor fuge omul cinstit şi muncitor, şi d'abia poţi număra numărul slugilor care urmează trăsurile lor. Rămâi cu inima tăugă când gândeşti că acest lux e plătit din sudoarea poporului Român, la a cărui exploatare Hospodarul Fanariot e tovarăş cu dânşii. Boerii Fanarioţi iau repede un ascendent nefast asupra Domnitorului, prin care pregătesc nefericirea şi mizeria poporului. Ei ştiu prea bine că noul Hospodar n-a obţinut demnitatea decât prin favoare şi că ea poate să fie foarte vremelnică; că averea Domnitorului dacă nu trebue cu desăvârşire creată, dar desigur trebue mărită foarte mult în timpul domniei; că prin urmare toate mijloacele sunt bune spre a'i da ajutor la ajungerea acestui scop, mai vârtos, că singuri ei sunt în aceiaşi situaţiune şi că averea publică este singura sorginţe de unde se vor îmbogăţi din sudoarea Românilor, dar vrea să arate că par'că o influenţă streină, independentă de voinţa lui, îl sileşte a tolera toate abuzurile. /.../.

Românii trebuesc impuşi mult mai tare căci ei nu numai că sunt în stare de a plăti impozitele ce vă propunem, dar lesne ar putea plăti şi altele mult mai mari. Bogăţiile sunt imense în Principatul Înălţimei Tale şi avuţia poporului mult prea mare pentru nevoile lui. /.../. Aceste sfaturi totdauna bine primite căci excită cupiditatea Domnului Fanariot sunt imediat urmate. Birurile ţăranilor sunt atât de mult sporite, în cât sărmanii lucrează tot anul pentru fisc. /.../. Dacă cerea Turcia o sută de mii de care de grâu /.../ Domnul ca bun speculant înmulţeşte de cinci ori cantităţile cerute: deci în loc de o sută de mii de care de grâu, el cere cincisute de mii; în loc de 40 000 de oi, el cere 200000; aşa în cât el rămâne fără să dezlege punga, bun stăpân

pe trei sute de mii de care de grâu şi pe o sută douăzeci mii de oi pe care îndată le şi preface în bani.

3. *Campaniile naţionaliste desfăşurate în legătură cu Macedonia, impuse din România şi Grecia*

3/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Ziarul "Cronica" din 9 Iulie 1905. Articolul: *„Cu cine se laudă grecii?"* [1]

Zilele trecute Sardelys ţipa prin "Iris", că patria atâtor eroi, Epirul şi Tesalia, nu se mişcă spre a zdrobi pe mizerabilii propagandişti, adică pe aromâni. Se vede că orbeţii aceştia de greci nu-şi dau seama de cele ce vorbesc nici despre cine scriu. Ei cred că Istoria lumei se găseşte numai în cărţile lor şi că alte documente n'ar exista spre a nimici laudele lor. Să'i deşteptăm puţin şi să vedem dacă şi Istoria adevărată tot aşa vorbeşte ca şi ei? Eroii cu cari se laudă grecii au fost aproape toţi aromâni şi când afirmăm aceasta nu comitem nici o greşeală. Mai toţi căpitanii de arme din anii 1821, 1854 şi 1878 erau aromâni, cari nu au ştiut ce au făcut vărsându-şi sângele lor pentru nişte oameni străini de naţia lor. Ei, şi ca ei mulţi nu înţelegeau, nu deosibeau Neamul de religie şi acei cari făceau această distincţiune puneau mai înainte religia şi apoi Neamul; astfel au fost Blahavei, Bucovalei, Hagi Petru şi alţii din Tesalia; Diacu, Griva, Caciandini, Gura, toţi fărşeroţi; Bociari, Ceavela, Aminciani Deleghianei, Ţapei, Sturuara şi alţii.

Toţi ştim vitejia acestor aromâni pe care duşmanii noştri îi trec în catastiful grecilor. Podul dela Thermopile încă până astăzi ne aduce aminte de Diacu, după cum Carpenişu de Bociari şi după cum câmpia din Calabaca de Hagi Petru; toţi imortalizaţi prin cântece eroice. Afară de căpitanii de arme care'şi au vărsat sângele pentru Grecia sunt şi alţii care au ajutat-o cu mintea lor, cu învăţătura lor şi cu banii lor. Astfel distingem pe marele bărbat de stat Coleti, armân din Seracu, care a contribuit foarte mult la ridicarea Greciei prin sfaturile lui înţelepte.

El a luat parte activă în timpul domniei regelui Oton şi a fost trimes ca ambasador la Paris, unde s'a cunoscut cu foarte multă lume aleasă. Acolo a văzut şi a cunoscut pe marele bărbat

1) F.D.P.S.G – DOSAR 42/1905

român, pe Ioan Ghica. Ei s'au cunoscut în casa unui mare om din Franța, unde Coleti se dusese îmbrăcat în costumul lui național, în cât toate privirile se aținteau asupra lui. Când se apropie de Prințul Ioan Ghica, şi îi zise în frumoasa noastră limbă "şi eu hiu (sunt) armân", cuvinte care nu le a uitat nici odată marele bărbat Ioan Ghica. Tot atunci Coleti, ceru Prințului Ghica să îi dea cărți româneşti ca să citească în limba lui strămoşească şi din acea zi zilnic se întâlneau şi îi spunea că în Pind sunt mulți, mulți armâni. Ce le mai rămân grecilor din eroii lor?

3/2. Ziarul "Adevărul", 9 Iulie 1905. Articolul: *„Grecii contra romînilor şi bulgarilor. Recensămîntul populației din Macedonia. Furia grecilor. Un articol din ziarul "Keri". Pangrecismul: Kurdofoni, Armenofoni, Albanefoni, Slavofoni etc. Apel la guvernul grecesc".*

Condițiunile în care se face de astădată recensămîntul populațiunei din Macedonia au exasperat pe greci. Terorizați de către aceştia, romînii şi bulgarii din Macedonia nu îndrăzneau să-şi declare naționalitatea şi erau aproape cu toții trecuți ca greci. De cînd guvernul romîn a obținut de la Sultan cunoscuta iradea, prin care se recunoaşte naționalitatea aromînilor, de cînd dar aceştia au simțit de fapt că au pe cine să se sprijine şi că se găseşte cine să-i apere contra tiraniei greceşti, o mare schimbare e pe cale de a se produce. Actuala hartă etnologică răspîndită de către greci în toată lumea va trebui să fie schimbată conform cu realitatea. La recensămîntul început acum de către autoritățile turceşti, aromînii se grăbesc în număr mare să se înscrie sub adevărata lor naționalitate.

La fel fac şi mulți bulgari. Presa grecească spumegă de mînie, /.../ face un apel disperat la... guvernul grecesc să împedice "crima etnologică" ce se săvîrşeşte de către comisia turcă de recensămînt. Iată aici, în traducere fidelă, un articol apărut în ziarul "Keri" cu data de 21 Iunie 1905: "Macedoneni" "Prin numărătoarea populațiunilor macedonene începută în zilele din urmă cei interesați, mici şi mari, uneltesc să făptuiască după cum se zice "o crimă etnologică" oribilă şi inconştientă. Atentînd la viitorul național şi la forța numerică a grecismului urmăresc să-l slăbească desbinîndu-l după limbi şi după rase. Nicăerea

pînă azi n'a fost consacrată această oribilă metodă.

Naţiunea franceză este compusă din mai multe rase */etnii - n.n./* diferite pe cari le leagă între ele sentimentul naţional. Acelaş lucru se întîmplă la toate naţiunile europene şi nimenea pînă acum nu s'a gîndit să le conteste unitatea lor naţională împărţindu-le după limbi, religii şi rase */etnii - n.n./*. Însăşi Elveţia pe care o locuesc francezi, italieni şi germani, avînd limbă şi religie deosebită nu constitue dar o naţiune bazată pe sentimentul naţional?

*

Cu grecismul se întîmplă ceva cu totul excepţional. Pure populaţiuni greceşti, pe cari nu le contestă istoria, nici etnologia, vorbesc, după ţări, diferite limbi. Grecii în Syria şi Palestina deveniră arabofoni, la Diarbokir kurdofoni, la Aricara armenofoni, în întreaga Asie mică mai mulţi turcofoni necontestaţi de nimenea. Dar şi în ţările europene din nefericire grecismului i s'a întîmplat aceiaşi nenorocire. În Tracia şi în Macedonia numeroase populaţiuni greceşti în ultimi doi secoli au devenit slavofoni. În Epirul de mijloc albanofoni, în cei din urmă 50 ani de la Pind şi în Macedonia sud vestică vlahofonieni de ajuns. Dar toţi aceştia avînd conştiinţă de origina lor grecească, azi conservă încă verde sentimentul naţional şi lucrează cu ardoare pentru grecism şi nimenea pînă acum nu le-a contestat naţionalitatea grecească.

*

Grecii vlahofoni şi slavofoni sînt apăsători per excellentiam ai grecismului în Macedonia având conştiinţă de origina lor şi fiind legaţi prin sentimentul naţional cu cealaltă naţie grecească din secoli imemorabili. Moravurile, spiritul, calităţile, serviciile patriotice, însăşi limba elinovlahilor, care pe jumătate este alcătuită din cuvinte greceşti, îi arată ca pe cei mai curaţi dintre greci. Evident că acelaşi lucru se întîmplă şi cu Slavofoni greci, pe cari din neştire i-au numit bulgarofoni. Sînt curaţi greci macedoneni. Limba lor pe jumătate este grecească, structura lor corporală este per excellentiam grecească, iar locuitori Ohridei, Vodenei şi celorlalte oraşe macedonene care vorbesc limba slavonă conservă chipul frumos şi spiritul inteligent al rasei

letniei - n.n./ greceşti.

*

Iată o corespondenţă din Ianina publicată de către ziarul "Foni tis Ipiru" şi care e de extremă violenţă: După aplanarea incidentului turco-romîn şi promulgarea cunoscutei Iradele imperiale, conducătorii propagandei romîneşti şi-au îndoit sforţările şi luptele lor pentru a mări oricum şi prin orice mod, numărul nouilor convertiţi ai romînismului. Acuma fiind vorba a se face şi în Epir recensămîntul locuitorilor precum se face şi în Macedonia nu neglijează pe nici unul din mijloacele de cari dispun imoralitatea şi infamia, spre a pescui noui convertiţi răscumpărînd conştiinţele de rînd ale unor mizerabili naufragiaţi în lupta pentru existenţă. Împreună cu banii ce se cheltuesc fără cruţare, apoi intrigi, ameninţări, silnicii, tîlhării şi omoruri toate au început a se pune în lucrare. Abia se făcuse cunoscută capturarea de către nişte tîlhari la ordinele propagandei d-lui Cazana din Băiasa, pentru că s'a opus planurilor propagandiste şi i-a urmat omorul lui Iani Rasica, care mergînd dela Grebena spre satul Smisa căzu în cursa întinsă de către răufăcători partizani ai romînismului.

Motova (Aminciul în romîneşte) orăşelul în care s'au născut mai mulţi bărbaţi de merit, cea mai mare comunitate cuţovlăhească din Epir dar tot odată şi cea mai pură după patriotismul elenic şi după sentimentele oficios au întrebat pe locuitorii săi următorul răspuns solemn şi unanim şi cu indignare abia stăpînită: "Sîntem greci drept credincioşi şi copii spirituali ai patriarchului ecumenic".

Acesta a fost răspunsul acestui oraş epirotean care cu drept cuvînt se mîndreşte că a dat naştere la nişte bărbaţi ca: Stumara, Toşiţa, Averof, etc. Şi nu există temere de vr'un răspuns diferit din partea comunităţilor mai mici cuţovlăheşti. Compatrioţii marelui Colleti, ai lui Zalocosta (costa al Giala) şi ai neuitatului poet Crustali cîntătorul vieţei pastorale a cuţovlahilor epiroteni nu este cu putinţa să dea un răspuns deosebit; umbrele acelor mari cuţovlahi epiroteni se vor transforma în Furii ca să ardă în totul pe ticăloşii şi împii care cuteză să spurce pămîntul sacru al curatei fecioare grecoaie: a Epirului.

Naţiunile nu se creează dela sine, nici prin bani, nici prin intrigi,

nici prin intimidări, nici prin stoarceri de iradele de către cei puternici. Nu, de o mie de ori nu! Numai dacă cei din Bucureşti vor putea să schimbe însăşi natura lucrurilor, de vor putea înfrîna dorinţele patriotice şi pulsaţiunile sacre ale celor 400 de mii de greci din Epir, de vor putea sugruma sentimentul lor naţional atunci, dar numai atunci creavor romîni acolo unde nu există astăzi.

Dacă în şir de mai mulţi secoli Epirul cu restul rasei greceşti fiind căzuţi în ghearele unor duşmani cu mult mai periculoşi şi mai înfricoşaţi */înfricoşători - n.n./* a rezistat contra unor ne mai auzite restrişti ce divina Providenţă a vrut să le grămădească peste capul ei şi a supravetuit ca să-şi dea cărnurile ei spre a fi mîncate de romîni sau de oricare alţi cari se ascund la spatele lor.

4. *Memoriu către studenţii români conceput de Taşcu Pucerea*

4/1. Manifest: "Studenţimei Române" [1)]

Atinşi până în cele mai adânci sentimente ale noastre de iubire, ne ridicăm cu sufletul mâhnit apelând la majoritatea studenţilor şi protestând cu mâhnire în contra câtorva studenţi care veşnic ne insultă cu epitetele cele mai josnice, numindu-ne în plină discuţie în cantina Universităţei, chiar în Universitate la cursuri, cu titlurile, ce numai onoare nu le face, de lipitori şi lepră, cum suntem consideraţi de ei. Nu vedeţi în faţa voastră iubiţi colegi pe acei escroci rafinaţi, care zic: „nu putem lăsa ca să nu exploatăm o Românie virgină", şi să'i exilaţi, să vă ridicaţi toată ura contra lor, ca trăznetul să cădeţi asupra lor, dar ne alungaţi din sânul vostru pe noi fraţii voştri, numindu-ne lipitori pentru faptul că sunt şi câţiva din ai noştri la buget funcţionari, pentru că rămân şi câţiva din ai noştri, foarte puţini la număr aici în ţară.

Nu judecaţi lucrurile de aici din ţara libertăţei ci treceţi în ţara unde trăim noi şi atunci o să vedeţi ce dreptate mare o să ne daţi. Elveţia ar trebui după d-voastră să alunge din sânul ei pe *Armeni, pe Albanezi, pe Ruşi, pe toţi acei luptători ai naţiunei din* care fac parte, luptând la înlăturarea jugului robiei? *Italia ar*

1) F.D.P.S.G – DOSAR 71/1908

trebui să alunge pe Triestieni, Franța pe Alsacieni, Bulgaria pe Bulgarii Macedoneni? D-voastră nu vă enervați, nu vă revoltați contra celor 80.000 contra a 10-20 de nenorociți Armâni care îşi agonisesc hrana, pentru 20 de studenți care au un mic ajutor din partea statului pentru luminarea lor, vă revoltați contra a 3 - 4 doctori, a 4 - 5 profesori şi a 1 inginer care au leafă aici? O! dar nu fiți atât de mult interesați de buget! Nu fiți atât de mult interesanți în materie. Gândiți-vă că pe pământul acestei țări au plămădit libertatea duşmanului nostru nerecunoscător pe care d-voastră azi'l menajați şi contra fraților voştri vă ridicați că vă ia o neînsemnată sumă din buget şi-i numiți cu atâta sânge rece şi uşurință lipitori.

Triste timpuri am ajuns! În timp ce toate Universitățile cu studenții lor se ridică pentru a protesta contra barbariei duşmanului fratelui său, iar voi ne primiți cu epitete nemeritate de lipitori. Judecați lucrul mai adânc, fraților, aduceți-vă aminte de faptele istorice, amintiți-vă de acea ce era această țară, înainte de libertate, citiți şi vedeți unde trăiau, unde făceau planul liberării, acei bărbați exilați de pe pământul țărei sale, prin persecuții şi numai atunci ne puteți acuza pe noi de lipitori.

De ce nu întrebați pe Gh. Lazăr pe care'l aveți în față? Ce a căutat în țara voastră?/*subl. n.*/ De ce nu întrebați pe Laurian de ce a plecat din patria lui şi a venit aici să vă răpească pâinea? De ce nu întrebați pe Eliade cum trebue să ne numiți? De ce nu întrebați pe Bolintineanu de ce a inventat nişte Macedoneni? De ce ne-ai dat nişte bugetivori? nişte oameni care ne ia dreptul nostru? De ce nu ați întrebat pe eroul Mihai Viteazul, care spre bucuria vrăjmaşului neamului Românesc l'ați lăsat ieri spre batjocura lumii să depue 7 studenți Coroana care altă dată o purta mii de studenți? şi fiți siguri că vă va răspunde cu totul altceva, învățându-vă a nu fi atât de mult oamenii bugetului, să nu aveți aşa mare frică, că o să vă luăm noi dreptul d-voastră.

Dar, Fraților, nu aveți frică, căci noi, nu ne bucurăm de acel favor prin care putem să vă luăm locul în buget, nu aveți frică, zic, căci nu suntem cetățeni Români ci suntem supuşi otomani. Nu fiți aşa de mult oamenii interesului şi materialişti, mai lăsați pe lângă interesul d-voastră particular, puțin loc celui general, şi a simțământului național. Aruncați-vă privirile asupra Bulgariei şi veți vedea la ce înălțime națională este Universitatea lor, veți

afla de ce foc sacru național sunt aprinşi şi conduşi acei studenți. Ei nu numai că nu alungă din sânul lor pe studenții frați ai lor Macedoneni prin scârbosul epitet de lipitori ci din contră îi îmbrățişează cu căldură, îi ajută şi chiar merg până acolo cu sentimentul lor, în cât se luptă în rândul bandelor lor.

Nu zic, noi nu vă cerem să luptați în bande pentru noi, nu! Ci cerem numai atât, ca să vedem o mică încurajare, un mic ajutor moral, protestând în contra duşmanului nostru care este în propriul D-voastră pământ, agonisindu-şi hrana, vrem să auzim din gura D-voastră, acel dulce cuvânt de: "luptați fraților, căci noi suntem cu voi", iar nu să ne mai numiți lipitori şi să ne considerați o pacoste pentru D-voastră. Dar, poate veți zice: dar cum noi nu ne-am ridicat, nu am protestat, nu am făcut întruniri studențeşti? Da, nu zic ba! dar acele manifestațiuni erau făcute în totdeauna cu un scop politic, aşa că mai mult rău ni s'a adus cu ele de cât bine, afară de manifestațiile cu adevărat naționale făcute în astă vară. Şi atunci ne întrebăm:

Oare de unde vine că la statul vecin, studenții Macedoneni, sunt aşa de bine primiți? şi ocupă cele mai înalte funcțiuni fără a fi invidiați? Răspunsul este foarte natural, pentru că nu sunt aşa de mult interesați ca D-voastră asupra bugetului. Şi apoi o altă întrebare: De ce le cred ei aşa orbeşte lor şi'i îmbrățişează? Pentru că mulți din ei au fost la fața locului, în Macedonia, şi au văzut ce traiu avem noi intelectualii acolo, nu vorbesc de ceilalți asupra cărora nu este răsculată urgia duşmanului, au văzut persecuțiile la care suntem expuşi. Au auzit, neplăcutul sunet al revolverului şi al puştei ce răsună în fiecare seară împrejurul casei noastre.

Au văzut cum gloanțele duşmane răsturnau luptătorii națiunei ziua n'ameaza mare. De aceea ei nu-i numesc lipitori şi nu-i consideră ca pacoste cum D-v. ne numiți şi ne considerați pe noi. Care să fie cauza ce vă îndeamnă pe D-v. la aceasta? Nimic mai uşor de răspuns: Pentru că D-v. trăiți într'o țară liberă, unde sunetul revolverului şi al puştei vă produce plăcere ducându-vă la vânătoare, iar nu groază ca pentru noi. Şi trăind deci într'o aşa mare libertate nu vă puteți îngriji de cât de buget, de pungă. Banul joacă rolul la D-v., *căci el este totul spre a* putea petrece în această țară a libertății.

Şi cum noi suntem acei care vă răpim banii? Dumneavoastră

pe ceilalți străini nu-i vedeți? avându-ne pe noi ca paiul în ochi. Cauza e că n'ați trecut nici odată granițele țărei, şi dacă le-ați trecut, ați făcut aceasta pentru o țară mai cultă, mai civilizată ca țara mumă, iar prin locurile mai puțin libere cum e Macedonia, n'ați fost şi nici gând să mergeți şi de aceea cu atâta uşurință unii studenți se exprimă, numindu-ne lipitori. Aici în libertate, asistați la scene plăcute în teatre, la distracții, pe străzi citiți jurnale pentru omorârea timpului, şi nu ați asistat ca noi, la scene naturale şi dureroase, ce D-v. le citiți şi nu vă impresionează, iar noi le vedem şi suferim.

N'ați fost față la corpurile fraților noştri măcelăriți în chipurile cele mai groaznice şi sălbatice. N'ați dormit nici o seară, cu frica de a fi omorâți a doua zi. N'ați ținut în mâini tremurând şi citind cu sete şi pe furiş vr'o carte de istorie, ca nu cumva să fiți surprinşi de cineva al autorităților. Nu v'ați culcat nici odată cu gândul ca dimineața să fiți morți, pe când noi în fiecare seară aşteptăm sfârşitul din oră în oră. Vă plimbați pe strade fără frică că o să fiți împuşcați. Nu vă întoarceți înapoi ca să vedeți cine vă urmăreşte, n'ați umblat nici odată cu frica de a fi urmăriți şi cel mai mult, când de acea urmărire atârnă viața, pe când noi ştim cum umblăm atât ziua cât şi noaptea. N'ați primit nici odată scrisori de la comitete revoluționare prin care vă anunță că sunteți condamnați la moarte, ca să ştiți cum să ne menajați pe noi care primim zilnic.

Ne alungați cu vorbele pline de răceală: Mergeți acolo şi luptați, nu vă dăm noi budget? De ce stați ca lipitorile aici asupra noastră? Dar d-voastră nu ştiți, şi mă miră foarte mult lucrul acesta, nu ştiți zic, că pentru chestii naționale oamenii luptători se împart în toate țările şi se aşează acolo unde cred ei că este teren bun de lucru? Ori dacă ştiți, pentru ce atunci ne alungați? Oare Germania, Franța, ar trebui să alunge pe studenții Români ce se duc să-şi capete cultura în facultățile lor? Oare studenții din facultățile sus citate, aşa se poartă cu studenții Români? Cum o parte din d-voastră se poartă cu noi? Oare şi ei tot aşa îi numesc, cum ne numiți d-voastră pe noi, lipitori?

Dar, vă întreb: Unde vroiți d-voastră să ne îndreptăm noi privirile, dacă nu către România, țara mumă? Unde să ne ducem noi să căpătăm cultură? Dacă nu la Universitățile Române! De la cine să cerem ajutor, atât moral cât şi material, dacă nu de la

țara românească, de la frații noştri? Oare voiți să ne renegați? Lucru uşor, foarte uşor e să ne perdeți, dar ca să ne câştigați este foarte anevoios. Vroiți ca să ne ducem în facultățile din Athena? O! fiți mai mult ca siguri că aceştia care acum ne sunt duşmani de moarte, atunci va uita toată ura şi ne va primi cu brațele deschise, dându-ne bani, slujbe, fără ca să strige că le luăm locul lor, cum d-voastră faceți. Exemple avem cu miile.

Grecul cunoaşte foarte bine puterea şi voința Armânului, de a cugeta şi a lucra, îl ştie de ce este Armânul vrednic să facă, ştie că acei care i-au dat libertatea lui sunt Armânii, măcar că acum într'o ură națională îi neagă "adevărul", de aceea zic, fiindcă ne cunosc, nu vroesc ei să ne piardă, ci îşi dau toate silințele, să ne păstreze pentru el, alergând chiar până la terorizm. Cunoaşte el bine zic, pe acel Armân, pe care d-v. îl disprețuiți cu josnicul epitet de lipitori, în spaima mare ce o aveți de a nu vă lua locul în buget. Unde sunt sufletele eroilor de la 1848 ca să vază ce naționalizm au o parte din d-voastră? Parcă nici n'ar fi urmaşii lor cu indiferența şi indolența de care sunt coprinşi.

Studenții Macedo-Români.

Rezoluție: A se cerceta autorul /ss/ Indescifrabil .

4/2. Prefectura Poliției Capitalei. Serviciul de Siguranță. Biroul de Informațiuni. Notă din 13 Noiembrie 1905. [1)]

Manifestul apărut de 3 zile din partea studenților Macedoneni este făcut de Taşcu Pucerea, farmacist şi profesor din Bitolia, a fost provocat de un incident, ce a avut loc la Cantina Universitară, în împrejurările următoare: Fiindcă Taşcu Pucerea a încercat să ia în întreprindere Cantina universitară, lucru despre care au aflat mai târziu şi studenții români de aci, într-o zi din săptămâna trecută, tocmai când la Cantina universitară se dusese Taşcu Pucerea cu câțiva studenți Macedo-români s-a deschis o discuție asupra atrocităților comise de bandele Greceşti în contra Românilor; aceştia din urmă a observat că studenții din România nu şi-au făcut datoria față de frații lor din Macedonia, ba ceva mai mult, au arătat o indiferență semnificativă chiar de la începutul campaniei antigreceşti din România. Observațiunea aceasta a indignat pe studenții români cari au răspuns: "Dacă sunteți patrioți, duceți-vă în Macedonia şi

1) F.D.P.S.G – DOSAR 73/1908

luptați acolo şi nu stați aicea ca lipitori la bugetul Statului aşteptând la burse, funcționarism şi lefuri de institutori şi profesori şi în loc să vă faceți datoria patriotică, umblați cu intrigi prin cafenele şi în toate părțile." În urma acestui limbaj, Macedonenii au părăsit Cantina şi a doua zi a apărut Manifestul.

5. *Societatea naționalistă "Eteria Ellenismos". Scop. Activități antiromâneşti*

5/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Extras din "România Ilustrată", din Februarie 1906. [1]

Atena, 9 Septembrie 1903, D-lui N. Crissovelonis, Bucureşti. Din scrisoarea preşedintelui nostru, d. N. Kazasis, am aflat cu o nespusă bucurie înființarea unei secțiuni a societății noastre în capitala regatului român, ceea ce constituia una din cele mai sfinte ale noastre dorințe şi care n'a putut fi îndeplinită din cauza diferitelor dificultăți. Înființarea acestei secțiuni o salutăm cu bucurie, căci Bucureştiul în timpul negrei robii a neamului nostru a fost refugiul ideei desrobirii a elenismului sub umbra şi sub protecțiunea marilor greci hospodari din Fanar a surorilor principatelor dunărene. Din această cauză şi importanțiunei activități naționale în capitala României este mare şi de la Dv. depinde în mare parte ca şi rezultatul acestei activități să fie în raport cu aşteptările noastre şi cu trecutul nostru istoric al elenismului în România. Inamicii noştri sunt mulți şi tari./.../.

Descurajarea națională este astăzi cel mai mare inamic al nostru, ea paralizează puterile noastre naționale, ea ne amorțeşte, ea ne aruncă fără apărare, la picioarele inamicilor noştrii;ațiunea noastră fiind înconjurată de atâtea pericole, de care e amenințată existența ei. /.../. Trebue să luptăm, trebue să ne apărăm prin toate mijloacele drepturile noastre naționale devenite astăzi prada "Misilor" (aşa se numeau populațiunile de la marginea Dunărei pe vremea lui Herodot), trebue mai întâi să ne debarasăm de descurajarea națională ce predomină, unind puterile noastre de pretutindeni, pentru o asemenea mare luptă națională. /.../. Comitetul nostru fiind convocat pentru a discuta constituirea secțiunei din Bucureşti, a decis în unanimitate şi cu *nespusă bucurie, aprobându-vă ca preşedinte /.../.*

p.preş. /ss/ Melisourgos, Secr.general /ss/ K.Petala,

1) F.D.P.S.G – DOSAR 41/1906

Director /ss/ Crissovasile.

5/2. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale. [1)]

Domnule Ministru,

/.../ Prin rapoartele de mai sus am arătat menirea Eteriei Ellenismos din Athena și mai ales intervenția directă ce a exercitat în cestiunea macedoneană încă din anul 1903 pe când preşedintele ei N. Cazazis cutreerând Capitalele Statelor Europene, prepară cu suficiență, pe de o pare în sensul ideilor concepute de dânşii şi anume de a face pe grecii calomniați de prin țările străine spre a contribui dânşii - iar pe de alta încearcă şi în mare parte reuşesc ca prin conferințe şi contactul cu lumea literară şi politică să-i prepare în favoarea revendicărilor greceşti din Macedonia, căutând a justifica pentru mai târziu acțiunea ce aveau de gând a o desfăşura prin înființare de bande de antarți.

Este cunoscut de asemenea turneul făcut în România unde a înființat secțiuni secrete ale Eteriei, cum de asemenea este cunoscut că toți bani adunați servă la formarea, întreținerea de bande sub titlul aşa zis de corpuri macedonene pentru apărarea elementului grecesc în contra autorităților bulgare, dar cari imediat ce au început a opera - 1904 - au năvălit contra aromânilor din comuna Negoeşti, omorând pe fruntaşul Tomaide şi pe preoții Eftimie şi Cristo, albanezi de origină, numai pentru simplul motiv de a fi îmbrățişat causa națională românească din Macedonia. Pentru a pune în lumină mai mult însă că toate comitetele macedonene fie acestea din Athena, fie acelea instalate pe teritoriul Macedoniei, făceau parte din Eteria Ellenismos, şi serveau în primul rând la conducerea bandelor de antarți, este suficient a ceti manifestul de mai la vale împărțit în mii de exemplare grecilor de pretutindeni şi publicat chiar în revista Ellenismos organul oficial şi necontestat al Eteriei:

Comitetul Eleno-Macedonean cu sediul în Macedonia a făcut un apel puterilor Europene ce a fost publicat în presa Parisiană, prin care le face cunoscut cruzimele bulgăreşti în contra elementului principal al Macedoniei adică celui grecesc. /.../. De şi manifestul vizează numai pe bulgari totuşi după cum am arătat mai sus acțiunea bandelor se îndreaptă şi sunt formate şi *în potriva Aromânilor din Macedonia şi aceasta reese mai mult*

1) F.D.P.S.G – DOSAR 41/1906

din cetirea ziarelor greceşti de pe vremuri, cari se deslănţuesc cu o furie nebună în potriva românilor şi din faptul că vedem pe preşedintele Eteriei Ellenismos, N. Cazazis care ne mai putând înfrunta ura şi obrăsnicia faţă de români, tratează revendicările noastre în toate conferinţele drept "rătăcire românească" îndemnând la ura în contra ori cărui element negrecesc şi încă toate acestea par a nu satisface ura lui căci, într-un discurs pe care N.Cazazis, îl pronunţă cu ocazia primirei ce i se face la Athena în 1905, după turneul de propagandă în Apus, numeşte politica Suveranului nostru de „venală". Eată ce spune:

"Mai venală într-adevăr este în inprejurarea de faţă politica guvernului român sau mai lămurit vorbind a Suveranului Român, căci publicul român, după cât ştiu, nu este antigrecesc, dar această politică este susţinută pe ascuns de vederi străine. Nişte români megalo-ideaţi, a încercat să creieze populaţiuni româneşti în Macedonia. Am tratat de mii de ori despre acest subiect şi nu doresc să mai revin dar ceia ce mă oblig a observa este politica românilor foarte venală calomniind şi denunţându-ne pe noi în Europa este păgubitoare intereselor greceşti în Macedonia şi lucrează nu numai pentru paguba noastră dar şi pentru folosul ei, sperând nişte concesiuni teritoriale în Bulgaria drept recompensă a politicei lor în caz că principalul s-ar fi întins spre Macedonia. Însă în realitate Guvernul român susţinând indirect acţiunea bulgară în Macedonia, cu nimic n-are să se folosească dovedind numai venalitatea sa, căci dela Bulgaria n-are nimic de luat iar cuţovlahii din Macedonia vor rămâne pururea greci, cu care se apropie mai mult, pe când cu Românii, nimic, nici istoria, nici comunitatea de moravuri. Faţă de atari duşmani trebue să se prezinte Ellenismul şi să lupte."

Aşa se explică atitudinea presei greceşti din Athena plină de injurii la tot ce este românesc, necruţând în orbirea ei, nici persoana Suveranului nostru, dar ceia ce este şi mai trist, este faptul că toate aceste murdării au avut un ecou puternic şi sprijinit de grecii din ţară unde au fost şi sunt chiar în momentele actuale, adăpostiţi sub cea mai largă şi proverbială ospitalitate în ciuda drepturilor noastre şi în folosul şi avuţirea lor. Ecou întors mai murdar de balele grecilor din ţară, căci este suficient să citim ziarul "Neon Asti" din 21 Junie 1905, corespondenţă din Bucureşti sub semnătura de Gheorghias şi făurită de clica

grecească din Capitală de la ziarul "Patris", corespondență care a înbucurat inimele tutulor grecilor, căci se referea la cuvântarea pentru prima oară în parlament prin Mesagiul Tronului despre ocrotirea elementului românesc din Macedonia. (Punct la care făcuse aluzie şi Cazazis în discursul său de mai sus). Şi prin care după părerea lor se falşifica istoria în a susține că în Macedonia sunt români şi a căuta crearea acolo a unui element românesc recomandând tutulor grecilor că prin toate mijloacele şi în întreaga Europă să desmintă pe falşificatorul încoronat (vezi anexa No.1).

Este cunoscut entusiasmul grecilor în toate chestiunile cari îi interesează şi dacă n-am reaminti de cât mişcarea produsă în ultimul răsboi greco-turc şi apariția atunci a societății Etniki Eteria zisă şi Puterea invizibilă din Athena, dirigiată de aceleaşi persoane cari conduc astăzi Eteria Ellenismos, ar fi destul ca argument entuziasmul acesta, însă a fost în tot dauna dus la extrem de grecii din țara noastră, şi dacă răsboiul greco-turc a luat ființă, în mare parte se datoreşte lor, dovadă manifestele lansate, recrutarea voluntarilor şi colecta de bani cari sunt unii din factorii cari au impus guvernul grecesc la o încercare dureroasă. Tot aşa au procedat şi în chestiunea națională de actualitate, cu singura diferență că /în/ acțiunea lor a fost ascunsă ura, a avut o parte largă, făcându-i să uite binele şi ocrotirea primită în țara în care locuiau bucurându-se şi contribuind cu ultimul dinar la înființarea de secțiuni ale Eteriei Ellenismos şi la întreţineri de bande, mergând până acolo în dorința de a-şi ajunge scopul în cât pentru a nu da de bănuială au înființat ramificații ale Eteriei Ellenismos sub denumirea de Societăți Culturale sau Filantropice, sub directa conducere a Secțiunei Eteriei Ellenismos din Bucureşti. Dovadă Societățile de binefacere şi filantropice din Galați şi Brăila.

/.../. În sânul Eteriei Ellenismos, după cum s-a văzut din rapoartele noastre anterioare, sunt grupate următoarele comitete: Macedonean, Albanez, Thracic şi Epirotic care reprezintă acțiunea Eteriei întregi după localitățile în care se desfăşoară acțiunea națională grecească. În împrejurările actuale după rolul principal pe care l-a avut cel Macedonean vine Comitetul Epirotic, chestiunea națională română desfăşurându-se tot atât de larg de oare ce elementul românesc este foarte

bine reprezentat şi bandele trebuiau să opereze tot atât de dârj pentru înăbuşirea şi distrugerea propagandei române. Alăturat de Comitetul Epirotic, lucrează şi alte Societăţi cu sediul la Athena, purtând denumirea diferitelor localităţi din Epir şi cari au ramificaţii şi în ţară la noi.

Astfel printre aceste societăţi figurează "Societatea Culturală Corița" şi "Societatea culturală Canciucu", cari în urma unei perchezițiuni făcute de noi la fraţii Dimitrie şi Leonidas Nicolaides s-a stabilit cele arătate mai sus şi anume ramificaţiunile lor în ţară la noi sub conducerea directă a Comitetului Central din Athena. Comitetul "Societăţei Coritza" cu sediul în Athena se compune din: /.../. Iar dintr-o dare de seamă a acestui comitet, printre membri activi, figurează o mulţime de greci din districtul Coritza, stabiliţi în ţară la noi. Din alăturatul manifest către toţi grecii din Coritza, ori unde s-ar afla se constată că aceste societăţi au fost înfiinţate în contra tot ce este în Epir (vezi anexa pag.II). Modul cum este tratată cestiunea românească de grecii din aceste societăţi şi conţinute în manifestele cari se trimit tutulor acelor lalţi membri din ţară în urma cărora aceştia se entuziasmează şi contribue cu vorba şi cu banii la realizarea scopului lor, este foarte revoltător şi curată injurie la adresa limbei şi neamului românesc.

/.../. Prin ultimul nostru raport vorbindu-se de Societatea grecească din "Stariceni" (Epir) parte din membrii acestei Societăţi, membrii cari în urma raportului nostru au fost expulzaţi. Iată lista în complectare: /.../. Afară de cei semnalaţi mai sus, vine rândul unei alte categorii de greci, fără o situaţiune bine definită, trăind mai mult din expediente şi cari pot provoca dintr-un moment într-altul o perturbare a ordinei publice prin purtarea lor necuviincioasă şi sfidătoare. Aceşti greci cari formează clientela obicinuită a cafene//e/lor greceşti, nu se sfiesc în cercurile lor a critica cu un ne mai pomenit dispreţ actele Guvernului român în chestia naţională şi a califica pe români macedoneni de nemernici. /.../. Cele ce li se pun în sarcină se constată din corespondenţa sesisată şi în urma cercetărilor, supravegherilor şi perchezițiunilor făcute de Serviciul de Siguranţă şi vă rugăm Domnule Ministru, să binevoiţi a lua o deciziune de expulzare în contra numiţilor /.../.

*

/.../. Dacă însă faptele acestor străini îşi mai pot găsi o explicaţie într-un fanatism orb şi nedrept, apoi o vie indignaţiune şi revoltă lăuntrică cuprinde orice conştiinţă românească când loviturile se văd venind de la aşa zişii grecomani. Este cunoscut cazul lui Gheorghe Zolia, care a trăit o viaţă întreagă în sânul societăţii româneşti, realizând o avere frumoasă şi cu toate acestea azi figurează în fruntea partidului grecoman şi adăposteşte pe antarţii greci, ca să asasineze pe fraţii şi rudele sale pentru singurul motiv că fac naţionalizm. Asemenea acestui renegat sunt: Nicolae Patelis şi Nicolae Peristeris, originari din comuna românească Turia. Grecomanismul a stins în ei orice simţământ de patrie şi neam; nu au manifestat nici cel mai mic semn de durere sau compătimire la ecoul suferinţelor fraţilor lor din Macedonia; din contră, s-au vândut grecilor făcându-se uneltele lor în desvoltarea şi întărirea cauzei greceşti. Au înfiinţat aci o societate "Turia", iar banii ce s-au strâns au fost puşi la dispoziţia Consiliului Mitropoletan din Grebena. Deşi câţiva studenţi Turieni au protestat şi au pus bazele altei societăţi curat naţionale "Sf. Maria Mare", Nicolae Patelias şi N. Peristeris au rămas neclintiţi în sentimentele lor frequentând numai cercurile greceşti, unde fac spirite răutăcioase pe socoteala chestiunei române în Macedonia.

De acelaşi sentiment este stăpânit şi d-rul Giumurt, originar din Vlahiclisura. În timpul din urmă, Serviciul de siguranţă care făcea investigaţiuni în această direcţiune, află că la un anume Hristu Sotirulis, din str. Academiei nr. 19, se fac dese adunări secrete ale unei societăţi patriotice "Omonia". O percheziţiune făcută la domiciliul acestuia constată în adevăr existenţa unei asemenea societăţi înfiinţată prin anul 1897, adică într-un timp când aspiraţiunile grecilor şi mai cu seamă epiroţilor ţineau la scuturarea jugului otoman./.../. Aceste sunt cele constatate în urma percheziţiunilor şi supravegherilor făcute de Serviciul de siguranţă şi rugăm a aproba expulzarea numiţilor. Iar în ce priveşte pe /indescifrabil – n.n./ credem că o verificare de acte de stare civilă ar putea face ca dânşii să fie traduşi înaintea Tribunalelor corecţionale pentru a-şi lua penalitatea şi în urmă a se decide asupra împământenirii lor. Prefect, /ss/ Indescifrabil.

5/3. Broşuri găsite la Diamandi Mărgărit [1)]

1) Deciziunea Epirului. Geografia şi Etnologia din timpurile cele mai vechi şi până astăzi. Editată de Eteria Ellenismos. Autor H. Hristovasilis Epirot. Dedicată marelui patriot N. Cazasis protector al grecilor subjugaţi, imprimată în 1905. 2) Coloniile greceşti din Rusia şi România cu note istorice şi geografice, precum şi mai multe ilustraţiuni de Dionisie Metaxa Luscaratos, Brăila, Tipografia Universală Const. P. Nicolau, 1900. 3) Luptele din Suli pentru patrie, operă în versuri în 5 acte. Premiat la concursul dramatic al Societăţii Ellenismos,Ediţia a 3-a. 4) Mai multe numere ale ziarului umoristic Romios, care de la ivirea conflictului s-a ocupat şi cu zeflemisirea mai multor personagii politice din ţară.

5/4. Broşura "Eterie Elenismos". [2)]

Macedonia şi drepturile greceşti. Zece conferinţe ţinute de Preşedintele Eteriei, dl Neochii Chazazis, rector al Universităţei Naţionale. "Grecia este şi Macedonia". Conţinutul conferinţelor:

1) Însemnătatea Macedoniei în Peninsula Balcanică.

2) Acţiuni proselenistice în Macedonia în veacul din urmă - pag. 14-29

3) Teoria urei naţionale şi salvarea din ea - pag. 30-42.

4) Caracterul grecesc al Macedoniei - pag. 43-86.

6) Autonomia Macedoniei e curată trădare - pag.87-102.

7) Sfântul munte şi însemnătatea lui în viaţa Elenismului- pag.103-122

8) Starea actuală a Macedoniei - pag.123-137.

9) Chestiunea Traciana şi Macedonia - pag. 138-155.

10) Salvarea naţională se va obţine prin şcoală, biserică şi prin reorganizarea puterilor militare - pag. 156-174.

Anexă: Cartea neagră a Macedoniei - pag. 175-222

6. *Taşcu Pucerea. Activităţi*

6/1. Ziarul "Ţara" din 3 Mai 1906.

D. Taşcu Pucerea, originar din com. Prilep (Macedonia), s-a născut în anul 1874, este deci în vârstă de 32 ani. Studiile liceale şi le-a făcut în Monastir, de unde a venit la Bucureşti şi

1) F.D.P.S.G – DOSAR 76/1908
2) F.D.P.S.G – DOSAR 76/1908

unde a absolvit facultatea de ştiinţe. Fiind numit profesor la liceul din Bitolia, el a plecat acolo, unde mai târziu şi-a deschis o farmacie. Naţionalist înfocat şi unul din cei mai înflăcărați apărători ai cauzei Macedonene, el a avut multe de suferit din partea Grecilor şi a fost chiar închis la Bitolia. În cele din urmă, fiind amenințat de bandele Greceşti şi în pericol de a fi omorât, el a venit acum 6 luni în țară, unde este sufletul mişcărei Macedonene.

6/2. Ziarul "Voinţa Naţională", din 12 Decembrie 1906.
Articolul: *„O scrisoare a d-lui Taşcu Pucerea".*

Roagă în numele tineretului macedo-român şi somează în numele său pe d. general Lahovary să răspundă la întrebarea: "Care e cauza că mi s-a refuzat cetățenia? Căci, slavă Domnului, pentru calitatea de român, sunt mai român decât deputatul Paximade, Dimitropol et C-ia, greci de origină cari mi-au dat inconştient într-o zi bila albă, într-alta neagră. Şi numai atunci voiu spulbera învinuirile şi calomniile aduse nouă macedonenilor de cei răi voitori sau chiar de însăşi autorii şantajurilor. Atunci numai voiu arăta opiniei publice cauza adevărată pentru care un ministru, care m-a luat drept victimă, şi m-a trântit în Cartea Verde spre a-şi justifica atitudinea în conflictul cu Grecia; un ministru care mi-a atârnat pe piept 3 decorații româneşti, s-a înjosit până a ruga şi pe Paximade, să arunce, la Cameră, bila neagră în urnă, după ce Senatul mi-a conferit din parte-i cetățenia. Atunci cred că opinia publică se va convinge că am fost obiectul răzbunărei lui Crisoveloni prin excelența sa d. general Lahovary, care neputând să se răzbune pe patriotul neînduplecat Prințul Moruzi şi pe Romulus Voinescu, inspector şef al Siguranței, cei cari, la alarma dată de noi macedonenii, au azvârlit peste graniță pe vipera de Crisoveloni, şeful bandiților greci din Bucureşti, a găsit de cuviință să se răzbune pe subsemnatul",Taşcu Pucerea, Cavaler al ordinului "Coroana României", a "Răsplata Muncii" cl.I pentru servicii naționale.

***6/3.Ziarul* "Tribuna Macedoniei" ziar macedo-român săptămânal. Bucureşti, 12 Aprilie 1907.**
Articolul: *„Pentru ce luptăm".*

Nu ştiu dacă în urma atâtor măceluri săvârşite de greci în Macedonia contra noastră i-a putut decide să se întrebe: pentru ce ne omoară? Ce lucruri ne la locul lor şi strigătoare la cer cerem noi? Oare cerem distrugerea Greciei? Oare cerem detronarea religiei creştine şi alungarea propagatorilor ei? Cerem lucruri imposibile de a fi cedate? Cerem lucruri care nu avem drepturi înnăscute pentru ele? Nu! Nici una din toate acestea.

Cerem Biserică şi Şcoală! Cerem aceste două instituţii căci cu ele ne păstrăm naţionalitatea şi nimic mai mult. Şi le cerem pentrucă avem dreptul la ele. Voim să avem libertatea spiritului şi a conştiinţei în adevăratul înţeles al cuvântului. Noi avem dreptul la acestea, că nu suntem adunături în Macedonia. Căci Românii nicăieri nu sunt colonişti, venetici, oamenii nimănui, ci pretutindenea unde locuiesc sunt autohtoni, populaţie nemaipomenit de veche, mai veche decât toţi conlocuitorii ei. Şi voim libertatea spiritului, căci spirit şi limbă sunt identice, iar limba şi naţionalitatea asemenea, aşa că ne vrem pe noi, ne vrem naţionalitate, şi când cerem Biserică şi Şcoală cerem dreptul de a ne apăra naţionalitatea. Este aceasta oare o crimă? Dar dacă este ca atare, atunci grecii singuri fac o crimă când luptă contra tuturor popoarelor străine căutând aşi păstra naţionalitatea şi aşi mări numărul prin oamenii străini lor.

Ce,oare, numai ei au dreptul la una ca aceasta, ceilalţi sunt lipsiţi de acest drept? O, nu! Căci dacă aşa ar fi atunci nu am vedea luptele teribile ce duc toate naţiunile în aşi păstra naţionalitatea, a înflori limba lor. Nu ar mai fi războaiele care apără onoarea naţiunei. Şi cerem limba noastră maternă, fie ea cât de simplă şi nedezvoltată pentru abstracţiunile supreme ale minţei omeneşti, aşa simplă cum e ea o cerem noi.

Şi o vrem pentru că numai prin ea se lipesc de sufletul nostru preceptele bătrâneşti, istoria părinţilor noştri, bucuriile şi durerile aproapelui nostru. O vrem pentrucă numai în inima sa omul îşi precepe simţirea. O vrem aşa pentrucă este a noastră. Numai iluzii şi idei fantastice sunt toate acelea care astăzi conduc pe greci la lupta aceasta searbădă de exterminare a naţiunei române, spre a ajunge la marea lor idee, care nu este decât o fantomă care apare şi dispare. Se înşală amar căci limba şi naţionalitatea românească vor pieri odată cu Românul material,

cu stingerea prin moarte şi fără urmaşi, nicidecum prin deznaţionalizare şi renegaţiune. Şi apoi credem că nici un neam de pe suprafaţa pământului nu are mai mult drept să ceară respectarea drepturilor sale ca Românul, pentrucă nimenea nu este mai tolerant ca el.

6/4. Ziarul "Tribuna Macedoniei" ziar Macedo-Român săptămânal. Anul II, nr. 14 (24). Bucureşti, 12 Aprilie 1907. Articolul: *„Noui inspectori în Macedonia".*

Într-unul din numerile ziarului nostru am spus situaţia critică şi dezastruoasă a chestiunei naţionale din Macedonia, după cum şi toate ziarele Macedo-Române în cap cu „Românul de la Pind", condus de d. N. Bataria, au recunoscut-o că e tristă şi mergem la pieire dacă nu se va lua măsuri de apărare şi îndreptare. Am susţinut cu probe că vor fi criminali cei ce vor primi situaţia actuală sau cei ce vor urma actualului inspector care de 3 luni pribegeşte între Stambul şi Bucureşti şi care nu prea se vede să se întoarcă în Macedonia din cauza încurcăturilor cauzate cu promisiunile şi sinecurilor de pricopseală. (Poate nu cu voia lui).

Am zis şi o repetăm că vor fi trădători de neam şi criminali cei ce vor căuta să se ridice de pe urma desastrului din Macedonia. N-avem nimic personal cu nouii inspectori ce au fost sau vor fi numiţi, dar faptul că primesc o situaţie ce până ieri o criticau şi spuneau prin grai şi scris că mergem la pieire, ne dă de bănuit, şi ne luăm sarcina să desvăluim vălul ce doresc să arunce asupra chestiunei naţionale din Macedonia cu paleative, ce vor otrăvi întregul organism naţional şi va descuraja şi pe puţinii Români ce au mai rămas.

Au ţipat cu toţii că e necesar apărarea Aromânilor, chiar însuşi Hilmi Paşa, autorul bandelor Greceşti, a declarat categoric conducătorilor noştri: - N'am ce vă face. Faceţi şi voi ca Grecii, şi cu toate astea trecem peste toate şi ne aranjăm situaţii personale, în loc să ne ocupăm de poporul în general, căci el e care suferă şi pentru el trimetem inspectori.Nu cumva dorim ca să înceapă poporul să-şi facă singur dreptate? Şi nu e departe cred momentul când, scârbiţi de atâta nepăsare şi revoltaţi, vor curăţi, alungând din sate şi oraşe institutorii şi profesorii Români care nu aduc decât vrajba între frate şi frate, tată şi fiu, în folosul unei bande de speculatori făcându-i unealta politică unei alte

sute de politiciani ce nu pierd ocazia de a-i specula. Numirea a doi inspectori în actualele împrejurări e o farsă, e o cabală ce o vom demasca în curând.

Astăzi trebuie să se spue poporului ce suferă toate consecințele incapacității conducătorilor, să se spue zic adevărul, la ce au să se aştepte la primăvară, să le spunem clar că noi nu suntem în stare să-i apărăm, deci să-şi ia măsurile din vreme. A-i înşela încă, cu măsuri ce nu sunt decât mijloc de a se îmbogăți câțiva indivizi, e o crimă care credem că poporul aromân conştiincios, va şti să o pedepsească" T.P.

6/5. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Informațiuni. /*Fără dată, fără antet – n.n.*/ [1]

Acum o lună s-a constituit în Bucureşti un comitet de studenți macedo-români, tineret cult şi comercianți de vază, cu scopul de a redacta o broşură-apel în limbile Aromână-Bulgară, Sârbă-Turcă şi Greacă, în care vor expune cauzele dezastrului Național din Macedonia. Vor arăta vina capitală a conducătorilor speculanți şi mincinoşi, de aci şi din Macedonia, cari caută cu orice chip a înşela din ce în ce mai cu măiestrie pe sărmanul popor aromân, cu scop de a trăi pe spinarea lor o ceată de indivizi incapabili de a trăi altfel /.../. Tot în această broşură se va arăta şi incuria celor de la Bucureşti care au chestiunea Macedoneană ca a 5-a roată de la căruță.

7. *Autonomia Macedoniei văzută de Taşcu Pucerea şi alți macedo-români*

7/1. Ziarul "Tribuna Macedoniei". Anul II. No.19. Bucureşti 24 Iunie 1907. Articolul: „*Autonomia Macedoniei. (II)*". [2]

Am arătat şi am dovedit că interesele ce au în Macedonia Statele Balcanice, Marile Puteri pe de alta, sunt atât de varii şi de contrarii încât o înțelegere despre împărțirea Macedoniei între țările limitrofe, sau o ocupațiune străină, pentru a scăpa populațiunile din Macedonia de sub teroarea turcească este absolut imposibilă. /.../ dacă voim să scuturăm odată acest jug ruşinos şi umilitor nu trebuie să ne bizuim decât pe forțele

1) F.D.P.S.G – DOSAR 71/1908
2) F.D.P.S.G – DOSAR 71/1908

noastre şi astfel în loc să ne risipim forţele în lupte fratricide şi printrânsele să întărim situaţia turcului, mai bine să ne unim şi să pornim o acţiune comună contra inamicului comun, care fără îndoială.nu poate să fie încoronată de insucces. /.../.

Dar spre nenorocirea noastră ideea Autonomiei Macedoniei întâmpină încă prea multe obiecţiuni formulate de cei ce au tot interesul ca ea să nu poată prinde, căci în acest caz le scapă de sub picioare terenul pe care ei să-şi clădească idealul lor de mărire viitoare.Ideea "Autonomiei" la început a fost formulată de către "comitetul revoluţionar macedonean din Sofia". Prin acest simplu fapt că acest comitet îşi avea sediul la Sofia şi tot acolo organizase întreaga acţiune revoluţionară care la 1903 a atras atenţiunea Europei asupra problemului macedonean; că era compus numai din Macedoneni, aceştia fiind însă de naţionalitate bulgară, ce a fost suspectat că este în serviciul guvernului bulgar şi a fost bănuit că sub firma de "Autonomie" lucrează la anexarea Macedoniei către Bulgaria.

Toate protestările lui despre curăţenia sentimentelor şi sinceritatea acţiunei pentru Autonomie au fost zadarnice, căci nimeni nu voia să crează acest lucru: ca Bulgaria să tolereze o acţiune pentru Autonomie a Macedoniei, ea care a vizat o Bulgarie conformă cu tractatul de la Sf. Stefano.

Evenimentele ulterioare au venit să confirme sinceritatea declaraţiunilor organizaţiei Macedonene, atunci, când din această cauză s-a produs cunoscuta sciziune din comitet şi când a fost silit să-şi strămute sediul în Macedonia însăşi şi să se numească "Organizaţiunea internă", în opoziţie cu "Comitetul Macedonean" din Sofia, de sub conducerea generalului Zonceff, care era pentru anexare.

Această sciziune, că a fost serioasă s-a dovedit prin acele memorabile prigoniri între membrii celor două fracţiuni, care în loc să continue opera revoluţionară se urmăreau şi se distrugeau reciproc, ceea ce slăbise mult forţele ambelor tabere, spre marea satisfacţie a Turcilor.În Bulgaria însă, evenimentele aduseră la cârmă partidul stambulovist, de sub şefia regretatului bărbat de stat Petcoff.

Acesta, văzând pe de o parte inutilitatea luptelor fratricide dintre cele două tabere, pe de altă parte cântărind interesele contrarii ale diverselor state balcanice şi a Marilor Puteri, a văzut

că "anexarea" este o utopie, iar o acțiune separatistă pentru un astfel de scop irealizabilă, vătămătoare intereselor Bulgariei, prin faptul că ea pierduse mult încrederea țărilor balcanice şi din considerația Marilor Puteri.

Dar Bulgaria mai avea de suferit o altă plagă: de pletora macedonenilor refugiați în Bulgaria, care devenise insuportabilă, prin aceia că adusese o perturbare economică şi financiară. De aceea guvernul Stambulovist fu câştigat ideii "Autonomiei", care cel puțin are meritul de a conserva elementul bulgăresc, a dus la conştiința națională, prin şcoală şi biserică, de pieire, iar pe de altă parte de a împiedica o eventuală coborâre a Austriei spre Salonic, care, în acest caz, ar face din Macedonia şi Albania o altă Bosnie şi Herțegovină.

Şi astfel, după multe încercări, după un mare şi zgomotos congres la Sofia, s-a ajuns la contopirea ambelor comitete într-unul singur sub steagul "Autonomiei Macedoniei", da drepturi egale pentru toate naționalitățile conlocuitoare.

7/2. Ziarul „Tribuna Macedoniei. Anul II. No. 22/5 August 1907. Articolul: „*Autonomia Macedoniei (IV)*" [1)]

/.../. Turciei nu-i convine Autonomia, nu pentru că i-ar fi frică, că odată Autonomia acordată, Macedonia s-ar alipi la vreuna din țările limitrofe, ci pentru motivul că după autonomia Macedoniei, neapărat are să vie şi autonomia Albaniei şi odată aceste provincii devenite autonome, cu toate că ele continuă a face parte integrantă de imperiul turcesc, totuşi ele încetează de a fi guvernate cu iataganul şi spoliate. Şi tocmai asta nu convine Padişahului. El voieşte să aibă sub sceptrul său cât mai multe provincii, nu pentru a le face fericirea, ci pentru a le spolia; căci după cum se ştie, în Turcia, pe când musulmanii îndeplinesc toate funcțiunile civile şi militare, creştinii sunt aceia care prin birurile ce le dau - biruri ce trec peste puterile lor - umplu haznalele împărăției, de unde se plătesc toate funcțiunile şi toate cheltuielile.

Macedonia autonomă, însă, înseamnă o provincie care să aibă o viață proprie. Populațiunile creştine încetează de a mai fi un fel de colonişti buni de a fi despoiați /.../. Dar tocmai acest fapt nu-i convine Turciei. Sultanul voeşte să fie despotul Macedoniei de

1) F.D.P.S.G – DOSAR 71/1908

fapt, iar nu numai suveranul nominal. Iată de ce Turcii se împotrivesc şi se vor împotrivi de-a admite ca Macedonia să capete autonomia. Dar răul nu este numai asta. Chestia aceasta nu depinde de Turcia care a căzut sub epitropia Marilor Puteri.

E destul ca Marile Puteri şi în special Anglia să voiască şi chestia poate fi imediat tranşată. Dar ca să voiască Marile Puteri ar trebui să voim şi să ne mişcăm mai întâiu, noi populaţiunile din Macedonia. Dacă această ideie ar fi îmbrăţişată de toate populaţiunile creştine din Macedonia şi ar lucra de comun acord în acest sens isbânda este sigură. Dar după cum am spus, din nenorocire sunt unele populaţiuni creştine din Macedonia, care, sub imboldul unor sfaturi din afară nu voesc să admită ideea autonomiei. Sub cuvânt că cutare sau cutare naţionalitate va avea preponderenţa, ele susţin împărţirea Macedoniei între ţările limitrofe, dar şi aci nu se pot înţelege, întrucât, Macedonia fiind împestriţată de tot soiul de naţionalităţi acestea sunt aşezate aşa fel încât o linie de demarcaţie între dânsele nu există. Iată de ce aceasta este cea mai grea din toate soluţiile şi fără îndoială cea mai absurdă, după cum vom dovedi cu alte ocazii.

8. *Aplanarea conflictului greco – român văzut de Taşcu Pucerea şi de unele ziare*

8/1. Ziarul "Tribuna Macedoniei" /.../. Anul II nr.22/32. Bucureşti. 5 august 1907. Articolul: *„Conflictul greco-român şi aplanarea româno-greacă Ralis-Sturza-Teotokis şi împăcarea greco-română".*

Multă lume şi aproape toată din cea care a fost în curent cu conflictul între Ţara Românească şi cea grecească, cred că au trecut */pierdut - n.n./* din vedere, de ce absolut în mod unanim se vorbeşte de un conflict Greco-Român şi nu de unul Româno-Grec? De fapt conflictul este Greco-Român, căci nu România a rupt relaţiile cu Grecia ci aceasta din urmă, deci cu drept cuvânt s-a botezat conflictul Greco-Român. Se ştie de toată suflarea românească cum caprele din Atena în elanul lor patriotic erau în stare acum doi ani să rupă relaţiile cu întreaga Europa: Iată ce zicea pe atunci ziarul atenian „Scrip!": "să afle Grecii care conduc Ţara Românească (adică miniştrii şi ministeriabilii de neam grecesc) că Elenii pentru un ideal al lor sunt în stare să declare resbel întregei Europe, să rupă relaţiile cu toate statele,

să moară până la unul şi tot nu se vor închina unor Români sau unor Renegaţi Greci Romanizaţi cari astăzi ar dori să ne sperie".

Iar "Astrapi" continua: "Dacă în 24 de ore nu va fi rechemat ministrul nostru, d.Tombazis din Bucureşti, ar trebui pornit o campanie cu mic şi mare în contra guvernului ca pe orice cale să-l dăm jos.Macedonia e ameninţată, Cuţo-Valahii s-au deşteptat, şi deci pericolul e şi mai mare, să cerem unanimi celor ce se răsfaţă la Corfu (miniştri greci) ca telegrafic să arunce mănuşa celui mai indolent popor de viţă ţigănească, iar în contra cuţo-valahilor să pornim o cruciadă îngrozitoare spre a le lua pofta de limba românească care nu o vorbesc decât ţiganii în România"./ *subl.n.*/

Iată deci de ce am zis că am avut un conflict Greco-Român, căci îndată d.Tombazis a plecat în mod cât se poate de înjositor pentru Regatul Român, a plecat fără să anunţe lăsând scrisorile de rechemare unui portar dela legaţiunea greacă. Iar după 10 zile "Imera" scria: "Să felicităm pe d. Tombazis căci s-a purtat ca un adevărat grec, a lăsat ca Falsul încoronat rege, să vorbească cu servitorul legaţiunei nefiind demn de a vorbi de cât cu el". Iar corciturile greceşti (adică miniştri) să înţeleagă că neamul Grecesc încă nu ş-a pierdut patriotismul şi idealul lor naţional ca Românii căci n'au avut şi nici nu se aude în vocabularul român cuvântul de Patrie şi Patriotism. Iar cei cari au nevoie de ele se împrumută dela greci". Auziţi iubiţi cititori şi spuneţi dacă aceşti oameni nu suferă de somnambulizm, automobilizm etc. căci numai aşa pot să-mi închipui că cele scrise nu sunt scrise decât pe acoperişul vr'unei case dela balamuc la lumina lunei.

Cu toate astea însă sunt de admirat pentru iubirea ce-şi arată către fraţii lor subjugaţi şi apărarea ce iau sacrificând ultimul lor ban. Veţi zice poate că aşa e presa grecească, bate câmpii! Tocmai contrariu căci presa greacă e inspirată chiar de miniştri; la Grecia nu e ca la noi unde un d. ministru în opoziţie chiamă la el câte un macedonean şi îl iniţiază în câteva după interesul său sau al partidului iar când vine la putere îl persecută ameninţându-l cu expulzarea. În Grecia n-ar trăi nici un ceas acel ministru care s-ar opune curentului naţionalist şi probe avem destule. În luna August, anul trecut, Teotokis ameninţat fiind şi cădearea cabinetului era un fapt de câteva zile, spre a se scăpa de încurcătură a făcut acea faimoasă declaraţie în

cameră, zicând: "Nu voi retrage bandele Greco-Macedonene până când bulgarii nu se vor cuminți. Neamul grecesc e amenințat, deci suntem datori a veghea".

Şi noi Românii pe acea vreme ne văitam ca femeile aşteptând ca Europa să intervie şi să afle din cotro vin bandele. Şi să nu credem că numai Teotokis are curajul să o spue aşa franc. Spre a se vedea că toți grecii ministeriabili sunt de acelaş calapod iată ce a zis d. Ralis într-un interviev zilele trecute: "Facem atent pe cabinetul Scuzes că inainte de a întinde "mâna" - mânei române întinse deja - "să se ceară înscris că ne asigură guvernul Român averile comunităților greceşti din România." (Adică cuiburile comitiților criminali să fie asigurate). Iată deci cum grăiesc şi grăiau miniştri greci.

Deşi d. Sturza a declarat categoric că ridică represaliile, că chestiune de umanitarism şi tact diplomatic, grecii îl înjură, îl umilesc până într'acolo în cât după ce ei sunt vinovați, după ce ei sunt mizerabilii, după ce ei sunt cauza conflictului, doresc cu orice chip să umilească şi neamul Românesc şi regatul Român. De altfel iată ce zice ziarul "Scrip": "Idealul dorit ni s-a împlinit, am dorit un conflict Greco-Român să arătăm că nu ne temem de mămăligari şi l-am avut, acum trebuia impusă o împăcare Româno-Greacă, în care să se dea învinşi mămăligarii cari nu-şi văd de țara lor şi caută să deznaționalizeze frații noştri cari deşi sunt Cuțovlahi n'au nici în clin nici în mânecă cu țiganii de peste Dunăre.

Să vadă frații Macedoneni ce greşeală mare au făcut că s'au încrezut oamenilor politici români cari caută să-i speculeze în mod mişelesc dând coatele când cu Bulgarii, când cu Turcii, Austriacii ori Germanii după cum le dictează interesele politicianilor de cauciuc ce conduc țara." Să judece acum opinia publică dacă grecii n'au dreptate şi că, într'adevăr conflictul a fost Greco-Român iar aplanarea Româno-Greacă. T.M.

8/2. Ziarul "Tribuna Macedoniei" /.../.Anul II. Nr. 22/32. Bucureşti. 5 August 1907.

Articolul: *„Politica de somnambuli"*

După aplanarea conflictului greco-român o interesantă discuție s-a încins între presa de opoziție şi cea guvernamentală. Presa de opoziție critică guvernul spunând că rău a făcut că s-a ridicat

măsurile de represalii - contra grecilor, fără ca aceştia să fi dat semne că merită această indulgenţă. Oficioasele răspund că din potrivă bine a făcut guvernul ce a făcut. El a ridicat măsurile de represalii fiindcă nu grecii sunt responsabili de cele ce bandele lor fac într-o provincie în care Sultanul e dator să facă linişte. Apoi, adaogă oficioasele, guvernul actual va interveni pe lângă cel turcesc, de la care speră să obţie dreptate, iar nu ca guvernul precedent care cerând Greciei să facă ordine într-o ţară străină a jignit, şi cu drept cuvânt, amorul propriu al Porţii. N-a trecut mult după această discuţie şi Poarta trimite o notă energică guvernului grecesc cerând ca să oprească trecerea bandelor în Macedonia. Aceeaşi notă a fost trimisă tuturor cabinetelor cari prin reprezentanţii lor au sprijinit protestul Porţii la Atena. Ca o urmare la toate acestea guvernul grec a dat ordin autorităţilor de la frontieră să nu permită bandelor trecerea în Macedonia.

Nici mai mult nici mai puţin, politica guvernului actual a dat roade. Prevederile presei oficioase s-au realizat. De cât într-acestea cavazul şcoalei greceşti omoară 2 români la Cruşova, iar o bandă grecească, omoară pe alţi câţiva români la Nevesca. Presa opoziţiei se alarmează. La acestea "Voinţa Naţională" răspunde: "Găsesc oare confraţii din opoziţie că o crimă izolată, săvârşită de un individ oarecare le îndreptăţeşte afirmaţiile vinovate, d'inainte de comiterea ei, că, în urma ridicărei măsurilor de represalii, bandele greceşti săvârşesc zilnic crime înfiorătoare în Macedonia? Sau poate îşi închipuie aceşti serioşi confraţi că, o dată ridicate măsurile de represalii, vor dispare la moment, ca efect al unei miraculoase baghete magice, orice formă de manifestare a urilor adânci dintre diferitele popoare ce locuiesc în Macedonia?"

Adevărul este cu totul altul. Să ne dea voie atât confraţii ce mănâncă azi pâinea amară a opoziţiei şi cei ce o vor mânca mâine să le spunem noi cum stau lucrurile: Bandele greceşti s-au format şi trimes în Macedonia, în înţelegere cu Hilmi Paşa, pentru ca să slăbească puţin puterea organizaţiunei interne a comitetului macedonean bulgar care are ca deviză: autonomia Macedoniei. Din aceiaşi consideraţiune operează nesupărate bandele sârbeşti. Hilmi Paşa căruia Românii s-au plâns în nenumărate rânduri şi înainte chiar ca guvernul să fi rupt relaţiile

cu Grecia; Hilmi Paşa care ştia suferinţele românilor şi care putea să-i apere, le-a răspuns că nu poate să le facă alt nimic, de cât să-i sfătuiască ca să facă şi dânşii la fel: bandelor să opue bande dacă voesc să fie în siguranţă.

Oare, înainte ca guvernul român prin intervenţiile sale la Atena să fi jignit amorul propriu al Sultanului, în urma intervenţiilor ce făcuse direct la Constantinopol şi în urma plângerilor venite de la Aromâni, Poarta n'ar fi putut să dea o notă la fel cu aceasta de acum? Ceva mai mult, dacă ar fi vrut să nu dea o notă, nu putea să ia măsuri contra bandelor? Serios crede cineva, că Turcia dacă ar voi nu e în stare în 24 de ore să facă ordine în Macedonia? De sigur că da. Dar Turcia n-a vrut să facă nimic, n-a protestat la Atena, n-a luat măsuri contra bandelor, n-a trimes armată să păzească comunele româneşti ameninţate de bande şi toate acestea nu pentru că a fost jignit Sultanul de intervenţiile României la Atena, ci pur şi simplu fiindcă spera ca prin atitudinea sa va sili şi pe români ca să înarmeze bande pentru ca astfel luptele dintre naţionalităţile din Macedonia să degenereze în războiul civil şi Poarta să poată obţine promisiunea să facă în sfârşit ordine în Macedonia cum a făcut în Armenia. Avem ce e dreptul diplomaţi la Constantinopol, dar ei încă n'au reuşit să afle că politica cea mai nouă a Porţei este să curete pe cât posibil Macedonia de creştini şi să colonizeze cu turci din Asia. De altfel începutul l-au făcut cu vilaetul Ianina.

Dar în sfârşit de ce s-a hotărât acum Poarta să facă demersurile pe care le-a făcut? Oare de dragul ochilor lui Sturza? De sigur că nu pentru dragostea d-lui Sturza, dar de dragostea unor interese deocamdată destul de mari pentru Poartă. Actualmente, la Constantinopole, se tratează convenţia comercială, consulară şi chestia vacufurilor. Ei, bine. Poarta a dat notă sperând că în schimb va obţine compensaţie la chestiile de mai sus. Şi dovadă că aşa stau lucrurile e faptul că guvernul a admis să trateze convenţia consulară, pe când România se ştie că se bucură de capitulaţiuni. Turcia de-ar obţine această convenţie care ia României nişte drepturi pe care i le-a dat congresul de la Berlin şi nu se plăteşte cu 10 note.

În ce priveşte ordinul guvernului grec către autorităţile de frontieră el se datoreşte pe cât ştim noi intervenţiei guvernului englez. Fie pe pace "Voinţa", noi o asigurăm, că după alte zece

generații, România nu va avea încă diplomatul care să o poată scoate la capăt cu diplomația turcească. Să se încheie convențiile începute la Constantinopole, să se reguleze chestia vacufurilor şi bandele greceşti de nu-şi vor reîncepe activitatea nesupărate de nimeni, dăm voie "Voinței" să ne trateze drept inconştienți. Nu mai vorbim de activitatea comitetelor teroriste din Macedonia care fiind cu totul independente nu va putea fi stăvilită cât timp nu vom lua noi românii ca să ne punem la adăpost. Am fi dorit ca acțiunea actualului guvern să fi fost încununată de succes şi pentru binele nostru; din nenorocire, aşa cum merg lucrurile nouă ni se pare că şi actualul guvern, ca şi guvernul trecut, rătăceşte în întunerec sau cum am zice: face politică somnambulistă în Macedonia."

8/3. Ziarul "Adevărul", Nr.6827 din 2 Septembrie 1908. Articolul: *„Aplanarea conflictului cu Grecia. Motivele invocate pentru aplanare".*

În cercurile politice şi diplomatice se spune că d. Sturdza va fi primit indicațiuni de la reprezentanții puterilor străine să caute a aplana cât mai de grabă conflictul cu Grecia. În special min. de externe al Rusiei, Isvolsky, ar fi insistat pe lângă d. Sturdza. Motivele aplanării – se spune în aceste cercuri – ar fi următoarele: Neînțelegerile dintre Grecia şi România s-au ivit din cauza acțiunii criminale a bandelor de antarți greci împotriva elementului românesc din Macedonia. Cât timp acele bande îşi urmau acțiunea lor, era evident că nu se putea aplana conflictul. Acum, bandele greceşti au încetat de a opera în Macedonia, de când s-a reîntronat Constituția în Turcia şi elementul românesc din acea provincie otomană nu mai are de suferit neajunsuri din partea bandelor.

*

Faptul că se pun atâtea inzistențe pe lângă guvernul român pentru aplanarea conflictului, dovedeşte că acest stat îndură multe neajunsuri de pe urma neînțelegerii în care se află cu România. În adevăr comerțul de export al Greciei a fost foarte serios izbit prin întreruperea relațiilor cu România. Pe când noi introducearn o neînsemnată cantitate de mărfuri în Grecia, acest stat exporta cantități considerabile la noi. Şi fiind oprit accesul acelor mărfuri la noi, grecii au recurs la diferite mijloace ne-

permise, introducând la noi o parte din mărfurile lor, sub etichetă turcească sau bulgărească. S-ar putea zice că neajunsul cel mai simțitor ce noi l-am avut de pe urma întreruperii relațiilor cu Grecia, a constat în faptul că vasele marinei noastre comerciale, călătorind spre Egipt n'au mai mers pe calea Pireului. Dar şi grecii au avut neajunsuri, deoarece n'au mai putut călători pe vapoarele serviciului nostru maritim, ce sunt luxoase şi au tarife relativ ieftine.

*

Sunt mulți oameni politici la noi care nu văd cu ochi buni demersurile pentru aplanarea conflictului. Ei spun că încetarea acțiunii bandelor grece în Macedonia nu constituie un motiv atât de puternic încât să redăm grecilor avantajele însemnate ce le-au pierdut prin întreruperea relațiilor comerciale cu noi. Dacă bandele au încetat acțiunea lor criminală, patriarhia n'a încetat cu pretențiile ei asupra elementului românesc din Macedonia. Patriarhul ecumenic din Constantinopol pretinde ca toate bisericile din Macedonia unde servesc preoți greci, să fie considerate ca ale patriarhiei greceşti, pe când se ştie că bandele greceşti, prin teroarea ce au răspândit, au reuşit să impună aromânilor a primi ca în bisericile lor să servească preoți greci.

*

E foarte probabil să nu se țină cont de aceste considerațiuni din urmă şi deci să se păşească la aplanarea conflictului, reluându-se atât relațiile comerciale cât şi cele politice. Aceasta, pentru a da o nouă dovadă că suntem un stat doritor a trăi în pace cu toate celelalte state sau mai exact, că trebue să îndeplinim voia puterilor mari ce ne înconjoară.

8/4. Ziarul "Universul" Nr.249 din 10 Septembrie 1908. Articolul: *„Ştiri din Salonic. Interview cu Excelența Sa, dl. D. G. Rhallys, exprezident al Consiliului de Miniştri din Grecia. Cererile Greciei".*

În 2 Septembre a sosit la Salonic Excelența Sa /.../

- /E.S./: *Se înțelege, când sunt încălcate toate angajamentele* luate de România față de Grecia, când astfel este lovită demnitatea Greciei, toate partidele vor fi de acord.

- /Rd./ : Dar cred a fi sigur, Excelență, că cauza principală, pentru care nu s'a aplanat pînă acum, acel conflict este alta de cât refuzul României de a respecta angajamentele luate față de Grecia?

- /E.S./: Da, e foarte adevărat că d. Lahovari cerea aceste revendicări.însă ele sunt de domeniul constituțional al bisericei cari n'au nici o legătură cu chestiile pur politice.

- /Rd./: Cu toate astea, Excelență, în urma Constituției otomane, România e sigură, Patriarchul ecumenic va recunoaşte românilor macedoneni drepturi religioase?

- /E.S/: N'au a face chestiile de politică cu cele interioare ale bisericei, care se conduce după dogme. Căci prin Constituția acordată nu se înțelege decât posibilitatea de a avea un traiu mai bun, paşnic, libertate de acțiune în comerț, industrie, agricultură şi legi favorabile acestor ramuri. Se vede deci că Constituția e cu totul streină de chestiile bisericeşti. Nimeni nu se poate atinge de prerogativele Patriarhului ecu-menic. Ele vor rămâne în ființă şi de acum înainte. Şi mă rog, nu ştiu, de ce e acuzat Patriarhul ca atât de inconciliabil?

- /Rd./: Evanghelia spune Patriarhului, Excelență, ca fiecare popor să se instruiască în limba maternă. Munții şi câmpiile Macedoniei sunt pline de români şi trebue ca I.P.S. Patriarhul să le recunoască măcar Mitropoliți, arhierei şi preoți cari să fie tot sub autoritatea spirituală a I.P.S. numai cu deosebire ca să citească şi să scrie în limba părintească.

- /E.S./: Dar mă mir, căci nu ştiu ca vreodată aceşti valahi să fi cerut separațiunea de biserica ortodoxă. Nu s'au adresat nici odată cereri de felul acesta.

- /Rd./: S'au adresat Execelență, şi românii macedoneni n'au cerut şi nu cer separațiunea de biserica ortodoxă, ci vor să rămâe tot sub autoritatea patriarhului, însă să le recunoască preoții în limba lor.

- /E.S./: Chestiune de domeniul bisericesc. Şi noi avem Sfântul Sinod, care este aparte.

- /Rd./: Excelența Sa'şi aduce aminte, poate că M.S.I. Sultanul a recunoscut pe românii macedoneni ca națiune aparte şi le-a acordat comunități. E mare nevoe acum de preoți. Chiar în programul ce națiunea română a adresat comitetului. Aci Ex.Sa, mă întrerupse şi grăi cam revoltat:

- /E.S./: Ce program? Cărui comitet? Nu'şi avea locul un astfel de program.

- /Rd./: Bine Excelenţă, dar daţi-mi voe să vă pui în curent numai cu titlu de curiozitate. Se ştie, sau se zice, mai bine, că Statul în Turcia de azi este comitetul otoman de Uniune şi Progres din Salonic. Acest comitet a cerut tutulor naţionalităţilor câte un program; românii şi-au alcătuit şi au dat pe al lor. În acest program ei cer ca I. P. S. Patriarhul Ecumenic sau să le recunoască un şef religios aparte sau să le acorde Mitropoliţi, arhierei şi preoţi cari însă să recunoască pe I. P. S. Cred că chiar guvernul Excelenţei Sale d-lui Sturdza este pentru acordarea din partea Patriarhului de Mitropoliţi, arhierei şi preoţi şi rămânerea românilor macedoneni sub autoritatea sa spirituală.

- /E.S./: Iar regret, că chestiunile politice externe n'au a face cu cele interioare ale bisericei, căci au ca bază dogmele.

- /Rd./: Vă rog, Excelenţă, faceţi pentru moment abstracţie de chestiunile pur politice şi să păşim puţin în domeniul politicei religioase. Dacă România va recunoaşte şi va respecta toate drepturile şi obligaţiunile luate faţă de Grecia, veţi avea buna voinţă ca la rândul d-voastră, să interveniţi pe lângă I.P.S. Patriarhul ecumenic ca să acorde şi românilor macedoneni drepturi religioase, căci ori vor căpăta acestea, ori vor fi nevoiţi să declare schisma?

- /E.S./: N'avem noi nici o putere asupra patriarhului ecumenic, care formează o autoritate religioasă aparte. Prin forţă nu se poate reuşi. De altfel, după cum v'am spus n'am văzut până acuma nici o cerere, nici de schisma şi nici de Mitropoliţi.

- /Rd./: Va să zică, Excelenţă, Grecia aşteaptă ca România să facă primul pas, pentru aplanarea conflictului?

- /E.S./: Nu ştiu, d.Sturdza şi d. Papiniu au acum vederi mai moderne?

- /Rd./: şi unul şi altul sunt, Excelenţă, bărbaţi politici bine apreciaţi de Europa, dar mai cu seamă de ţara lor.

- /E.S./: Vă dau cea mai formală asigurare că noi dorim cu sinceritate prietenia cu România, numai că ea să recunoască angajamentele luate. Iar cât priveşte pe naţiunile din Imperiu, trebuesc lăsate în pace ca să se desvolte în mod natural, potrivit cu forţele lor.

- /Rd./: Încă ceva Excelență, asupra chestiunei românilor macedoneni. Aceştia aşteaptă să vie Parlamentul, care în baza Constituției va recunoaşte drepturi egale tutulor naționalităților. Prin urmare şi românilor. Aşa se zice că Parlamentul în prima sa şedință se va ocupa de chestiunea şefilor religioşi. În fața Constituției ottomane acordate, va fi recunoscută ca națiune aparte şi egală cu cele l'alte numai aceea care va avea reprezentanți în Parlament.

- /E.S./: Apropo? D-voastră veți avea vre-un deputat?

- /Rd./: Suntem siguri de doui, Excelență.

- /E.S./: Să nu crezi aceasta. - /Rd./: Permiteți-mi a crede, excelență că nu cunoaşteți bine mulțimea şi situația românilor macedoneni chiar mulți din cei cari până eri îşi ziceau greci, au trecut în rândurile românilor.

- /E.S./: De altfel se prea poate să aveți deputați, cari să lucreze conform vederilor turcilor şi comitetului ottoman de Uniune şi Progres.

- /Rd./: Pot să-mi permit a întreba pe Excelența Voastră asupra scopului prezenței sale în Macedonia?

- /E.S./: Da, am venit, la fața locului ca să studiez mai bine situația politică, mai ales în vederea alegerilor de deputați, preparativele ce se fac pentru acel scop şi să dau sfaturi şi orice lămuriri.

- /Rd./: Excelența Voastră va mai rămâne mult timp în Macedonia?

- /E.S./: Tot pentru acelaşi scop voiu pleca mâine la Bitolia. De acolo voiu merge pe la Seres şi în alte oraşe. Pe urmă la Constantinopol unde am o fată. În total voiu rămâne în Turcia 15 zile.

- /Rd./: Dacă în mod cu totul particular, Excelența Voastră, va sonda adânc situația naționalităților din Bitolia, va găsi că toți, afară de bulgari, turci şi evrei sunt români şi nici un grec.

- /E.S./: Crezi?

- /Rd./: Ce părere are Excelența Sa asupra recentelor neînțelegeri dintre greci şi bulgari?

- /E.S./: Dacă bulgarii îşi vor căuta de treabă, lucrând numai pentru națiunea lor, lucrurile vor merge bine. Dacă însă se vor gândi şi lucra pentru autonomie, înțelegere între noi şi ei nu se poate face.

Aci interviewul, care ţinu aproape un ceas, luă sfârşit şi Excelenţa Sa D.G. Rhallys întinzându-mi mâna, de astă dată îmi zise:

- Aşa, conflictul între noi şi România se va aplana, când se vor pune în picioare toate obligaţiunile luate faţă de Grecia. /.../. Vestea unui interview cu fostul prim-ministru grec, în chestiunea religioasă, a produs mare impresie printre românii macedoneni. V. Mişicu.

9. *Societatea de cultură macedo-română*

9/1. Scurt istoric al Societăţii de cultură macedo-română. Activitate. Prefaţă: [1]

La 23 Septembrie 1879, sub preşedinţia profesorului V.A. Urechia, ia fiinţă la Bucureşti „Societatea de Cultură macedo-română" recunoscută ca persoană morală şi juridică, prin legea votată de corpurile legiuitoare şi promulgată prin înaltul decret domnesc Nr.1298/15 Aprilie 1880, publicat în Monitorul Oficial Nr. 93 din 20 Aprilie 1880. Printre membrii fondatori figurează: Mihail Kogălniceanu, V.Alecsandri, C.A.Rosetti, Nicolae Kreţulescu, Ion Câmpineanu, Cristian Tell, Titu Maiorescu ş.a. Pentru a se cunoaşte precis şi deschis scopul societăţii a fost ales membru onorific şi ambasadorul Imperiului Otoman la Bucureşti. Societatea şi-a desfăşurat activitatea până în anul 1950. Din cercetarea documentelor care s'au păstrat se poate reconstitui activitatea societăţii, legăturile culturale cu o serie de societăţi din ţară, subvenţii băneşti acordate de unele personalităţi culturale sau instituţii pentru dezvoltarea culturală a românilor din Balcani, ajutoare acordate elevilor, studenţilor, corpului didactic pentru a-şi însuşi limba şi cultura română, a răspândi în toate oazele româneşti din Balcani flacăra culturei străveche românească.

De reţinut că acest fond contribue la cunoaşterea activităţii neobosite a marelui cărturar V.A.Urechia. De la început societatea, conform statutelor sale, şi-a cristalizat activitatea în jurul problemelor legate de dezvoltarea culturii la românii din *Peninsula Balcanică*:continuarea înfiinţării de şcoli, societăţi culturale, urmărirea activităţilor, ajutorarea şi încurajarea

1) F.D.P.S.G – DOSAR 1/1903

elementelor tinere venite în țară pentru studii, publicarea de lucrări ştiinţifice şi literare privind elementul românesc în Balcani, înfiinţarea de biblioteci, muzee, răspândirea prin şcoli, începând de la cele primare, Peninsulei Balcanice, editarea de cărţi pentru românii din acele părţi, multe documente se referă la donaţiile care se făceau de binevoitorii români transilvăneni; se veghea şi se străduia ca orice donaţiune, chiar anterior făcută constituirii societăţii să nu se distragă de la destinaţia ei, ci să se aducă întocmai la îndeplinire, după voinţa donatorilor.

- Prin acţiunile desfăşurate se urmărea o bună colaborare între diversele naţiuni şi românii aflaţi în Balcani, fiind un mijloc de comunicare "salvarea comună este asigurată numai de la înfrăţirea sinceră, iar nu de la persecutarea reciprocă, nici prin tendinţele fatale de desnaţionalizare mutuală".Însufleţitor este apelul Comitetului de conducere al societăţii către românii din Macedonia, evocând naşterea istorică a românilor macedoneni, rolul lor în Peninsula Balcanică "este o palmă măcar de pământ din Peninsula Balcanică, care să nu fie udată cu sângele nostru ?"

În 1908 societatea număra 1200 membri. Conducerea societăţii era încredinţată unui preşedinte ajutat de un consilierat format din 35 de membri activi. Este de semnalat în mod deosebit activitatea desfăşurată de V.A.Urechia, N.Fleva, C.F. Robescu, I.Mitilineu, Dr. Leonte şi alţii. Au fost editate manuale şcolare în limba română, apropiate de dialectul macedo-român. Pe lângă şcoli iau fiinţă şi o serie de societăţi culturale. Astfel: Societatea Academică Dacia - Aureliană a studenţilor din Valea Timocului; Societatea Culturală Timoc, a românilor din Valea Timocului şi Dreapta Dunării; Societatea Culturală "Nivesta" din comuna cu acelaşi nume; Cercul studenţilor macedo-români din Bucureşti ş.a. Societatea a colaborat şi cu o serie de societăţi care în activitatea lor urmăreau răspândirea culturii româneşti şi colaborarea cu românii de peste hotare. Amintim: Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor, Societatea albaneză Drita, Societatea de cultură şi binefacere "Ajutorul" a românilor macedoneni şi albanezi din Constanţa ş.a. În localităţile din ţară în care trăia populaţia macedo-română se organizau cu regularitate şezători deschise cu câte o conferinţă având ca temă subiecte din viaţa şi cultura românilor aflaţi peste Dunăre,

despre unele personalităţi macedo-române.

9/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. No.1879 din 14 Decembrie 1909 Notă. [1)]

În ziua de 10 curent, a avut loc o întrunire a membrilor societăţei de cultură Macedo-Română. Cianescu, consilier, luând cuvântul, arată că la ordinea zilei e chestia recunoaşterii lor de către Corpurile Legiuitoare, căci sunt mii de dosare de recunoaştere şi românilor - macedoneni nu li se face dreptate la Cameră şi Senat, ci se votează mereu pentru evrei, greci şi alte naţiuni. Dl. Dr. Leonte răspunde că va face ce va putea. În ziua de 11 curent, consiliul de 35 al societăţei de cultură "Macedo-Română", s'a întrunit din nou. Nu s'a putut vota memoriul întocmit şi majoritatea Consiliului a decis să se numească o comisiune,care să întocmească un alt memoriu, pentru a fi prezentat Domnului Ministru de Externe, cu următorul program :

1) La Bitolia, să fie un Consiliu permanent de 12 persoane; din aceste 12 persoane să se formeze 4 secţiuni;

2) 3 persoane cu şcoalele din Macedonia, iar 3 persoane să se ocupe cu bisericile, 3 cu bugetul, cum să se întrebuinţeze şi 3 persoane să se ocupe cu comunităţile;

3) În fiecare comună să se formeze Eforii; aceste eforii să fie compuse din 6-7 persoane, care să comunice tot ce se va întâmpla prin comune la Consiliul permanent din Bitolia (Monastir);

4) Să fie 2 revizori, însărcinaţi cu facerea reviziilor (eforiilor din comuni, toată Macedonia şi Epir);

5) Consiliul permanent cu eforiile din comuni, să aibă dreptul de a recomanda guvernului român institutori, institutoare, învăţători, revizori şi profesori şi să aibă dreptul de a-i schimba fără ca guvernul român să aibă dreptul de a recomanda pe v'runul din aceştia (institutori, revizori, etc.);

6) Bugetul să fie întocmit de Consiliul permanent din Bitolia, care să arate guvernului român că sunt mai multe chestiuni de trecut în acest memoriu. Peste 5-6 zile memoriul va fi tipărit şi prezentat D-lui Ministru de Externe. Studenţii români-macedoneni s'ar fi calmat şi ar fi ales de preşedinte pe studentul Nae Constantin.

---

1) INVENTAR 2005. Societatea de cultură macedo-română

9/3. Ziarul "Românul de la Pind", No.15 din 2 Mai 1910. [1]
Colonia grecească din Capitală, cu ocazia înmormântării dascălului grec Gh. Hrisohoidis, a sfărâmat şi a luat crucea de la mormântul mult-regretatului Lazăr Duma.

10. Dare de seamă privind activitatea Societăţii de cultură „Macedo-Română". Reluarea relaţiilor diplomatice dintre România şi Grecia

10/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Dare de seamă, 29 Martie 1911. [2]

Aseară la societatea de cultură "Macedo-Română", a avut loc o întrunire, la care au participat un mare număr de români-macedoneni. Întrunirea a fost convocată de către D-nii Dudunei şi Pucerea, membrii în Consiliul de 35, al societăţei şi delegaţi pentru a lua parte la lucrările dela Ministerul de Externe în chestia întocmirei budgetului macedonean. Întrunirea a fost prezidată de către D-l Puppa:

Primul a luat cuvântul D-rul Dudunei, care a arătat că fiind în delegaţie la D-l Ministru de Externe, D-sa ne-a declarat că în curând - adică la 1 Aprilie - se vor lua relaţiunile diplomatice cu greci, independent de chestia bisericească a românilor-macedoneni. Noi, zice D-sa, am spus D-lui Ministru că chestia noastră fiind legată strâns de ruperea relaţiunilor diplomatice cu Grecia, ar fi de dorit ca şi la împăcare să ţie cont de noi, mai cu seamă azi când chestia bisericească este pendinte la patriarhat.

La aceasta, continuă D-l Dr. Dudunei, D-l Ministru ne-a răspuns că părerea guvernului, este ca aceste două cestiuni să nu fie legate între ele; în acest sens au fost sfătuiţi şi de către alte puteri cari le-au atras atenţia că nu e bine ca în mod oficial să se recunoască Greciei, dreptul de a putea interveni la patriarhat, azi, poate în bine, iar altă dată poate în rău. De aceia, zice D-sa, v-am convocat să ne sfătuim şi să vedem ce e de făcut, căci până la 1 Aprilie timpul este scurt.

D-rul Pucerea, după ce a arătat şi D-sa scopul întrunirei, spune, că după D-sa, relaţiunile nu pot fi reluate, fără a se ţine socoteală de sângele vărsat de greci în Macedonia. Relaţiunile a

1) F.D.P.S.G – DOSAR 114/1910
2) F.D.P.S.G – DOSAR 117/1910

fost întrerupte pentru noi, şi noi nu putem să stăm nepăsători azi şi să întindem mâinile pentru a ne împăca pe deasupra cadavrelor fraţilor noştri. Cu atât mai mult cu cât, după cum bine a zis şi D-l Ministru Maiorescu, pe noi nu ne zoreşte nimic, ei au nevoe de împăcare, căci ei au interese de apărat în ţară la noi. D-sa mai arată că guvernul român este silit să facă împăcarea, fiindcă diplomaţia streină insistă şi mai cu seamă fiindcă îi pisează ambasadorul Rusiei.

Aceste destăinuiri au făcut asupra auditoriului o impresie extraordinară. Faptul de împăcare este impus din afară şi că nu se ţine cont de cauzele cari au provocat-o, dar mai cu seamă faptul că nu se profită de ocazie, spre a se cere rezolvirea chestiei bisericeşti,a indignat auditoriul. D-rul Pucerea a conchis spunând că este o ruşine că este antipatriot şi nedemn pentru România, de a primi împăcarea în asemenea condiţiuni. D-sa a promis să se aleagă o comisie, care să se ducă la D-l Carp, Brătianu şi Tache Ionescu, spre a le arăta doleanţele şi pe urmă să ceară şi o audienţă la MAJESTATEA SA REGELE.

D-rul Papagoga, recunoscând că macedonenii nu au căderea de a se pronunţa în chestii diplomatice a arătat că situaţia românilor este foarte grea şi că România, care le-a trezit conştiinţa naţională, după cum le trimite profesori, doctori, etc /.../ este datoare să le trimită şi preoţi. România poate să facă ce o pofti cu Grecia, dar să nu lase nerezolvată chestia bisericească. Acei cari intervin pentru împăcare ar putea tot aşa să intervie şi pentru rezolvarea chestiei bisericeşti.

Advocatul Covată, combătând cele spuse de D-rul Papagoga, a zis că opinia publică se poate amesteca în chestiuni diplomatice, căci prin aceasta ea vine în ajutorul guvernului, care poate să justifice actele prin mişcarea opiniei publice. Aminteşte motivele pentru care generalul Lahovary a rupt relaţiile şi spune că dacă D-l Maiorescu, ar fi deschis cartea verde, ar fi văzut că împăcare fără a se da satisfacţie sentimentelor noastre jignite nu se poate. Arată apoi că fără chestie bisericească rezolvită într-un sens, viaţa naţională nu poate exista.

A mai vorbit teologul Dimca, care a descris banditismele grecilor, în urma cărora s-au rupt relaţiunile cu Grecia, şi în sfârşit un domn Peaca, a spus că nu este adevărat că noi nu am putea cere intervenţia Greciei pe lângă patriarhat, când este ştiut

de toată lumea că cei dela Fanar, nu fac nimic fără avizul celor din Grecia. Opinia generală este că prin rezolvirea conflictului cu Grecia, fără a se rezolvi şi chestiunea bisericească, se dă o mare lovitură chestiunei macedonene. Întrucât convocarea de aseară fusese făcută în grabă, aşa că nu au putut afla toţi macedonenii, iar pedealtă parte nu a putut asista D-l Dr.Leonte fiind de mai înainte invitat în altă parte, s-a hotărât ţinerea unei noui întruniri, pentru astăseară, la care să se hotărască atitudinea de urmat spre a se împedica acţiunea de împăcare /.../.

Urmare: [1]

Dl. Virgil Arion.

Sânt acum câteva săptămâni, când la începutul războiului actual, s'au petrecut la Silistra, în Bulgaria, următoarele fapte: în ziua plecării din Şiştov a regimentelor de infanterie 33 şi 54, cuprinse excluziv din români, în biserica cea mare a oraşului, s'a sărbătorit printr'o slujbă divină izbânda armatelor bulgare. Preotul Milanoff s'a urcat în amvonul bisericii lăudând calităţile soldatului român şi amintind victoria ostaşilor români dela Plevna şi Grivița. Acelaşi lucru l-a făcut şi colonelul regimentului 33, care s'a arătat mândru că are sub comanda sa soldaţi români. Dar eroismul soldatului român s'a dovedit la Plevna şi eroismul acesta, soldatul român l-a dovedit luptând pentru Bulgaria în anul 1885 în războiul cu Serbia, a spus comandantul regimentului şi ast-fel, cu mari laude pentru vitejia lor românii au plecat pe câmpul de luptă însoţiţi de mulţimea ce îi acoperea cu flori. În scurt timp după aceea, regimentele române s'au distins la Kir Kilisce, prin adevărate acte de bravură şi astăzi dorm somnul cel de veci pe câmpiile turcilor.

Oratorul arată apoi cum românii îşi dau viaţa jertfindu-se pentru alte neamuri şi pe când dânşii îşi dau viaţa pentru interese străine, abia dacă trece pe faţa Ţarilor şi Împăraţilor care îi mână la moarte o umbră de mulţumire. Nu credeţi – continuă oratorul – că a venit vremea să punem capăt jertfei noastre pentru alţii şi că cel puţin de acum încolo soldaţii români să nu mai moară decât pentru cauze româneşti? /*subl. n.*/. Să înţelegem în sfârşit că e mai nobil să luptăm pentru neamul

1) F.D.P.S.G – DOSAR 117/1910

părăsit şi apăsat al românilor macedoneni, decât să ne aruncăm în valurile cine ştie cărei armate împărăteşti luptând pentru idealuri care nu sânt ale noastre /.../.

În sfârşit, dl prof. Pârvan a dat citire unei moțiuni prin care echilibrul forțelor în Balcani să nu poată fi rupt în dauna României şi ca nici o atingere să nu se aducă onoarei şi drepturilor țărei româneşti. După terminarea întrunirei, asistența, împreună cu toate şcolile /*au mers – n.n.*/ până la Liga Culturală. Trecând prin fața palatului regal s'au oprit cântând "Trăiască Regele". Ajunşi la Liga Culturală a luat cuvântul preotul Seriban, cerând să se scape de sub jug pe frații români din Bucovina, Basarabia şi Transilvania.

10/2. Ziarul "Acțiunea" No. 2387 din 30 Martie 1911.

Produc o vie impresie în cercurile macedonene din Capitală condițiile cu cari se încheie împăcarea dintre statul nostru şi Grecia. O delegație de patru macedoneni prezentându-se eri d-lui Maiorescu, ministrul de externe spre a se înțelege cu d-sa asupra bugetului şcoalelor române din Macedonia, d-sa i-a destăinuit că împăcarea cu Grecia se face fără a ni se da vreo satisfacție în chestia macedoneană, deşi origina acestui conflict derivă tocmai din cauza maltratărei, de către greci, a fraților noştri.

"Dar, a încheiat ministrul de externe, suntem siliți să facem această împăcare, fiindcă ea ne-a fost impusă de către puterile străine." Aceste declarații au produs o vie impresie în cercurile macedonene. D-nii doctori Dudumi şi Pucerea au convocat aseară o întrunire a membrilor societăței "Cultura macedoneană" unde au dat pe față destăinuirile d-lui Maiorescu şi au protestat atât d-lor precum şi d. avocat Covată de modul cum se face împăcarea./.../.

10/3. Ziarul "Seara", No. 436 din 30 Martie1911.

Tratativele guvernului nostru, cu guvernul grecesc, pentru aplanarea conflictului ce există între Statul nostru şi Statul elin, s'au terminat cu sensul de a se relua legăturile ce existau între cele două țări, mai înainte de cunoscutele incidente. D. Al. G. Florescu, fost secretar general al ministerului de externe, va fi numit ministru plenipotențiar al țărei noastre la Atena, iar d. Carusso, distinsul economist, ministru plenipotențiar al Greciei la

Bucureşti.

10/4. Ziarul "Viitorul" nr.1165 din 2 Aprilie 1911.
Articolul: *„Împăcarea cu Grecia – o latură a chestiunei"*

/.../. Pînă astăzi s-au păstrat secrete tratativele de împăcare "ceea ce a determinat o vie mişcare în rîndul macedo-romînilor aflători în Capitală, care au făcut cele mai stăruitoare demersuri pe lângă dl. Maiorescu ca să afle bazele pe cari se urmează tratativele între guvernele celor două ţări. De formă, d. Maiorescu a /.../ consultat şi pe macedo-romînii din Capitală. Două consfătuiri au avut loc deunăzi la ministerul de externe în acest scop, la cari au fost invitaţi şi cîţiva reprezentanţi ai societăţii Macedoromîne. D. Maiorescu a păstrat un exasperant mutism asupra condiţiilor în care urmează să se facă împăcarea. Ce cer macedonenii? Ca tratativele de împăcare să nu excludă chestiunea bisericilor din Macedonia, care a format unul din motivele rupturii de la 1906. În adevăr, sub acest raport romînii din Macedonia sînt în stare de exlex. Patriarhia nevoind să recunoască bisericile romîneşti, o sumă de acte civile sînt, ca atare,pentru ei ilegale.

10/5. Ziarul "Ordinea" No. 978 din 17 Aprilie 1911.
Articolul: *„Hecuba d-lui Carp".*

Ziarul "Proodros" despre preşedintele consiliului. /.../ alaltăeri, Sîmbătă 2 Aprilie sus numita delegaţiune a fost primită la d. Carp în audienţă şi i-a expus părerile ei. */delegaţia macedo-romînă, compusă din 6 membri, în frunte cu dr. Leonte - n.n./*. Dl Carp cum a auzit le-a răspuns în mod sincer: "Nu dau voie Romînilor Macedoneni să se amestece în politica externă a statului, nici nu-mi iau vre-un angajament în această privinţă. Chestiunea macedoneană, guvernul o va trata după cum crede că e în interesul lui". La acest răspuns fulgerător şi categoric al d-lui Carp, unul din membrii deputaţiunei a adăogat: "avem nevoie, domnule prim-ministru, de un şef religios. Numai cu modul acesta vom reuşi ca să cîştigăm şi pe fraţii noştri grecomani".

"Ceea ce voi cereţi, a răspuns d.Carp , *este foarte greu*, deoarece ei s-au grecizat cu desăvîrşire. De altfel şi după statisticele pe care le avem Romînii din Macedonia sunt foarte

puţini. Cu toate acestea guvernul va căuta să facă ceva pentru Romînii din Macedonia". Răspunsul acesta al d-lui Carp a dat ocazie Romînilor macedoneni ca să se convoace o altă adunare imediat după întoarcerea delegaţiunei de la primul ministru.

10/6. Ziarul "Adevărul" No. 7783 din 13 Mai 1911.
Articolul: *„Un triumf al Greciei, o umilinţă a Romîniei"*

/.../. Timp de 40 de ani ne-am prezentat ca apărători ai cauzei romînilor macedoneni urmărind un scop absolut cultural şi naţional, sacrificiile anuale ce le-a făcut statul au fost pe faţă, subvenţiile fiind încrise în bugetul nostru şi distribuit în Macedonia şcoalelor şi bisericilor romîneşti cu ştirea guvernului otoman. Pentru a dobîndi o atenţiune, o mai multă bunăvoinţă din partea guvernelor otomane faţă de romîni macedoneni, guvernele noastre au întreprins o acţiune diplomatică foarte stăruitoare la Constantinopole, am mers chiar la un moment dat, pînă aproape de ruperea relaţiunilor diplomatice cu Turcia. Dar Turcia a recunoscut că n'avem gînduri ascunse în Macedonia, că ne facem pur şi simplu o sfîntă datorie interesîndu-ne de nişte consîngeni prigoniţi de alte neamuri, în scopuri politice, şi că nu înţelegem decît să le acordăm un sprijin eminamente cultural. Turcia a înţeles că pentru această legitimă cerere nu trebue să se rupă raporturile cu un stat amical şi, în repeţite rînduri, ne-a dat ascultare, ne-a sprijinit chiar în contra propagandei greceşti. Acestea fiind, în două cuvinte istoricul acţiunei noastre în Macedonia, în favoarea căreia am dobîndit concursul Turciei, care a recunoscut existenţa naţionalităţei romîne în Macedonia, ar fi nu numai o nebunie, dar o adevărată crimă ca tot ceea ce am realizat în 40 de ani de frămîntare pentru romînii macedoneni să abandonăm în schimbul relaţiilor cu Grecia, singurul stat care s-a purtat cu o ură şi o duşmănie fără seamăn faţă de sărmanii macedoneni, ori faţă de statul nostru, mergînd pînă la organizarea bandelor de asasini care au incendiat locuinţele şi bisericile romînilor şi au asasinat pe cei mai bravi luptători ai noştri din Macedonia.

11. *Legăturile aromânilor cu prelaţii greci şi aromâni*

11/1. Ziarul "Dimineaţa", 10 Martie 1912.

Senatorul Batzaria–Efendi comunică unui ziar din

Constantinopol că: "Aromânii naționalişti, cu toate că sunt considerați de oficialități ca patriarhişti, nu sunt în buni termeni cu patriarhatul. Episcopii şi mitropoliții patriarhişti nu vizitează bisericile şi instituțiunile religioase aromâne. de către prelații greci. Există deci un conflict, un diferend de aplanat. Evident că aici este o chestiune ce priveşte numai părțile direct interesate, adică Patriarhul şi aromânii. Ei îşi caută singuri de grijă şi de interese.

11/2. Ziarul "Adevărul", 24 lunie 1912.

În întrevederea din anul 1900 de la Abhazia, dintre regele Carol I al României şi regele George al Greciei s'au pus bazele unei înțelegeri româno-greceşti. Dar numai după 5 ani aceasta a fost încălcată de greci. Astfel, în August 1905, în audiența avută de dl. I. Papineu, ministrul României la Atena, în cabinetul d-lui Rallis, primul ministru şi ministru de externe al Greciei, căruia amintindu-i-se de către ministrul român angajamentele luate de Grecia în întrevederea de la Abhazia, cu privire la românii din Macedonia, a dat faimosul răspuns că "pentru Grecia nu există români în Turcia şi că românii ar face bine să închiză toate şcoalele ce întrețin în Macedonia, căci altfel vor fi închise fără voia statului român." Astfel stând lucrurile întrebăm la ce bun s'ar mai încheia alianțe cu nişte oameni care nu se țin sau mai bine zis nu înțeleg să se țină de cuvânt. Ideea aceasta a împăcărei româno-greceşti sau greco-româneşti, ne face tocmai efectul mult discutatei împăcări româno-maghiare.

Dacă ungurii urmăresc ideea bolnăvicioasă a unei Ungarii mari, care să se întindă de la Pojon la Marea Neagră, grecii au şi ei utopia lor clasică, ideea panelinică, care culminează în restaurarea imperiului bizantin. Conduse de această idee pe care o alimentează cu un entuziasm ridicat, grecii cred că pot desființa printr'o trăsătură de condeiu Turcia, anexând toate provinciile turceşti la regatul regelui George, pentru ca apoi să-i desnaționalizeze pe români, bulgari, sârbi şi albanezi, înfiltrându-le ideea panelenică. Să fim dar bine lămuriți: până când în fruntea trebilor din Grecia nu vor veni oameni politici cu vederi mai largi, cari să înțeleagă şi să se *împace cu gândul* acțiunei României în favoarea românilor din Macedonia, până atunci nici vorbă nu poate fi de o împăcare sinceră sau de o

alianță între România şi Grecia.

11/3. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă din 26 Iulie 1912. [1]

Arhimandritul macedo-românilor din Bucureşti a spus că la apelul său nu a răspuns nici un preot macedo-român din România, deoarece condițiile materiale ale acestora, asigurate de guvernul român, sunt mult mai bune ca în Macedonia. Nici la apelul făcut avocaților, doctorilor, profesorilor, farmaciştilor de a merge în Macedonia, unde prin munca lor să lumineze populația macedo-română, au refuzat, tot datorită condițiilor materiale diferite. De unde se vede că interesul național care cere anumite sacrificii trece în urma interesului personal.

12. *Mitinguri în toate marile localități din România. Proteste*

Notă: [2] *În F.D.P.S.G. – DOSAR 117/1910, în diferite note şi articole de ziar sunt trecute mitingurile care au avut loc în toată țara, pentru a protesta împotriva masacrelor aromânilor, făcute de greci şi bulgari, astfel:*

12/1. (16. 10. 1912).

În urma ştirilor primite de macedo-români că fruntaşii macedo-români din Macedonia nevoind a se uni şi de a lua parte împreună cu bandele greceşti şi bulgare pentru a lupta contra Turciei şi bănuind că sunt în favoarea Turciei au fost asasinați. Impresionat, cercul macedo-român a hotărât pentru seara aceasta o întrunire publică pentru a protesta împotriva barbariilor din partea grecilor şi bulgarilor.

17. 10. 1912. Întrunirea a hotărât ca guvernul român să intervină pe lângă Sofia şi Atena să înceteze de a mai fi măcelăriți aromânii. Vorbitorii au spus că în acest război se ucid frații între ei, deoarece aromânii sunt în Bulgaria, Serbia şi Turcia. De asemenea s'a discutat şi despre sprijinul primit de la guvernul român de a se înființa şi dota o echipă sanitară macedo-română care să ajute semiluna roşie. Această echipă să aibă o legătură permanentă cu echipa sanitară română

1) F.D.P.S.G – DOSAR 74/1912
2) F.D.P.S.G – DOSAR 117/1910

trimisă pe front, pe lângă semiluna roşie.

17. 10. 1912. Întrunirea în localul Societăţii de cultură Macedo-Română. Au participat 80 macedo-români şi câţiva albanezi.

29. 10. 1912. Consiliul celor 35.

04. 11. 1912. Adunarea macedo-românilor, în sediul societăţii. S'a organizat o întrunire mixtă (aromâni şi albanezi): 100 persoane.

05. 11. 1912. Adunare generală extraordinară a Societăţii de cultură macedo-română.

08. 11. 1912. Întrunire (150 membri). Au participat şi arhimandriţii Scriban şi Balamaci (membri ai Cercului Cultural).

11. 11. 1912. Mare miting în Sala Eforiei şi Liga Culturală.

13. 11. 1912. La Iaşi. Întrunirea studenţilor pentru a protesta contra grecilor.

18. 11. 1912. Miting la Bârlad (1000 persoane), convocat de Liga Culturală. Oratori: Grigore Alexandrescu, D. Mironescu, profesorii D.H. Juvara, T. Fon, N.N.Simionescu, avocaţii : N.Nicolescu, Rentier.

21. 11. 1912. La Iaşi (Teatrul Naţional), mare miting. Oratori: Dr. Bogdan – rectorul Universităţii – Virgil Arion, Găvănescu (prof. univ.), prof. Leon Cozmovici, Hurmuzescu, Petrovici, Eugen Melik, student Teodor Naum.

21. 11. 1912. La Cernăuţi – miting organizat de studenţi.

21. 11. 1912. La Călăraşi, miting cu manifestaţie pe străzi.

21. 11. 1912. La Turnu Măgurele, întrunire.

25. 11. 1912. La Ploieşti, miting.

25. 11. 1912. La Bacău, miting.

25. 11. 1912. La Zimnicea.

26. 11. 1912. La T.Severin, miting.

29. 11. 1912. La Târgovişte.

01. 12. 1912. La Iaşi.

02. 12. 1912. La Tulcea, Constanţa, Focşani, Piteşti.

02. 12. 1912. La Galaţi, întrunire cu miting.

10. 12. 1912. La Craiova.

13. *Se cere incorporarea teritoriilor din nordul Epirului la Albania*

13/1. Ziarul "Dimineaţa" din 5 Noembrie 1912.
Articolul: *„Chestiunea macedo-romînilor. Adunarea dela*

soc. „macedo-română".

Membrii soc. "Macedo-Romînă" din Capitală s'au întrunit eri d.a. în adunare extraordinară la sediul soc. din calea Rahovei 20.

Prezidează d. profesor Dr. C.Leonte. D-sa ia cel dintîi cuvîntul zicînd că Aromînii sînt astăzi chemați să se consulte în chestiunea războiului din Balcani. "Se ştie că Aromînii - un popor etnic autochton în Macedonia - au fost perzecutați de aliații de astăzi. Ca şi altă dată credem că şi acuma guvernul romîn ne va sprijini. Numărul nostru de 1.200.000 nu ne permite să rîvnim la un teritoriu propriu. De aceia m'am gîndit la o unire cu frații noştri Albanezi - cu care ne înrudim de aproape. Cu aceştia împreună să cerem autonomia Albano-Romînă".

D. P.Papahagi. Face un amănunțit istoric al Romînilor din Macedonia. "Suntem unul din popoarele cele mai vechi din peninsula balcanică: încă din timpul stăpînirei romanilor. Încă din Evul mediu aromînii s'au manifestat cu sentimente romîneşti. În veacul al 18-lea avem cultivarea limbei romîneşti: cum a fost centrul de cultură din Moscopoli. Cele mai multe drepturi în Balcani le au Aromînii şi Albanezii. Turcii - cu venirea lor în Europa - au respectat drepturile ambelor acestor popoare: se cunoaşte ordinul sultanului Murad al II-lea - cu privire la drepturile Aromînilor. În evul mediu noi am format imperiul bulgaro-romîn; marea şi mica Valachie; ducatul lui Cluşef. Însuşi duşmanii noştri recunoşteau mai înainte că sînt 600.000 de Aromîni în Balcani în afară de Macedonia şi Albania. Noi avem reciprocitatea numerică asupra slavilor luați în parte.

Cele mai mari drepturi le au - în primul rînd Albanezii - şi apoi Aromînii. De Greci - că au drepturi - este ridicol să mai vorbim." Toți oamenii lor de seamă, au fost Aromînii - şi aceasta s'a văzut în timpul revoluției dela 1821. "Grecii înşişi recunosc superioritatea aromînilor. Nu există aromîn care să nu ştie a ceti şi scrie. Sînt de părere să cerem să ni se restitue drepturile pe cari le-am avut pînă în anul 1769, 1821 şi 1854. Să formăm cu Albanezii un stat viitor. Dacă Grecii se întind pînă la Salonic, atunci să ne restitue pe toți aromînii noştri din Thesalia şi Epir - pentru ca să putem forma o masă compactă". Noi am trecut cîndva la greci numai prin presiune.

D. G.Murnu: Zice că dacă streinii nu cunosc chestiunea

aromînilor este că oameni ca Weigand, etc. - în studiile lor romaniste - "au deservit cauza noastră națională în formarea bulgarilor." Pe de altă parte Bulgarii şi-au făcut şi îşi fac o mare reclamă în streinătate. "Facem apel la toți Romînii - şi la cei de peste Carpați - căci este vorba de un popor de elită din peninsula Balcanică, care astăzi este pe pieire. Să apărăm cu riscul vieței noastre acest popor de elită. Trebue să cerem drepturi Europei întregi. Nu ne trebuesc simple concesii, ci să cerem un drept complect. Romînii Pindului ştiu să moară dacă este nevoe şi vor o moarte vitejească. Ei nu se pot preda.

D. I.Niculescu, fost profesor în Macedonia: Cere ca baionetele romîneşti să intervie. Timp nu mai este de pierdut.

D. G.Murnu: Scăparea stă în Romînia, care astăzi este arbitrul situației.

D.I. Niculescu: Cere întocmirea unui comitet de acțiune în care să intre şi Albanezii.

D. Balamace: Face istoricul mişcărei albaneze. „Veniți aci - Albanezii au jurat că vor muri alături de Aromîni".

D. C.F.Robescu: Este de părere ca comisiunea să se prezinte guvernului romîn şi este sigură că Romînia va vorbi. Propune o mare întrunire publică - unde să ia parte şi Albanezii. Dacă va fi nevoe se vor alege şi alte mijloace de acțiune mai tîrziu.

D. Valaori: În aceste momente trebue să ne gîndim la guvernul romîn. Dacă nu se va gîndi la întregimea romînilor - vor dispare rînd pe rînd, cei din Macedonia, apoi cei din Transilvania, Basarabia - ş'apoi şi însă'şi regatul romîn. "La persecuția aromînilor de grecii din Macedonia - vom răspunde cu persecutarea grecilor d'aci din regat." Grecii îşi datoresc viața eroilor lor, aromînii. "Să cerem fraților noştri din Regat să intervină imediat în chestiunea celor 1.500.000 aromîni. Dacă mulți din aromînii din regat s'au dat drept greci, este că au văzut că aceştia din urmă au mai multe drepturi. O ruşine! (Aplauze). Să se ştie: dacă pierdem momentul de față - pierdem nația".

D. profesor dr. C. Leonte: Se va face un memoriu în limbile germană, franceză şi romînă, engleză şi italiană şi va fi făcut cunoscut Europei. Mişcarea însă trebue să meargă mînă în mînă cu guvernul.

D. G.Murnu: Dă cetire următoarei moțiuni:

MOȚIUNE

Membii "Societăţei de cultură Macedo-Romînă" precum şi întreaga colonie aromînească din capitală, întruniţi în localul societăţei, în ziua de 4 Noembrie 1912; Considerînd situaţiunea creată în Turcia Europeană în urma succeselor militare ale celor 4 state balcanice aliate; Considerînd pericolul cel mare celor un milion de Aromîni concentraţi în Turcia Europeană, în cazul cînd ar cădea sub stăpînirea definitivă a cuceritorilor actuali greci şi slavi; Considerînd că părăsirea şi sacrificarea Aromînilor cu un trecut istoric şi cultural de cea mai mare importanţă pentru civilizaţiunea populaţiunilor din peninsula balcanică, ar constitui un act nu numai de nedreptate în faţa umanităţei ci şi de lipsă de conştiinţă naţională din partea întregului nostru neam romînesc şi mai cu seamă din partea romînilor din ţară, cărora le incumbă datoria să poarte grija soartei Aromînilor cu acelaş drept cu care Bulgarii, Grecii şi Sîrbii au luat armele în numele eliberărei fraţilor lor stăpîniţi de turci;

Considerînd că aceste momente hotărătoare ar putea fi fatale pentru întreg neamul Aromînesc dacă va fi la discreţia celor care ani în-delungaţi au înarmat bandele de antarţi şi comitagii spre a le suprima viaţa naţională prin toate mijloacele criminale - lucru prea bine cunoscut de lumea civilizată; Invită pe toţi membrii comitetului şi ai consiliului de 35 al societăţei noastre să facă apel la patriotismul, la energia şi la înţelepciunea guvernului ţărei romîneşti, care desigur va fi chibzuit asupra formulelor de soluţie pe care le-ar cere deslegarea norocoasă a mult agitatei chestiuni Aromîneşti, rugîndu-i ca, în numele prestigiului şi demnităţei statului Romîn să ia sub cedonia a cărui cea din urmă nădejde este îndreptată către această ţară care a făcut jertfe de milioane pentru menţinerea şi deşteptarea Aromînilor."

D. profesor Chr. Negoescu: Doi miniştri din actualul guvern se mîndresc cu origina lor Macedoniană şi se vor mîndri încă mulţi de numele de aromîn. "Guvernul trebue stimulat ca să facă aceia ce vrea să facă. Fac o destăinuire: însuşi Regele este nemulţumit că Romînii nu se mişcă şi ar dori să se mişte." Propune o mare întrunire publică la care să ia parte toţi preoţii şi profesorii din Capitală. (Aplauze vii).

D. dr. Ghiulamila: Propune un congres al romînilor macedoneni din Bucureşti. La sfîrşit se hotărăşte ţinerea unui congres în Bucureşti cît şi ţinerea mai multor întruniri publice unde să vie şi

Albanezii. M. Missirliu.

14. *Activitatea Societății de cultură Macedo-Română. Mişcarea românilor macedoneni contra persecuțiilor şi atrocităților la care sunt supuşi aromânii de către greci în timpul războiului din Balcani. Atitudinea „Ligii culturale" față de problema macedoneană.*

14/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă din 6 Noembrie 1912. Brigada I, Agent 92 şi 14. [1]

Aseară ora 9,30, membrii Societății Macedo-Române au avut o întrunire la sediul societății. Prezidează dl.Valauri./.../.

Dl. Profesor universitar Murnu zice: "să nu mai pierdem timpul, să ne mişcăm de la mic la mare, fiind vorba de frații noştri macedoneni, care față de succesele mari repurtate de statele Balcanice contra Turciei rămân distruşi ca neam. Aceştia poate nu sunt cunoscuți străinătății. Bulgarii şi statele lor aliate, cu bani au făcut propagandă în Europa. Italia, prin presa ei laudă mult Bulgaria; un ziarist italian scrie articole de moarte împotriva românilor, iar românii noştri de aici se interesează puțin sau de loc. Grecii, cu banii lor au angajat bande de ne-au omorât frații, i-au lăsat fără şcoli şi fără biserică.

Pentru ca să fim cunoscuți străinătății, îndemnul pentru salvarea lor trebue să pornească de aci, căci acolo sunt în contact cu grecii, cu bulgarii şi sârbii şi n'o pot face. Ne trebue organizare căci am constatat lipsa de îndemn din partea românilor din România. Fără a pierde timp, guvernul român, cu tot ce este român trebue a se interesa de românii macedoneni şi de mişcarea noastră, căci poate că nu ştim ce vrem noi şi trebue să le spunem ce trebuie şi de a se face, căci, domnilor, cea dintâi Românie n'a fost aici, ci în Tesalia şi nu în Carpați, căci aceasta o arată precis istoriografii, dovedindu-se cu românii de la Pind, după muntele Pindului.

Din politica externă tragem nişte foloase rele, căci nu ne putem mişca nici la Miază Zi, nici la Apus, unde avem număr mare de români; români avem în Tesalia, Epir, Albania şi la hotarele *greceşti şi mi se strânge inima de durere* cum mulți

1) F.D.P.S.G – DOSAR 76/1912

români s'au grecit dând de averi mari. Statistici nu se pot face, că e greu, dar avem cunoştinţe exacte că acolo e un număr mare de peste 1 million şi ½. Deci să le dovedim că cu cât noi trăim vor trăi şi ei, cu toate că aci poporul nu se prepară pe cale naţională. Regret să-l deplâng pe colegul meu Iorga că merge pe căi greşite. D-sa să vie aci, alături de noi, să lupte şi să hrănească entuziasmul. Lăudând pe Şaguna, mitropolitul, care a fost sufletul Ardealului, el zice că de s'ar mai naşte o dată sau de 10 ori numai preot s'ar face, căci i-a plăcut să lupte pentru români. Aşezământul înfiinţat de el hrăneşte şi astăzi o mulţime de studenţi români.

Am căutat şi eu să mă interesez de soarta Macedoniei, am rugat, într'o convorbire avută cu dl Dumba, consilier al M.S.Împăratului Frantz Iosef, şi D-sa mi-a spus: "Nu te pot ajuta, căci Dv. în România faceţi un sport cu românii macedoneni, îi mistificaţi prin greci, bulgari, sârbi." Dl. Papa Costea spune că este ştiut că România va avea compensaţie Cadrilaterul, dar atitudinea guvernului român să fie pentru românii macedoneni, deoarece prin politica sa, Austria doreşte ca Bulgaria să ne provoace la război şi să ne ia Dobrogea toată şi în plus să ne îndepărteze de fraţii noştri din Transilvania. În cazul însă în care guvernul ne-ar cere şi părerea noastră să-i arătăm că vrem un stat autonom unit cu Albania, numit statul Român-Alban, cu doi principi.

14/2. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada I. Notă din 9 Noembrie 1912. Agent 92 şi 14. [1)]

Prof. Universitar Murnu spune: "Este ştiut că românii-macedoneni au jucat roluri însemnate, chiar când s'au angajat la greci de a lupta contra turcilor şi reciproc, ei n'au fost robi niciodată şi s'au condus de la sine şi prin ei păstrându-şi independenţa lor prin istorie. Românii de la Pind, chiar de erau păzitori ca ocupaţie, dar păzitori de mare ispravă. În Peloponez au fost pe timpuri slavi, dar n'au putut rezista decât până în timpul cruciadelor. Românii */însă - n.n./* au stat pe loc şi în mod cinstit ei au trăit prin armele şi sângele lor când a fost vorba de a *fi atacaţi /.../. Congresul de la Berlin la 1877 a rupt din trupul* Turciei Tesalia dând-o grecilor, dar dureros este când astăzi e

1) F.D.P.S.G – DOSAR 76/1912

vorba de distrugerea lor /.../„.

Dl. farmacist droghist dă citire unei scrisori venită de la Gh.Badrolose prin care se cere a se interveni la românii din Regat a nu-i lăsa, căci grecii nici nu s'au văzut */bine/* stăpâni şi au început a-i tortura şi persecuta. Au fost arestaţi acu, de curând, în Salonic, de către greci, o sumedenie de aromâni între cari citează: Dumitru Bradrolose, Enache şi Neculai Caragheorghe, Costi I.Iota, Stere Cutoca, Alexe Gudunov şi alţii, toţi învinuiţi că ar fi fost în serviciul Turciei şi ca trădători creştinilor. Deci, dacă e aşa, să facem şi noi ce fac ei acolo /... /.Dl.profesor propune, pentru salvarea situaţiei, a se forma o comisie /.../ care va lua de aci un memoriu documentat şi să plece pe la toate cabinetele europene a cere sprijin pentru fraţii macedoneni.

14/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 9 Noembrie 1912. Agent 14. [1)]

La consfătuire spiritele au fost foarte iritate, mai ales în urma ultimelor ştiri primite din Macedonia, unde se petrec torturile şi crimele/*împotriva* / macedo-românilor, din partea bandelor, a armatei şi chiar de guvernul grecesc. Astfel, înfocatul naţionalist şi profesor Cicma, după ce l-au luat grecii din comuna lui natală cucerită de greci l-au omorât. Din Veria, grecii au luat 9 aromâni - cei mai mari fruntaşi naţionalişti - i-au legat şi i-au transportat în Grecia şi nu se ştie de soarta lor. De asemenea profesorul Nusi Tuli. În urma acestor ştiri, macedonenii au declarat ca să se procedeze cu grecii de aci la fel: pentru un aromân omorât să fie omorâţi doi greci (ca la 1906-1907).

Rezoluţie: 9 Nov.1912. Raportat Dl prefect de Poliţie, Moruzi, a luat cunoştinţă. Bg.I va da toată atenţia acestei mişcări, urmărind foarte de aproape toate mişcările lor şi în special a celor mai înverşunaţi dintre capii mişcării. /ss/ Panaitescu.

14/4. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 10 Noiembrie 1912. Agent 28. [2)]

La întrunirea ce se va ţine la Eforie, va vorbi şi Taşcu Pucerea, care va arăta în ce stare se află beligeranţii din Balcani, arătând

1) F.D.P.S.G – DOSAR 77/1912
2) F.D.P.S.G – DOSAR 1/1903

că supuşii străini au arborat drapelele consulatelor lor şi evreii au arborat drapelul englezesc, numai românii nu au arborat nici un drapel, aceasta din cauza Consulatului nostru din Constantinopole, care până acum n'a primit nici un ordin dela guvernul român. La această întâlnire, Pucerea va cere guvernului român a interveni pe lângă Consulatul din Constantinopole ca supuşii români să arboreze tricolorul românesc.

14/5. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada I. Notă din 15 Noembrie 1912. Agent 15. [1]

Într-o ştire primită dela N. Cosmescu din Macedonia se arată că comuna pur aromână Gopieşi (Macedonia) a fost distrusă şi arsă cu totul de către bandele greceşti.

14/6. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Scrisoarea Macedo-românului A. Pineta din Grebena (Macedonia). /Fără dată – n.n./ [2]

Grecii i-au luat pe aromânii fruntaşi din localitate şi i-au chinuit smulgându-le părul, tăindu-le urechile, nasul sau scoţându-le ochii pentru că au declarat că sunt români şi n'au vrut să declare ce legături au cu România, în ce scop România întreţine şcolile şi bisericile din Macedonia şi Epir, cu toate că schingiuiţii au declarat adevărul, cum că acestea sunt întreţinute numai în scop cultural, nu politic. Copiile scrisorilor sosite din Macedonia vor fi înaintate d-lor miniştri Take Ionescu, prim-ministru, T.Maiorescu, dr. Istrati, Ligei Culturale şi studenţimii române.

14/7. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. 18 Noembrie 1912. Meetingul naţional din sala băilor Eforiei. [3]

Asistă un public foarte numeros. In corpore, asistă: Clubul central al meseriaşilor români împreună cu corporaţiile brutarilor, Liceul de băieţi "Virgil Popescu", Şcoala de poduri-şosele, Şcoala superioară de agricultură, Seminarul Central, Seminarul "Nifon", Liceul "Sf. Sava", Liceul "M.Viteazu", Şcoala Învăţătorilor asociaţi, Şcolile diferitelor oraşe a ligei culturale, un grup de

1) F.D.P.S.G – DOSAR 117/1910
2) F.D.P.S.G – DOSAR 117/1910
3) F.D.P.S.G – DOSAR 77/1912

studenţi ieşeni. Pe scenă se observă următoarele persoane marcante: Virgil Arion – preşedintele Ligii Culturale -, dr. Leonte – preş. Soc. macedo-română, arhimandritul Iulius Scriban – rectorul Seminarului Central, preoţii Leu şi Balamace – spirituali ai Seminarului Central -, dl. Ionaş Grădişteanu – fost ministru -, prof. universitar Gh. Murnu, prof. Valaori, Ianculescu – prof. la teologie - cunoscutul naţionalist Butculescu, avocatul Statu Taşcu, avoc. Covată, studentul Gimbăşeanu – secretarul cercului naţionalist al d-lui Butculescu etc. Mai înainte de a se deschide întrunirea, soc. macedo-română intonează imnul "Părintească Demandare", care este viu aplaudat şi bisat de publicul din sală. Seminarul Central intonează "Pe-al nostru steag", corul Şcoalei normale intonează imnul naţional "Deşteaptă-te Române", la auzul căruia întreaga asistenţă se descoperă, cu respect.

Dl. Dr. Leonte deschide adunarea. Cere: "Să sprijinim guvernul, să cerem ca fraţii noştri din Macedonia să obţină autonomia. Ne-am adunat să protestăm împotriva banditismelor pe care le săvârşesc grecii împotriva românilor şi să forţăm guvernul ca să intervie în favoarea lor". Citeşte câteva telegrame de adeziune: soc. ortodoxă română care a delegat pe d-nii Simion Mehedinţi, Agârbiceanu şi Scurtu şi peste 180 telegrame din provincie pe care nu le-a citit însă.

Dă cuvântul dlui deputat Cernescu care începe astfel: "S'a făcut lumină în sufletul nostru; neamul nostru a trăit în trecut fără duşmănie şi fără vicleşug; tot astfel doreşte să trăiască şi acum. Noi singuri ne-am făcut în trecut istoria şi tot noi ne-o vom face şi de acum înainte. Marele Cogălniceanu a zis: "Neamul nostru are în el o putere mare, el este menit să trăiască prin sine însuşi în ciuda vecinilor săi". Nu vom îngădui să se atingă nici pământul şi nici sufletul poporului nostru, despre care Miron Costin a spus că "e frământat cu sufletul strămoşilor noştri" /*subl. n.*/. Pentru siguranţa moşiei noastre în partea unde e deschisă le spunem bulgarilor că avem nevoie de garanţii serioase pentru că pământul acesta este cucerit cu sabia şi plătit cu sângele a mii de eroi /.../. Să citească bulgarii partea referitoare a Congresului din Berlin şi vor vedea cât ne sunt de datori. Să înţeleagă de asemeni că datoresc unui popor care i-a făcut ceea ce sunt /.../.

Noi am mai făcut cu ei una din acele împărăţii pe care le aminteşte istoria cu multă glorie. Să termine războiul şi să înceapă tratativele, dar în întregime; dacă vor încheia pacea fără noi, actele de eroism pe care le vor fi săvârşit rămân fără nici o temelie; epopeia lor grandioasă va fi lipsită de lumină. Cerem acestea în mod prietenesc, cerem şi aşteptăm /.../. Au putut foarte bine bulgarii să scuture, poate chiar să năruiască o împărăţie întreagă; nu vor putea însă să facă să dispară sufletul românilor macedoneni; asta nu se poate! Pe noi nu ne stânjeneşte, nu ne supără mărirea lor; dar nu primim sub nici un cuvânt stânjenirea noastră; sunt români în Epir, Macedonia, Albania, voim să-i adăpostim sub aceeaşi putere şi de aceia popoarelor aliate le dăm o formulă în baza căreia ele au putut izbândi.

Grecilor, sârbilor şi bulgarilor le zicem: dacă voiţi ca izbânzile voastre să fie durabile, creiaţi din tot poporul macedonean un stat de sine stătător, după modelul Elveţiei, dacă nu, atunci să se formeze statul Albano-macedonean /.../. O pace durabilă nu e cu putinţă şi nu va putea să înceapă decât prin şi cu voinţa noastră. Să spunem grecilor, sârbilor şi bulgarilor şi să le aducem aminte tot ceia ce le-am dat şi avantagiile pe care le-au avut de pe urma noastră. Grecii să nu uite că numai mulţumită nouă se datoreşte redeşteptarea lor în viaţa de popor liber şi mai cu seamă grecii să nu uite banul smuls din sudoarea românească. Bulgarii să-şi aducă aminte că liberarea lor din robie, că lanţurile robiei lor au fost topite prin focul vitejilor noştri la Plevna şi Griviţa. /*subl. n.*/. Pământul pe care stau este dospit cu sângele voinicilor noştri. Le amintim ca să ştie, că dacă am ştiut să ne războim spre a-i dezrobi de sub jugul împilatorilor lor, cu atât mai mult vom şti să ne luptăm pentru fericirea şi gloria noastră /.../. Stă în mâna lor, stă în înţelepciunea puterior europene că rugăciunea noastră să fie îndeplinită /.../.

Dl. prof. Valaori: "S'a zis şi speculat că în România nu există opinie publică, aceasta este însă falş şi dovadă e această întrunire care constituie o admirabilă şi încântătoare manifestaţie patriotică. Ridicăm glasul contra grecilor pentru actele crude faţă de fraţii noştri români, adevăraţi martiri; căci ceia ce sufereau martirii bisericei e ceea ce suferă ei astăzi: sunt chinuiţi în mod tiranic, li se scot ochii, li se smulge părul şi aceasta pentru ce?

Pentru că ei îşi apără limba şi drepturile lor cu un eroism înălţător /.../. Poporul Macedonean e un popor de muncă, e un popor de bravură şi un element de cultură; prin urmare, se cere ca şi acest neam să aibă dreptul la existenţă. Poporul aromân şi-a vărsat sângele pentru independenţa Greciei şi a luptat vitejeşte nu numai pentru greci, ci şi pentru izbânda crucei". Aminteşte de oamenii de seamă ce i-a produs poporul aromân; descrie în cuvinte entuziasmate viaţa marelui mitropolit Şaguna şi apoi se întreabă: "Are sau nu are drept acest neam să trăiască ? /.../ Germanii spun că ori unde este o navă germană e /considerată - n.n./ pământ, şi / *deci, acolo sunt - n.n.*/ interese germane, iar eu vă spun că cu atât mai mult acolo unde e un suflet românesc sunt interese şi pământ românesc. Numai o Macedonie autonomă, în sensul Elveţiei actuale poate scăpa poporul aromân de dincolo de Dunăre."

Dl. prof. Ianculescu de la teologie /.../. "Neamul românesc este cel mai vechi din Peninsula Balcanică; are o vechime de peste 2000 de ani." D-sa arată lipsa de recunoştinţă a poporului bulgar. "Ne-am vărsat sângele la '77 pentru dezrobirea lor de sub jugul turcilor; În conflictul româno-bulgar din '99, generalul Drandarewski a spus că în trei zile armata bulgară va fi la Bucureşti, Bulgaria totdeauna va fi nerecunoscătoare; idealul bulgarilor e de a ne fi superiori, atât ca populaţie cât şi ca teritoriu, pentru ca mâine să ne poată lua Dobrogea. Şi atunci este în drept să le spunem înainte că Dobrogea a fost întotdeauna a noastră, am cucerit-o de la turci şi va rămâne în veci a noastră. Bulgaria ridică pretenţiuni pentru stăpânirea Mării Egee /.../, atunci când vor avea o flotă puternică, vor putea foarte uşor să ne înghită şi pe noi."

Dl. Ionaş Grădişteanu. Arată că astăzi se impun două cerinţe: lărgirea teritoriului prin quadrilaterul Bulgariei. Oratorul face un calcul prin care arată că admiţând proporţia numerică aparţinând fiecărei populaţiuni, arată că românii dacă nu ar fi decât 400.000, încă li s'ar cuveni un număr de 17 mii kmp, iar quadrilaterul nu are decât 13 mii kmp. Oratorul insistă asupra drepturilor istorice pe care le avem asupra Dobrogei din vremea lui Mircea cel Mare, România trebuie să reintre în drepturile ei care ne-au fost date în principiu în urma războiului din 1877. Mai avem însă o datorie: aceia de a păstra individualitatea etnică a

poporului aromân din Macedonia. România nu-i poate abandona pe frații de la Pind. Individualitatea se poate păstra impunând să nu fie cuprinşi nici în Bulgaria şi nici în Grecia, căci aceştia au început să-i măcelărească chiar de acum. Românii macedoneni sau cei mai mulți din ei să nu fie cuprinşi în statele balcanice şi să formeze un nou stat. Aceste două cereri sânt acelea pe care le cerem de la guvernul român, căci altfel sântem siliți să facem cele mai mari jertfe.

Dl. Grigore Popa, delegatul studenților din Iaşi, citeşte o protestare împotriva crimelor făptuite de greci şi bulgari față de românii din Macedonia.

14/8. Ziarul "Mişcarea", nr. 259 din 23 Noembrie 1912.
Articolul: *„Un meeting şi-o mascaradă".*

Am asistat Duminică în Capitală la cele 2 meetinguri, unul convocat de Liga Cultură, la Eforie, şi altul de sindicaliştii d.rului Racowski, la Dacia. Pe când la apelul Ligei a răspuns întreaga elită intelectuală a capitalei şi un enorm public adunat din toate unghiurile țării pentru a-şi uni glasul de protestare împotriva împilărilor la cari sunt supuşi frații noştri din Macedonia, la Dacia, glasul sindicalist şi a altor "patrioți" răsunau în strigăte de ocară contra Ligei Culturale şi a...răsboiului. Era un contrast care răscolea sufletul de indignare şi revoltă. La Eforie, în cuvinte înălțătoare se edifica spiritul public asupra momentelor hotărâtoare în care este pus viitorul şi demnitatea statului nostru şi poate chiar existența lui. Acolo se făcea apel la puterea sentimentului național, care am văzut ce minuni a făcut la vecinii noştri de peste Dunăre, iar de la Dacia pornea ecoul anarhiei şi al internaționalismului desmănțat propăvăduit de nişte străini, care numai printr-o neînțeleasă toleranță îşi pot îngădui asemenea gesturi, în mult răbdătoarea noastră țară. Amară ironie pentru patriotul domn Filipescu care a semnat jurnalul consiliului de miniştri prin care se hotăra admiterea reîntoarcerii în țară a d-rului Racowski!

Dar vom povesti un fapt şi mai grav care ne mirăm că n'a avut darul să mişte nu numai sentimentul publicului jignit, dar chiar pietrele trotuarelor Capitalei. Câte-va minute după ce imensul cortegiu de la Eforie a făcut o manifestație entuziastă de simpatie la Liga Culturală, pe sub ferestrele aceleiaşi instituții

naționale au răsunat fluierăturile şi huiduielile bandei de desmănțați cari formează statul major al d-rului Racowski şi cari ieşise de la întrunirea de la Dacia. Dacă prin mulțimea care privea cu desgust la acest spectacol desgustător s'o fi aflând vreun strein, el trebuie să-şi fi făcut o bună idee de...puterea sentimentului nostru național.

14/9. Ziarul "Dimineața" No. 3135 din 24 Novembre 1912.

La intervenția ministrului nostru plenipotențiar din Atena, în chestiunea măcelărirei aromânilor, dl Venizelos, preşedintele Consiliului de Miniştri grec, a răspuns: Că nu cunoaşte faptele ce i se aduc la cunoştință; că va dispune imediat să se facă cercetări riguroase şi de va găsi confirmate regretabilele fapte, va pedepsi cu cea mai mare asprime pe vinovați; că va lua toate măsurile ca să se garanteze aromânilor persoanele şi averea lor. Din punct de vedere diplomatic răspunsul acesta e absolut corect. Rămâne însă să vedem consecințele de fapt ce el va avea. Aşteptăm însă ca guvernul nostru să se preocupe mai mult de faptele reale, decât de vorbele, cum trebue să recunoaştem, absolut corecte ale dlui Venizelos.

14/10. Ziarul "Românul de la Pind" nr.1 din 25 Novembre 1912.

Cu toată intervenția reprezentanților guvernului român, pe 15 Decembrie 1912, au fost aduşi arestați, legați, încă 13 aromâni din ținutul Caraferia. Între ei sunt: Frații Zeana, Zuchi, Sterie Duli etc. Şeful de antarți Hristu Carapanu s'a dus în comuna Libeți, unde l-a ucis pe românul naționalist Constantin Canacheu, l-a măcelărit în 4 bucăți, capul i-a fost pus în țeapă, iar membrele lăsate la discreția câinilor.

14/11. Ziarul "Românul dela Pind" din 25 Noembrie 1912. Articolul: *„Masacrele din Salonic"*.

Ştirile despre masacrele săvârşite de greci în Salonic şi în sate aromâne au făcut curând înconjurul lumei civilizate silind pe cei vinovați să se explice. Incidente, nu masacre - incidente regretabile - au răspuns grecii la protestarea contra ororilor săvârşite. Un martor ocular demn de crezare, dr. Hans Barth, corespondent al marelui ziar berlinez "Berliner Tageblatt", reproduce, în fruntea comunicărilor ce le face ziarului său,

următoarele fapte denunțate prin raportul unui consul dela Salonic guvernului unei mari puteri: "Un soldat grec intră într'un magazin de bijuterii al comerciantului Gollegno şi fură o tabacheră. Negustorul se plânge autorităților militare, dar este arestat el în locul hoțului.

Evreii sunt atacați în massă şi amenințați cu moartea fiindcă în războiul de la 1897 au fost de partea turcilor şi nu a grecilor. În vila italiană "Errera" au pătruns 7 soldați bulgari şi au distrus şi jefuit tot ce-au găsit. În vagonul unui tramvai, soldații greci întâlnind un soldat turc îl bat şi îl omoară împlântându-i baioneta în piept. Doi medici turci din Semiluna roşie au fost arestați. Liberați după ce şi-au arătat calitatea, unul din medici este grav rănit la cap. Un alt medic turc din Semiluna roşie este atacat şi scapă dela o moarte sigură numai grație intervenției mai multor europeni. Indigeni greci au condus pe soldați în casele celor cari trebuiau jefuiți. Soldați greci au pătruns cu forța în casele evreilor şi dându-i afară s'au instalat ei în ele.

Ororile soldaților greci. Iată acum şi alte fapte denunțate de membrii din cei mai de seamă din coloniile austro-ungară, germană, elvețiană, italiană, etc. Printre aceia cari confirmă başibuzuciile soldaților greci sunt oameni cu greutate, persoane serioase, profesori şi directori de bănci. Contra populației evreeşti s'a organizat o adevărată furie. Femeile sunt siluite, bărbații jefuiți. Bătrânii întâlniți de soldați sunt apucați de barbă, batjocoriți şi maltratați. Refugiaților turci li se ia şi ultima rămăşiță de avere ce au putut salva şi duce cu ei. Un țăran turc refugiat aci, un soldat grec i-a luat vaca, singura avere care-i mai rămăsese. Directorul unei mari întreprinderi germane văzându-l plângând, supune cazul unui ofițer grec. Acesta ridică din umeri.

/.../. Un ofițer turc a fost cu desăvârşire sărăcit de greci. Un comerciant turc din Osmanie refugiindu-se în Salonic în casa unui evreu, comitagii bulgari pătrund în casa evreului jefuesc pe evreu şi pe turc de tot ce au şi siluesc femeea refugiatului turc. Cele 17 persoane cari compuneau familia refugiatului turc au fost maltratate, scoase cu forța din casa unde s'au adăpostit şi aruncate în stradă. În locul lor s'au instalat comitagii şi soldați bulgari. Viața europenilor este *amenințată în fiece clipă. Crimele* se țin lanț. Pretutindeni se găsesc cadavre cu capetele ciuruite de gloanțe. Zi şi noapte răsună focurile de revolver trase de

soldați și de populația grecească. Soldații turci sunt cu desăvârșire la discreția arbitrariului și brutalității soldaților și ofițerilor greci. Cu toate că după condițiunile capitulărei, soldații turci n'au fost declarați prizonieri, ei sunt totuși continuu hărțuiți sub fel de fel de motive.

Aceia din soldații turci cari trăesc afară din oraș, și vin să-și cumpere un codru de pâine în Salonic, sunt asaltați de soldați greci cari îi jefuesc de ultimii gologani ce-i găsesc asupra lor. Orice haimana de stradă își permite să bruscheze și să percheziționeze pe soldații turci. Aceasta sub motivul căutărei de arme prohibite. Zilnic se pot vedea în străzile Salonicului scene din cele mai sălbatice. Un soldat turc da să treacă strada într'un punct unde era interzisă trecerea. Sentinela, un soldat grec, fără să încerce să explice acelui turc că îi este interzisă trecerea pe acolo, îi împlântă baioneta în abdomen omorându-l pe loc. Sentinela explică astfel fapta sa: l'am trimes pe turc la strămoșii lui strânși în paradisul lui Mohamed.

14/12. Ziarul "Românul" din 25 Noembrie /*1912 – n.n.*/. Articolul: *„Ororile săvârșite de armata și antarții regelui Gheorghios al Greciei"*

Ştirile ce ne sosesc de vre-o două săptămâni din Macedonia sunt groaznice. Peste tot nu este de cât foc și pârjol. În special palicarii greci au ordin strict să distrugă tot ce simte și a lucrat românește. Ororile povestite de puținii refugiați dintre români, cari au avut norocul să scape, sunt de așa natură, în cât, celui mai pacinic și mai răbdător om i se sbârleşte părul și contrar firei sale e gata să comită cea mai detestabilă faptă: crima. Faptele înșirate mai la vale dovedesc cu prisosință că armata regelui George al Greciei nu este altceva decât o adunătură de Huni, meniți să treacă prin foc și sabie, chinuri și jaf pe toți aceia cari nu sunt de acelaşi neam și sentimente cu dânșii. Pentru astăzi vom înșira acele fapte, cari ni s'au adus la cunoștință, căci vai! suntem siguri, că nici a zecea parte n'au putut să fie cunoscute încă. Începem cu cele petrecute la Turia.

Isprăvile bandei lui Ciocadana. E fapt stabilit astăzi, că comandantul superior al armatei grecești a dat însărcinarea, cu instrucțiuni speciale, șefului de bandă Ciocadana, ca să ocupe comunele românești din ținutul Grebenei. Natura acestor

instrucțiuni speciale şi confidențiale o dovedesc isprăvile sale povestite după cum urmează de doi martori oculari: În urma retragerei trupelor turceşti dela granița greco-turcă a urmat invazia trupelor şi bandelor greceşti, cari s'au dedat la cele mai mari atrocități față de noi Românii. În ziua de 13 Octombrie şi-a făcut apariția în comuna Turia căpitanul Ciocadana, în fruntea unei cete de antarți în număr de vre-o 80 persoane, şi a invitat poporul să facă act de supunere guvernului grecesc, la care poporul a trebuit să se supună căci nu se putea altfel.

E singurul şef de bandă, care a avut misiunea din partea guvernului grecesc de a supune toate comunile româneşti din această regiune şi astfel a mers rând pe rând la Avdela, Perivole, Samarina, etc., unde a procedat ca şi în comuna Turia.

În ziua de 14 Octombrie, valorosul nostru luptător Dumitru Cicma, directorul şcoalelor române, care în acelaş timp e şi primarul comunei Turia, a fost însărcinat din partea locuitorilor ca să meargă la Grebena unde erau instalate autoritățile militare superioare greceşti şi să le asigure de lealitatea românilor. Şefii s'au arătat foarte satisfăcuți de acest act de supunere al Românilor, şi l'au asigurat că atât el cât şi românii vor fi tratați bine.

Aceste cuvinte de iubire către români au fost repetate şi de arhiereul grec din Grebena, în cuvântarea ținută la biserica din Grebena cu ocazia ocupărei teritoriului turceasc şi a liberării de sub jugul Turcilor. Toți românii au rămas liniştiți şi mulțumiți de buna purtare a grecilor. Şefii Cretani, după ce s'au ospătat cu Dim. Cicma, şi au ridicat pahare în onoarea Suveranului țărei Greceşti, i-au dat un steag grecesc şi i-au permis să se înapoieze la Turia. După patru zile dela înapoierea lui Cicma din Grebena, vine în satul grecesc Kiprio, aşezat la o depărtare de 3 ceasuri de Turia, şeful poliției din Grebena, Petru Zografis şi invită pe Cicma printr'o adresă oficială, care actualmente se află depusă la legațiunea noastră din Atena.

La ordinul autorităților s'a supus numai decât Cicma şi a mers la Kiprio, însoțit de alți 9 Români. Aici se vede înconjurat de o mulțime de soldați cu baioneta la armă. Toți românii au fost prinşi, legați cu mâinile cot la cot şi duşi la Grebena. În acest oraş ceilalți români au fost liberați, iar pe Cicma l'au dus la casa notabilului grec Cusidi, unde locuia Judecătorul. După un

interogatoriu care a durat ½ de ceas, l-au dus direct la închisoare, de unde până în ziua de azi s'a făcut nevăzut. Rudele, cerând informațiuni, au aflat că acest valoros luptător a fost omorît în chinurile cele mai grozave ce îşi poate închipui cineva, într'o moschee din Grebena şi că capul lui l'ar fi trimes la Athena, unde era prețuit cu 25.000 de franci.

În ziua de 24 Octombrie s'au dus în comuna Turia şefii de bandă, Ramos, originar din comuna Spilio şi Zico, originar din satul Paliglori, însoțiți de tovarăşii lor. Prima lor grije a fost să ocupe biserica română, unde au pus să se oficieze în greceşte un Tedeum pentru victoria armatelor greceşti. După terminarea liturghiei, au scos afară din biserică toate cărțile române bisericeşti şi le-au ars. S'au împrăştiat după aceasta prin comună, dedându-se la chefuri şi orgii, terorizând pe români şi umblând să găsească pe institutoarele române şi fetele românilor ca să le necinstească.

Sâmbătă 27 Octombrie au ocupat şcoalele, arzând hărțile geografice şi tot materialul didactic românesc. Pe urmă au umblat prin casele româneşti, percheziționând prin toate părțile sub pretext că caută arme. La amiază au luat din comună, din mijlocul familiilor, pe părintele Popa Tănase, pe institutorii N. Nibi, C Cicma, eforul român G. Cațanu şi pe J. Cicma. Femeile şi copiii plângeau şi țipau după soții şi părinții lor. Cei arestați au fost conduşi în satul grecesc Ciprio, unde i-au ținut închişi trei zile, înjurându-i şi batjocorindu-i în toate felurile. După răpirea acestor români, 15 locuitori, rude cu cei răpiți, s'au dus la Grebena, unde, cu mare greutate s'a putut obține liberarea lor.

Operațiunile şefilor de bande Vasile Stoghiani şi Trandafir în ținutul Meglenia. Regiunea Megleniei, atât de greu încercată în atâtea rânduri, nici de data aceasta n'a scăpat de urgia antarților greci. Palicarii d-lui Venizelos sunt de un curaj extraordinar, şi de o cruzime canibalică cu oamenii nearmați, cu femeile şi copii. Din ştirile sosite până în prezent reese că, terorizarea acestui ținut a fost încredințată şefilor de bandă Vasile Stoghiani şi Trandafir din Gozdova. Banda celui de'ntâi forma avantgarda, menită să amăgească pe fruntaşii noştri ca să nu se refugiază prin oraşe, iar aceia a lui Trandafir să-i execute, să le jefuiască casele şi tot avutul. Prima grije a şefului Vasile Stoghiani era ca să alcătuiască în fie care comună câte o comisiune de 4

persoane pentru a procura adăpost şi de ale mâncării antarţilor ce urmau să sosească în zilele următoare.

În comuna Livezi aceste bande au jefuit casele tutulor celnicilor. În casa preşedintelui comunităţii române, Nicola Hristea, dând peste un portret al M.S. Regelui Carol I, antarţii au tras mai multe focuri de puşcă, adăugând: să poftească acest agent austriac şi papistaşu să vă apere, nenorociţilor! Dacă nici acuma nu vă veţi lepăda de românism, atunci să ştiţi că vă vom măcelări pe toţi şi nu vom lăsa nici piatră peste piatră din această afurisită comună de păgâni. Desperaţi, că n'au putut pune mâna pe valorosul nostru luptător Nicola Hristu, au plecat înfuriaţi la Oşani şi d'aci la Copa, unde au omorât în cele mai grozave chinuri pe primarul român din această comună, Traian Ciupa şi pe fiul său Dimitri. Asupra isprăvilor comise de aceşti pretinşi liberatori vom reveni cu amănunte mai complecte în numărul viitor.

14/13. Traducere din limba Engleză.

Atrocităţile Grecilor în districtul Coriţa.*/Fără dată – n.n./*[1]

Faptele descoperite ulterior, dovedesc că Grecia, în teribila tragedie, n'a fost numai încurajată ci chiar ajutată de o mare Putere. Astăzi publicăm o listă a atrocităţilor săvârşite de trupele Greceşti în judeţul Coriţa. Această listă a fost alcătuită cu îngrijire. Ea conţine numai fapte controlate, în întregime oribila tragedie.

A. Secţiunea Colonia.

1. Chinam, sat mahomed, cu 55 case, a fost incendiat. Au rămas în total 8 case. Următoarele persoane - oameni bătrâni - au fost masacraţi şi mutilaţi în casele lor: D. Zulfo Murat, 60 de ani, soţia acestuia, 50 de ani, D. Rakip Taulla, 65 de ani, soţia sa 50 de ani, nepoata lui Zulfo Murat în vârstă de 21 de ani, a fost violată apoi ucisă şi oribil mutilată. Căpitanul Ghilardi a văzut trupurile acestor victime.

2. Selenţa, sat cu 60 de familii, dintre cari 10 creştine iar restul mahomedani. Toate locuinţele mahomedanilor, afară de 4, au fost incendiate, toată populaţia creştină a fost luată cu sila de trupele Greceşti. Aceia cari au refuzat să urmeze trupele au fost masacraţi. Următoarele persoane au fost masacrate şi mutilate

1) F.D.P.S.G – DOSAR 6/1914

în casele lor: D. Zubude Adhem, 40 de ani, D. Dube Liche Chicho, 75 de ani, 5 copii au dispărut.

3. Mileta, sat cu 23 case; 16 case au fost cu desăvârşire distruse de incendiu.

4. Bezhani, sat creştin albanez cu 90, 100 case; a fost incendiată numai o casă. Actualmente trăesc acolo numai trei familii şi vre-o 20 femei bătrâne; restul populaţiei a fost luat cu forţa de trupele greceşti. D. Lazi D. D., fratele acestuia şi încă un locuitor, cari au refuzat să urmeze trupele au fost masacraţi şi oribil mutilaţi. Tot acolo au fost masacrate trei femei şi patru copii cari încă n'au fost identificaţi.

5. Zaurovodo, sat cu 38 familii dintre cari 23 creştini - albanezi ear restul mahomedani-albanezi. Casele acestora din urmă au fost incendiate, populaţia creştin-albaneză a fost luată cu forţa de către trupele greceşti. Un creştin albanez, în vârstă de 55 de ani, care a refuzat să meargă a fost masacrat şi oribil mutilat; doi musulmani albanezi au fost masacraţi în casele lor şi anume: Elias Malig, 40 de ani şi Nuri Abediu, 25 de ani.

6. Krescova, sat cu 26 de case dintre cari 7 aparţineau unor musulmani-albanezi iar restul unor creştini albanezi. Toate casele musulmanilor-albanezi au fost incendiate, deasemenea şi casele creştinilor-albanezi Lazote Caudi şi Tănase din Crescova. Toată populaţia creştină albaneză a fost luată cu forţa de armata greacă. Un om a fost găsit masacrat, însă până acum nu i s'a stabilit identitatea.

7. Staria, sat musulman-albanez cu 120 de case; 100 de case au fost incendiate. Locuitorul Sadio Laco, 65 de ani a fost masacrat şi oribil mutilat în locuinţa lui, Hasan Mustafa, 60 de ani, soţia sa, 45 de ani, fiica sa, 7 ani, Regei Elias, fratele său, 58 de ani au fost masacraţi şi mutilaţi. Locuitorul Laban Latif, 40 de ani a fost masacrat împreună cu întreaga sa familie, compusă din soţia sa, 35 de ani, trei fiice în vârstă de 12, 10 şi 8 ani şi un fiu de 6 ani. Toţi au fost mutilaţi şi tăeaţi în bucăţi. Locuitorul Feizi Meco, 65 de ani a fost masacrat şi mutilat într'un chip ce nu se poate descrie. Domniş. Lili Iusuf, 35 de ani, idioată din naştere, a fost masacrată şi mutilată în casa ei. Locuitorul Causch Beco şi două fiice ale sale, în vârstă de 16 şi 14 ani au dispărut. Toate satele menţionate mai sus sunt în mâinile noastre, restul ce le vom menţiona mai jos, sunt încă în mâinile ar-

matei Greceşti astfel că ne e imposibil să dăm detalii complecte asupra celor petrecute acolo.

8. Psari, sat musulman-albanez, cu 28 case, a fost cu desăvârşire distrus de incendiu, la 20 Mai. Mulți locuitori au fugit; nu se cunoaşte încă numărul celor masacrați.

9. Beicova, sat musulman-albanez cu 23 case; 20 au fost incendiate la 1 Mai. Nu se cunoaşte încă numărul celor masacrați.

10. Hersec, sat format din 18 familii, musulmani-albanezi, 8 creştini-albanezi. Toate casele musulmanilor albanezi au fost incendiate la 2 Mai. Două femei bătrâne, una din Tachi cealaltă din Hersica au fost masacrate. Nu se cunoaşte încă numărul celor masacrați.

11. Chesarca, D. Satliane Capo, 60 de ani şi fiul său Bahtiar Capo, au fost tăiați în bucăți cu sabia. Următoarele sate albaneze au fost incendiate în întregime sau parțial: Codrasi, compus din 30 de case; Thadinthe Inferior, 60 case; Thadinthe Superior, 50 case. Aici au fost masacrați Hasan Dulo 50 de ani şi mama sa, 70 de ani; Endricas, 15 case; Gheochi, 25 de case; Leşnia, 56 de case; Barnasi, 50 de case; Cagjiasi, 45 de case; Navosela, 100 de case; Sanaltasi, 25 de case; Badinişti, 50 de case; Kamiku, 16 case; Bengezo, 45 de case; Ranjani, 40 de case; Meschika, 45 de case; Curtezi, 50 de case; Orgoțca, 40 de case; Lențca, 15 case; Gostivişti, 110 case, Acalli, 20 de case; Zharkani, 40 de case; Gaduchi, 30 de case; Zagari, 15 case; Tuscheza, 10 case.

B. Secțiunea Lescovic.

1. Lescovic, compus din 2200 case, cu desăvârşire distrus de incendiu.

2. Delonia, compus din 50 case, toate au fost incendiate; preotul satului împreună cu familia sa au fost masacrați.

3. Cuga, compus din 50 de case, distrus de incendiu.

4. Poda, compus din 20 de case, distrus de incendiu.

5. Osezke, compus din 20 de case, distrus de incendiu.

6. Radauji, compus din 140 case, distrus de incendiu.

7. Vreptska, compus din 50 de case, distrus de incendiu, 8 persoane masacrate.

8. Coserska, compus din 7 case, distrus de incendiu.

9. Kugeşi, compus din 15 case, distrus de incendiu.

10. Sandropol, compus din 10 case, distrus de incendiu.
11. Peratti, compus din 8 case, distrus de incendiu.
12. Gluiea, compus din 40 de case, distrus de incendiu.
13. Radati, compus din 30 de case, distrus de incendiu, 40 persoane au fost masacrate şi tăeate în bucăţi, dar încă nu s'a stabilit identitatea lor. În secţiunea Lescovic au mai fost incendiate şi alte case, dar nu le ştim încă, această regiune fiind încă în mânele Grecilor.

C. Secţiunea Bilishta.

1. Graza, compus din 95 case, cu desăvârşire distrus de incendiu. Toţi locuitorii au fost luaţi cu forţa de armata Greacă, 2 Aprilie.
2. Pollosca, compus din 80 de case dintre cari au mai rămas numai 10.
3. Nicoliţa, ars de Greci, la 21 Decemb. 1913. În vara următoare, sărmanii locuitori au început a se înapoia în satul lor, construindu-şi barăci provizorii. Marţi, pe la orele 2 ½ , trupele Greceşti au atacat Nicoliţa pe neaşteptate. Sărmanele femei şi oamenii bătrâni au început să fugă. Persoanele următoare au fost ucise pe când căutau să scape: Keza Mahmud, 47 de ani, Hisen Nicoliţa 50 de ani, Saban Djelo, 10 ani, Abdil Djelo, 50 de ani cu fiul său de 4 ani. Persoanele următoare au fost rănite pe când încercau să fugă: D-ra Batiat Choche de 16 ani, Ghulisa Avio Ben de 50 de ani, Zanipe Feim Ben de 40 de ani, Chani Bato Ben de 15 ani, Nazim Abdil de 40 de ani, Smeco Ismail de 70 de ani.

D. Secţiunea Permetti.

1. Traseri cu 150 de case, toate au fost incendiate, afară de una.
2. Seleniţa, compus din 40 de case, majoritatea distruse cu desăvârşire de incendiu.
3. Seropol, compus din 35 de case, distrus de incendiu.
4. Kreşovo, compus din 40 de case, distrus de incendiu.
5. Kocos, compus din 20 de case, distrus de incendiu.
6. Borotsca, compus din 40 de case, distrus de incendiu.
7. Pagri, compus din 20 de case, distrus de incendiu.
8. Chesiles, compus din 35 de case, dintre cari 6 incendiate.
9. Strenetz, compus din 45 de case, distrus de incendiu.

E. Secţiunea Scrapari.

1. Sevranji, compus din 120 case, distrus de incendiu.
2. Mzhentzka şi Malinti, incendiate parţial

N.B. Trupele Greceşti ocupând Kodia, sat aflat lângă Tepeleni, au invitat pe toţi sătenii, bărbaţi, femei şi copii a se duce la biserica ortodocsă. Când erau toţi adunaţi acolo, vreo 230 de persoane, Ofiţerii Greci au comandat soldaţilor să tragă în ei cu tunul.Toată populaţia a fost ucisă, capetele tăiate şi spânzurate pe ziduri. Generalul Dwer din misiunea Olandeză s'a dus în acest sat, a văzut atrocităţile Grecilor şi a luat chiar fotografii după aceste oribile vederi. În oraşul Koritza şi în satele dinprejur se află 2000 de refugiaţi. Se simte nevoia unui ajutor imediat. Numele satelor arse în timpul de la 1 - 7 Iulie st.n.: Zvezda, Colobârda, Twiam, Dvorari, Kamenitza, Pulia, Floki, Cozeli, Dârstiuc, Voscop, Goscovo, Porodina,/.../.

Autorităţile noastre sunt în posesia unor documente importante, cari dovedesc cu certitudine că episcopul grec Germanos şi câţiva învăţători greci erau mâna dreaptă a guvernului grec în organizarea loviturei din Coriza. Toate aceste documente vor fi publicate la timp de către guvernul albanez. Trei săptămâni mai târziu, armata regulată greacă echipată cu tunuri a atacat forţele noastre în districtul Colonia, având drept avandgardă nişte soldaţi greci deghizaţi în antarţi. Atacul a avut loc în vecinătatea următoarelor sate: Sales, Leşnia şi Chiaici, la sudul Koriţei.

Antarţii au fost învinşi şi forţaţi să se retragă până la satul Germenii /.../. Principele Sturza, secretarul legaţiunei române din Durazzo, care a fost martor ocular al atacului din Colonia, posedă mai multe capele de la soldaţii greci. Pe lângă principele Sturza au mai fost doi martori oculari străini la atacul din Kolonia: contele Pierre de Pimodant, francez, şi d-l Harold Shewood, Specer, americani. Acesta din urmă se înrolase chiar ca voluntar în jandarmeria albaneză şi s'a luptat cu vitejie. Mai multe uniforme greceşti se află în posesiunea ofiţerului olandez Smellen /.../. p. conf., translator

14/14. Ziarul "Minerva" Nr. 1423 din 30 Noembrie 1912.

Sinteză: *Studenţilor români din Budapesta li s'a interzis întrunirea de protest împotriva masacrelor grecilor din* Macedonia

14/15. Ziarul "Viitorul" Nr.1733/ din 3 Decembrie 1912.
Articolul: ***Teroarea în Macedonia.***
Sinteză: *Împrejurimile Ianinei au fost cucerite de sârbi, care s'au purtat omeneşte cu locuitorii satelor cucerite. Bandele greceşti însă au pustiit peste 40-50 sate.*

14/16. Ziarul "Viitorul" din 7 Decembrie 1912.
Sinteză: *Aproape zilnic guvernul român primeşte rapoarte de la consulii români din Macedonia că atrocitățile se confirmă.*

14/17. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă. ***/Fără dată şi fără număr – n.n./*** [1)]
Sinteză: *Dl. A.Marghiloman, ministru de finanțe, a depus la Cameră un proiect de lege pentru deschiderea unui credit de 100.000 lei pe seama Ministerului de Externe prin care guvernul va veni în ajutorul românilor din Macedonia, victime ale războiului din Balcani.*

14/18. Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor. Bucureşti, 27 Decembrie 1912. [2)]

România nu poate permite ca Românii din Macedonia să fie tratați ca un neam inferior, să nu li se recunoască ființa etnică, să nu li se garanteze o situațiune politică egală cu a celorlalte popoare din Balcani. România se poate tocmi asupra ori cărei alte chestiuni, dar nu poate primi ca Românii macedoneni să nu mai existe în Balcani ca națiune distinctă, egală în drepturi cu celelalte națiuni. Aceasta ar însemna că România este dată afară din Peninsula Balcanică; că ea nu mai contează ca factor al echilibrului balcanic şi, până la un punct, nici al echilibrului danubian /.../. O stare nouă de lucruri se înființează în Balcani. Fi-va România punctul de cristalizare împrejurul căruia, după lupte şi sfâşieri ce se prevăd, se vor grupa toate forțele în Balcani ? / .../. Antagonismele adânci dintre Bulgari şi Sârbi, dintre Greci şi Bulgari, - existența unor elemente care nu se puteau orienta decât în spre noi şi care puteau fi o contra-greutate, - cum sunt Aromânii şi Albanezii; puterea covârşitoare a României şi prestigiul ei ne făceau să credem că România era

1) F.D.P.S.G – DOSAR 6/1914
2) F.D.P.S.G – DOSAR 80/1913

chemată să joace un rol predominant în orice viitoare grupare a popoarelor balcanice. Astăzi România pare că voeşte să se dea la o parte; ea acceptă pentru Aromâni o situaţiune umilită; ea se pune în Balcani într'o situaţiune inferioară; ea lasă altora întâietatea şi se poate prevedea momentul când vom fi atraşi noi în jurul focarului celui nou de putere care se aprinde.

Aceasta nu ar fi o politică lipsită de mândrie şi prevedere, care, supt pretextul unor aspiraţiuni de mărire aiurea, primeşte situaţiuni umilitoare şi slăbiri de prestigiu şi de forţă care compromit orice aspiraţiuni în viitor ? /.../. Românii din Balcani există: prigonirea şi asasinarea lor e ultima şi cea mai tristă dovadă a existenţei lor ca Români. Dar se poate compromite liniştea şi câştigurile noastre, pentru că se asasinează câţiva români şi se necinstesc câteva femei, acolo, departe în Macedonia? Poporul românesc va răspunde! Iar clasa lui conducătoare, care îşi ia inerţia drept părere, va trebui să lucreze după voinţa lui!"

Preşedinte V.Arion, Secretar-general G.Bogdan-Duica.

15. *Activitatea Societăţii „Macedo-Română" din Bucureşti şi a Comisiei compusă din George Muru şi Iulian Valaori a cărui scop era să prezinte marilor puteri doleanţele românilor macedoneni*

15/1. Note ale agenţilor nr.14, 92, N.P., 96 etc. [1)]

Sinteză: *Într'o serie de conferinţe, întruniri şi mitinguri, Societatea de cultură româno-macedoneană şi Asociaţia studenţilor macedo-români au hotărât trimiterea unei delegaţii prin capitalele ţărilor europene, la diferite guverne şi mari ziare, pentru a face propagandă în favoarea solicitărilor româno-macedonenilor*

16. *Taşcu Pucerea a devenit cetăţean român*

16/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale, Briga 1. Notă din 28 Martie 1913. Agent No.14. [2)]

În urma stăruinţelor pe la diferite persoane marcante din

1) F.D.P.S.G – DOSAR 80/1913
2) F.D.P.S.G – DOSAR 80/1913

Corpurile Legiuitoare, pe ziua de 27 c. Camera a votat recunoaşterea lui Taşcu Pucerea, fapt care a adus un mare entuziasm lui Taşcu Pucerea şi ieri l-au felicitat toţi macedonenii. La votarea lui în Cameră, Taşcu Pucerea a aflat că în contra votării lui au fost câţiva Deputaţi puşi de Dr. Leonte pentru a-l respinge însă neputând reuşi, acum Taşcu Pucerea caută răzbunare contra lui Dr. Leonte.

17. *Grecii din România, încurajaţi de primul ministru grec, Venizelos, aduc jigniri României.*

17/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 5 August 1913. [1)]

Delegaţia elenă care a venit cu primul ministru grec Venizelos a asistat la o slujbă la biserica greacă din Galaţi. Aci nu s-a pomenit nimic de familia regală română, pomenindu-se numai familia regală elenă. Aromânii mobilizaţi, care au asistat la slujbă sunt indignaţi.

18. *Persecuţiile şi asasinatele îndreptate asupra aromânilor, de către greci sau turci. Protestele aromânilor şi a presei din România faţă de asasinarea fruntaşului aromân Dumitru Zeca.*

18/1. Ziarul "Seara" No.137 din 10 Noiembrie 1913. [2)]

N'au trecut decât 3 luni de la încheerea păcei în Balcani şi intronarea unei eri de linişte şi frăţie între popoarele peninsulei, şi cu toate astea asasinatele politice au reînceput. Astfel zilele acestea a fost ucis pe când călătorea spre satul Kalaroom (Macedonia) fruntaşul aromân şi luptător naţionalist Dumitru Zeca din comuna Petrici. Nu se ştie încă dacă asasinul este bulgar sau grec. Ceia ce e sigur însă, e că cei rămaşi pe urma lui sunt de asemenea ameninţaţi să cadă sub cuţitul vrăjmaşilor. Şi cu toate astea, diplomaţii noştri îşi fac declaraţii platonice de dragoste şi se vizitează reciproc. Halal de aşa diplomaţie.

18/2. Ziarul „Minerva" Nr. 313 din 13 Noembrie 1913. Articolul: *„Marele meeting românesc dela Eforie"*

---

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59/1913
2) F.D.P.S.G – DOSAR 77/1912

Încă la ora 1 d.a. bucureştenii au venit în număr mare, la marele meeting românesc de la Eforie, spre a protesta împotriva prigonirei conaționalilor noştri din Macedonia. Chemarea Ligei culturale şi a societăței de cultură macedo-română a adus atâția români, în cât balcoanele gemeau de lume, iar vasta sală de întrunire, cum şi estrada oratorilor, abia mai puteau cuprinde atât popor. Aproape nu exista loc care să nu fie ocupat de un cetățean, atât de mare a fost însufleţirea bucureştenilor pe ziua de eri, când Capitala a văzut o întrunire rară, o adevărată sărbătoare a conştiinței noastre naționale. D-nii Virgil Arion, preşedintele Ligei, dr.Leonte, preşedintele societăței macedo-române, ca şi steagul acestei societăți au fost salutați de public cu aplauze şi aclamațiuni. P.S.S. Arhimandritul Iuliu Scriban e primit în aplauze care țin mai multe minute. Asistă profesori universitari, intelectuali de elită şi popor din toate clasele țărei. Mai sunt drapelele societăței studenților macedoneni.

D. Dr. Leonte deschide întrunirea spunând că prezența unui public atât de mare e dovadă că lupta va fi câştigată. Toți marii oratori ai românismului s'au înscris să vorbească şi toți românii asistă spontaneu la această întrunire. Avem drepturi în Macedonia de 2000 de ani.

Discursul d-lui Virgil Arion. D. Virgil Arion e salutat cu aplauze furtunoase. D-sa spune că războiul din Balcani a adus o situație nouă în viața aromânilor. Poporul care trăeşte de 2000 de ani în Tesalia, Tracia şi Epir, care a dat un Ioanițiu al III-lea, care a dat Ardealului pe un Şaguna, iar răzbunărei bulgare pe Ştefan Mihăileanu, acest popor brav e astăzi amenințat. Frământările din Balcani nu ne-au deschis ochii de cât acum când armatele aliate au devenit stăpâne pe atâta popor românesc. Venim cu vorbe în realitate şi ne dăm seama cât de şubred e cuvântul în momentul acesta când un soldat, care ştie să mânuiască puşca, face mai mult ca toți oratorii străluciți. Pe aceşti soldați îi avem. Guvernul românesc a auzit prea târziu bubuitul tunului în Balcani. De unde vine asta? Am depins prea mult de alții, am atârnat de alte Puteri mari şi aceasta ne-a interzis să ne înțelegem noi prin noi înşine cu aliații. Acum vom merge în *conferință sub protecția Marilor Puteri, dar nu vom obține aceea* ce am fi putut singuri dacă am fi tratat singuri.

Avem marele interes ca în Balcani principiul naționalităților să

triumfe nu numai pentru sârbi, bulgari şi greci, ci şi pentru români şi România trebue să lupte ori unde pentru respectarea acestui principiu care face tăria de azi a aliaţilor, principiu care trebue respectat şi pentru români şi pentru albanezi. Soarta neamurilor nu se poate hotărâ numai în virtutea faptului brutal al cuceririi şi întâmplarea că aliaţii sunt azi biruitori nu le dă dreptul să oprime pe ceilalţi. Principiul naţionalităţei este acel sentiment rafinat care vrea respectul dreptului fiecărui. Ceeace cerem noi, aceea ce trebue să avem, ceea ce vom avea de sigur (aplauze frenetice) e ca principiul naţionalităţilor să triumfe în Europa. De altfel, România nu poate să renunţe la acest principiu şi ea trebue să impună respectarea lui. Trebue să avem azi îndrăsneala luptei, dacă va fi nevoe, dacă nu vrem s'avem mâine umilinţa înfrângerei.

Discursul d-lui G. Murnu. Toată lumea cultă s'a zguduit de catastrofa "Titanicului", dar în Macedonia sunt sute de mii de români ameninţaţi de o catastrofă mare. Românii au virtutea naţională că nu-şi prea fac reclamă dar ei trebue să-şi apere drepturile lor. Aliaţii au ameţit Europa cu drepturile lor. (Oratorul se întrerupe la venirea d-lui Delavrancea care e aclamat cu vie însufleţire.) Macedo-românii sunt peste 1.200.000 în Balcani. Noi n'avem dreptul să intervenim deci în Balcani? În Turcia europeană nu pot fi decât 2 milioane de slavi şi greci şi aceştia vor să ocupe un teritoriu de încă milioane de alte neamuri. Până acolo le merge orbirea, că n'au vrut să cruţe nici independenţa Albaniei. N'au mai mult drept grecii decât noi. D. Murnu face un lung istoric al vieţii aromânilor începând din evul mediu şi până azi.

D.I.Florescu e salutat cu aplauze care întrerup pe orator). Nici Turcii, nici bizantinii n'au putut asupri pe aromâni. Sultanul Murat a admirat vitejia românilor din munţii Pindului şi le-a dat independenţa. Şi aceşti români - de o rezistenţă excepţională, trebue să dispară azi? Fanarul a înarmat pe antarţii greci cari n'au cruţat nici bătrâni, nici femei. Bandele s'au organizat în Atena, dar erau în legătură cu Patriarhia şi aveau în capul lor ofiţeri greci. (Strigăte: jos grecii!). Parte din aromâni au fost ucişi, parte aruncaţi în temniţe. Dorim ca statul român sau Europa (Voci: noi, nu Europa, interesele românilor să le susţină românii) să găsească o formulă (Voci: baioneta) a rezolvirei chestiunei

macedonene. Ce drept au grecii asupra Macedoniei când majoritatea populației sunt români, albanezi şi evrei? /.../.

Discursul d-lui Em Antonescu. D. Em. Antonescu salută în întrunirea aceasta redeschiderea chestiunei naționale. "Problema ridicărei maselor româneşti ca să stimuleze acțiunea politicei noastre externe. Astăzi românul de origină macedoneană, Take Ionescu şi marele român Nicolae Filipescu sunt alături în guvern şi le cerem să facă să înceteze puroiul politicei interne de la noi. Doresc ca ostaşul țăran când se va duce la război să ştie că familia sa nu va cerşi. Iată o latură a problemei. Şi eu, membru al partidului conservator, cer guvernului ca noul parlament să voteze vânzarea moşiilor de mână moartă la țărani, ca țăranul să ştie pentru ce luptă în războiu. Mai cer înlăturarea legei pensiilor şi introducerea asigurărei funcționarilor ca aceştia să-şi iubească patria mai mult. Mai cer să se dea țăranilor locuri în parlament ca să ştie pentru ce luptă ei în războiu. Atunci vom putea spune: înainte! Dar unde? Aci e a doua latură a problemei. În anumite momente, politica noastră externă a lăsat de dorit. Am făcut ca lacheul care se uită bine pe cine îl introduce la stăpânul său şi uită că el e totuşi lacheu. Totuşi, România a avut o atitudine corectă şi prietenoasă față de vecinii din Balcani.

Care e însă azi atitudinea acestor vecini, cari îmbătați de gloria armatelor victorioase pentru moment, lovesc în albanezi şi în aromâni, cari sunt urmaşi ai străvechilor legionari romani? Avem bază tracică ca şi albanezii, aşa că statul albano-român e o necesitate azi în Balcani, şi armata română va şti să-şi facă datoria pe deplin. Vrem să se ştie că Albano-Vlahia e o necesitate imperioasă pentru liniştea în Balcani şi o datorie națională pentru România. Statele româneşti au rezistat veacuri semilunei pentru aceeaşi cruce care atrage azi în luptă pe aliați. Pe corpul gârbovit al turcilor vor găsi numele de Rovine şi Războeni, Călugăreni, acest Austerlitz al Orientului, cum şi numele de Grivița şi Plevna. Iată sacrificile României pentru cruce şi împotriva Semilunei.

Compensația acestor sacrificii e dreptul la Marea Neagră şi e *criminal să se cugete măcar că ni se va putea lua vreodată acel* petec de pământ dela mare. Dobrogea lui Mircea cel Bătrân. Sper că victoria nu i-a înebunit. Sper că mai sunt oameni cari

judecă la Sofia şi că ne vor da drepturi. Nota zece dată nouă din Occident e onoare, acestă notă dată din Balcani va fi o umilinţă. România poartă în toga ei pacea şi războiul. Noi suntem gata şi pentru o pace demnă şi pentru război." (Urale prelungi şi frenetice). În acest curent războinic, ne îndreptăm privirile pline de încredere către Suveran, către guvern şi către harta română. (Urale, aplauze interminabile).

Discursul d-lui I.Th.Florescu, deputat. Cetăţenii bucureşteni nu pot să rămână indiferenţi când peste Dunăre s'a lovit cu securea în mândrul codru românesc de la Pind. Macedonia e copilul delicat dar şubred către care România, ca un părinte bun, trebue să privească cu toată dragostea. Şi Transilvania şi Macedonia sunt deopotrivă pentru noi. Sufletul românesc e acolo unde bate o inimă românească. Aceasta ne dă dreptul să luptăm pentru fraţii de la Pind. (Oratorul e foarte des întrerupt de aplauze şi agitări de pălării). Aşteptarea României a fost maturitate politică, dar când vecinii văd în aceasta laşitate, blestem lor. Să te ferească D-zeu de supărarea nebunului, dar să te ferească mai mult de liniştea înţeleptului. Vorbind de cazul dela Verea, spune să nu uite grecii că sunt o codiţă a bulgarilor şi că în numele crucei închid bisericile, în numele culturei închid şcolile. Dar nu vom permite, cât va trăi faima românească, ca armata română să fie socotită de paradă şi de cotilioane, căci să-i ferească Dumnezeu de sabia şi de cotilionul românesc. Mă voi uni cu toţi marii bărbaţi ai ţărei ca să cerem sus: dreptate, civilizaţie, umanitate.

D. Barbu Delavrancea e primit cu furtuni de aplause, care-i acoperă cele dintâiu vorbe. Trebue să merg acolo, unde voinţa supuşilor îmi spune să merg. De o lună jumătate asistăm la victoriile unora, la înfrângerile altora. Asistăm la o mare prefacere, care va schimba harta Europei. O clipă e timpul de la războiul din 1877 şi astăzi soarta Turciei e ca să existe cel puţin ca o amintire pe harta Europei. Cred că una din marile cauze ale căderei imperiului otoman nu e de cât lipsa de ideal în clasele sociale. Această lipsă de ideal stă şi în trândăvia de a se ocupa de binele tuturor dintr'un imperiu. Să nu ne îmbătăm nici de ură *împotriva unora*, nici de bucurie pentru cel învins. Privim cu durere la marele învins şi nu *invidiem spre micii învingători*.

Tineretul să tragă învăţătură din aceasta. Şcoala care este

realitatea trebue să devină un ideal, căci trebue să încetăm cu cerşetoria.

Oamenii periculoşi sunt cei cari preconizează interesele mai presus de partea vitală. Noi, cari am stat cu arma la picior, - noi cerem un singur lucru - aceea ce s'a spus că, oricare ar fi învinsul, nu se va schimba nimic în Balcani. Şi acum lucrurile s'au schimbat. Asta înseamnă că popoarele când pier, nu ştiu nici ele, nu ştiu nici ceilalţi. Tinerimea să ştie că suntem la o răspântie, dar când va suna ora, să ne găsească uniţi în împărăţie. Noi suntem în Transilvania, în Bucovina, dar nu suntem morţi. Noi nu vrem să turburăm pacea amicei noastre Austria, dar voim să trăiască românii în pace şi atunci îi vom fi prietenii cei mai de temei. Tinerime, tinerime, cu voi se făureşte conştiinţa României de mâine.

Noi suntem conştienţii de eri. România de mâine o vrem mare şi îmbogăţită în idealitatea neamului românesc. Cerem ca fiinţa etnică a românilor macedoneni să rămână o potenţă cum trebue să fie iar nu împărţită sau un stat albano-român pentru că o naţiune nu poate fi desfiinţată prin îmbucătăţire. Altfel nu va fi linişte în Europa. Noi n'am răpit nimic de la Bulgaria pe care am redeşteptat-o noi, pe care am ridicat-o noi, pentru care am vărsat sângele nostru, pentru care am făcut totul ca s'o ridicăm. În Dobrogea sunt urme romane, sunt monetele lui Mircea. Am luat de la Turci aceia ce ni se cuvenia iar nu de la bulgari. Tinerimea trebue să aibe un ideal, idealul neamului românesc care trebue să trăiască mai presus de materie căci s'au văzut popoare pierind de bogăţie, de glorie sau de victorie.

Tineri şi bătrâni, să nu cârtim azi nici contra conservatorilor, nici contra democraţilor, când vom vedea că banul se duce totul pentru armată. Pentru mine personal ar trebui State Unite în Europa dar, dacă nu se poate să ne înarmăm, să nu provocăm pe nimeni, dar să fim înarmaţi. Prin armată se simte ce este o naţiune. Să lăsăm pe ofiţeri să-şi exagerează sentimentele pentru că aşa sunt buni ofiţeri. Să terminăm cu un singur strigăt: "Să trăiască Suveranul nostru înţelept, să trăiască în mijlocul armatei Sale, cum a fost şi la 1877. (Aplauze fără sfârşit).

D.V.Pârvan *profesor universitar*, spune că lupta abia a început pentru că trebue deşteptate *mulţimile infinite care domnesc în* întunerec. D.Pârvan citeşte apoi următoarea

MOȚIUNE .

Noi, cetățeni ai Capitalei, chemați azi 11 Noembrie, la marea întrunire națională din sala Eforiei de către "Societatea de cultură Macedo-Română" şi de "Liga Culturală a tutulor Românilor; Ascultând cuvântările oratorilor, care au studiat foarte adânc chestiunea şi considerând că frații noştri din Turcia Europeană sunt amenințați cu peirea; Că frații noştri din Grecia, Serbia şi Bulgaria sunt lipsiți de orice drepturi culturale; Că cel mai elementar simț de solidaritate națională ne porunceşte să le venim într'ajutor; Că granița noastră din sudul Dobrogei ciuntită în ochi rău voitor prin încălcarea tratatului de la Berlin aşteaptă încă de la 1878 o rectificare; Că demnitatea şi siguranța noastră ca neam şi ca popor cer imperios ținerea în seamă a acestor drepturi ale noastre în sudul Dobrogei hotărâm:

Să continuăm cu cea mai mare energie mişcarea începută prin întrunirea de ázi, în întrunirile deja anunțate şi altele ce se vor mai anunța; Să ridicăm în sensul ideilor noastre întreaga opinie publică română; Să deşteptăm opinia publică europeană spre a se lumina atât guvernele statelor creştine beligerante cât şi Marile puteri asupra pericolelor ce amenință întreaga civilizație, dacă se calcă principiile de dreptate, umanitate în paguba națiunii şi statului român; Să cerem organelor noastre oficiale care conduc politica externă a țărei, apărarea până la ultima hotărâre a intereselor noastre, salvgardând existența națională a fraților noştri şi obținând respectarea drepturilor noastre ca stat. În sfârşit, să nu încetăm cu acțiunea noastră până ce nu vor fi aduse la îndeplinire toate dreptele noastre cereri. /.../.

/ss/ Leontin Iliescu.

19. *Macedo-românii cer ca guvernul român să-şi îndeplinească* promisiunile

19/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă din 12 Noembrie 1913. Agent 15.[1)]

Ca continuare supravegherei asupra refugiaților macedo-români am mai aflat următoarele: Ne luând până în prezent nici un rezultat din partea guvernului Român, în privința situațiunei lor de despăgubirile şi cu toate că guvernul Român le-a promis

1) F.D.P.S.G – DOSAR 77/1912

că cât de curând se va da rezultatul şi pe de altă parte stau refugiaţii foarte rău cu existenţa zilnică din cauză că de două luni li s'au tăiat ajutoarele din partea Ministerului de Interne, aşa că găsindu-se în această mizerie şi nerăbdare s'au dus aseară la Dnul dr.Leonte forţându-l ameninţător să intervie pe lângă guvernul Român de a le satisface mai curând /.../. Domnul dr. Leonte le-a spus că nu poate să le facă nimic din cauză că a intervenit de mii de ori pe lângă guvernul Român şi nu i s'a dat niciun rezultat.

20. *Alte asasinate.*

20/1. Ziarul "Aromânul", Anul I, No.10, Miercuri 13 Noembre 1913. Articolul: *„Asasinarea fruntaşilor aromâni Dem. Zicu din Petrici şi Mitra Arghieri din Şatra de către bulgari. Jefuirea şi persecuţia aromânilor de către oamenii lui Sandanski. Petrici, 26 Octombrie."*

Primim următoarea scrisoare: Stimate domnule redactor, Cu respect vă rog să binevoiţi a însera în coloanele preţiosului d-voastră ziar următoarele: În urma promisiunilor date de către delegaţii statelor balcanice la conferinţa de pace din Bucureşti, mulţi dintre refugiaţii macedoneni au părăsit ţara cu speranţa că vor avea acolo la ei o viaţă mai dulce, ocrotiţi fiind de tratatul patronat de către primul ministru al României. Nu multă vreme însă după întoarcerea acestor nenorociţi pe la vetrele lor, orice nădejde în toate le-a fost zdrobită, căci odată sosiţi acasă, au fost obiectul de dispreţ al tuturor bulgarilor şi boicotaţi pe toate căile de însăşi autorităţile lor. Iar ca culme a nenorocirilor noastre, unul dintre patrioţii noştri, Dem Zicu, părăsind Petrici, oraşul său natal, la 17 Octombre ca să se ducă prin sate megieşe după afaceri, în drum spre casă, în satul Coldrovo a fost omorât de bulgari, fără ca până astăzi neamurile lui să dea de cadavrul victimei. În acelaşi chip a fost masacrat şi fruntaşul nostru, celnicul Mitro Arghiri din comuna Şatra, regiunea Melnic. prinşi de groază şi zi cu zi aşteaptă moartea. Se impune deci ca cei în drept să intervie energic, cât mai neîntârziat aici unde este angajată demnitatea ţării româneşti ca stat şi ameninţată existenţa ei ca naţiune. Binevoiţi, a primi, domnule redactor mulţumirile mele. N.B. Această scrisoare am dat-o şi la "Universul". G.Giumaliot.

Din faptele lui Sandansky. Sandansky, şeful organizator de bande al Bulgarilor şi odinioară fervent apărător al Aromânilor, astăzi – în urma dezastrului suferit de Bulgaria, din pricina intervenţiei armatelor române în al doilea război balcanic – este unul din cei mai înverşunaţi vrăjmaş al Aromânilor din teritoriile unde operează bandele comandate de el. Printre persecuţiile şi jafurile la cari au fost expuşi Aromânii din Bulgaria enumerăm cele de mai la vale. Armata bulgară la o laltă cu bandele lui Sandansky au răpit */furat - n.n./* din comuna Tremusnita (Bujdova de Sus) 25 de cai, 500 de oi, 7000 oc. de pâine, 20 talagane (înveleminte de noapte pentru păstori şi chiragii), 1600 oc. caşcaval, omorât pe atunci tânărul Adamu Italaciu /.../.

Din comuna Lohova 100 lire turceşti, 7000 oc. pâine şi caşcaval în valoare de 200 lire şi 25 cai. Din comuna Şatra 20 cai, caşcaval, 100 lire turceşti plus 200 lire p. calul lui Sandansky. Trei zile după încheierea păcii, Aromânii din Papas Ciair au fost prinşi în drum cu cele două mirese şi bătuţi în pielea goală până la sânge. Amicul acestuia, Th. Cernopeieff, în două zile a tăiat 39 Aromâni, le-a luat 400 cai, 13.000 oi, 200 lire şi o femee însărcinată, asasinată. Aromânii rămaşi vii mor de foame în câmpia oraşului Drama. Preşedintele comunităţii Şatra, Mitra Arghiri, a fost asasinat în cele mai grozave chinuri, fiindcă a avut curajul să răspunză lui Sandansky, că calul acestuia, dat în paza Aromânilor, a fost răpit de Greci. La urmă, corespondentul nostru termină cu frumoasa expresiune că în Bulgaria există doi regi: unul e Ferdinand, celălalt Sandansky.

Bairachi – Giumaia, 4 Noembrie 1913. Aromânii sunt persecutaţi prin oraşe de către teroriştii lui Sandansky, iar aceia care au răuşit să se refugieze prin munţi sunt jefuiţi şi chinuiţi de bandele de comitagii. Nicăierea nu ne putem găsi alinarea suferinţelor şi un loc sigur pentru viaţa şi cinstea noastră, nu ştim încotro să apucăm şi unde să ne jeluim. Vă rugăm cu lacrămile în ochi pentru ultima oară să interveniţi până mai e vreme, căci nu ştim ce va fi cu noi până mâne - ducem moartea cu noi.

Despăgubirile. Turcia, Bulgaria, Serbia şi Grecia – toţi, sleite de surse materiale, dar încă tari ca forţă morală - după chiar un an de război istovitor, au putut – fiind-că au vroit – să creeze o soartă dulce la câte o sută de mii de refugiaţi loviţi de flagelul celui mai sângeros dintre războaie, pe când România bogată şi

înfloritoare în toate privințele – în urma excursiunii militare în sudul Dunării, la vecinii care aşteptau în genunchi armata inamică fără să aibă curajul a se plânge măcar – România Mare, țara aristocratică de la gurile Dunării nu e în stare să despăgubească pe câteva mii de Aromâni, frați ai ei, cari pentru gloria neamului românesc s'au jertfit în voe eroic fără ca să cârtiască împotriva nimănui. Pe când Europenii – cari n-au pierdut nici un supus din ai lor – au făcut şi fac anchete succesive în Macedonia, cuconaşii noştri de la Externe, în frunte cu Pacostea chestiei macedonene, Excelența Sa Burghelea, nu s'au învrednicit să facă nici una, cu toate că am perdut mii şi mii de frați. Dar când le-a păsat să le pese şi astăzi ?

O anchetă s'a făcut în teritoriile anexate de Grecia şi ea ca vai de ea, o anchetă redusă şi întocmită în perspectiva călătoriei proiectate pentru Athena. Ancheta pentru Aromânii din Bulgaria nu s'a făcut încă şi fiindcă nu s'a făcut aceasta – adaugă dandyii noştri depe podul Mogoşoaiei, mai e vreme pentru ceilalți din Grecia – cu alte cuvinte plata se va face pentru toți dintr'o singură dată. Dacă se despăgubiau Aromânii din Grecia şi încă în proporția insultătoare cum a decis comisia de anchetă, departe de a fi apoteozat ministrul de interne al țării în capitala Ellenilor, din contră, era să fie primit cu răcelă, l-ar fi disgrațiat Grecii şi aceasta-l costa mai mult ca sutele şi miile de cadavre frățeşti sfâşiate de fiarele elene.

D.Take Ionescu, în întreaga lui viață politică, nu s'a gândit la alt ceva decât să-şi contracteze adepți credincioşi doctrinelor sale şi admiratori necondiționați ai talentelor lui. Grija lui de căpetenie a fost să transforme sufletele alese din rândurile noastre într'un aluat amorf ca să le dea forma ce-i convenea şi să-i introducă pe mai mulți în serviciul siguranței şi, în schimbul unei sinecure rentabile şi fără nici un rost, oameni dependenți de voințe streine ca să deserviască cea mai sfântă dintre chestiunile neamului românesc. Aşa este şi fiindcă aşa a trebuit să fie, s'a dus să culeagă lauri danaice de la cel mai barbar dintre popoarele lumii noastre.

Atât a putut să facă pentru aceia cari rătăcesc muritori de foame în urma masacrării reazămului lor: părinți şi frați, secerați de bandele de antarți cari făceau escorta fratelui lor – ajuns ministru de interne al României şi cel mai abil dintre diplomații

noştri. Atât a putut face şi şeful secţiunei noastre la ministerul afacerilor streine - Excelenţa Sa Burghelea. Câtă vreme a dăinuit furtuna dezastruoasă a războiului balcanic nu s'a preocupat de anchete şi de alde astea, ci să trimeată pe la casele lor pe refugiaţii sosiţi aici, a căror prezenţă îl supăra şi supără mereu, ca astăzi să ne sosească dureroasa ştire a asasinării Aromânilor din Melnic.

Iar guvernul nostru care acordă milioane pentru o vizită la Athena, face pe surdul şi cruţă câteva sute de mii de franci pentru aceia a le căror locuinţe şi acareturi şi viaţă le-a fost răpită fără să aibă autoritatea morală măcar să ceară socoteală ucigaşilor pe care i-a chemat la masa verde, în fruntea căreia se pusese premierul României. Şi dacă lipsa de autoritate morală faţă de alcătuiri politice – statele vecine - şi-o pot scuza cum ar putea justifica această lipsă faţă de şeful pus în capul chestiunei noastre şi a căror infamie şi tendinţe criminale le-am dat de atâtea ori? Oare n'a fost scris că şi viaţa şi cinstea de oameni să fie la cheremul grecoteilor de la Externe şi ca soarta noastră să depinză de bunul plac al lor? Până când suntem condamnaţi să fim duşi de clica mizerabilă a acestora şi să fim gâtuiţi de ei?

Corespondenţe Grecia-Veria. Mitropolitul grec din localitate, printr-o circulară adresată popilor greci, le recomandă ca să disprețuiască tot ce-i Aromân şi aparţine acestora şi să aibe încrederea în forţa neamului grecesc că va sosi o zi când şcolile şi bisericile aromâneşti vor rămâne definitiv Grecilor. Corcea. Mişună oraşul de agenţi terorişti plătiţi de guvernul elen, cari pun în vedere Aromânilor, sub diferite ameninţări, ca să nu-şi trimeată copiii la şcoala aromânească. Alte multe scrisori primite din Grecia ne arată că situaţia lor s'a mai îmbunătăţit.

21. *Propunerea unor aromâni referitoare la Pind*

21/1. Ziarul "Viitorul" No.2109 din 20 Decembrie 1913. Articolul:*„Romînii macedoneni. Pindul romînesc să fie încorporat la Albania. Centrul cel mai important al Romînilor Macedoneni ameninţat să dispară"*

Un comunicat oficios al "Agenţiei Stefani" apărut în zilele din urmă declară: Comisiunea internaţională pentru *delimitarea* graniţelor sud-albaneze, a acceptat în unanimitate, chiar şi în

cele mai mici detalii, linia propusă de guvernul englez, care corespunde vederilor Austro-Ungariei şi Italiei." Conferinţa dela Londra hotărîse ca întreaga cazană a Coriţei şi regiunea coprinsă la nord de golful Ptelia să intre în Albania. Comisiunea delegaţilor celor şase mari puteri, întrunită la Florenţa, aderînd la propunerea engleză - care nu e altceva decît o parafrazare a propunerei austro-italiene - a tras linia în aşa chip, ca să lase Albaniei şi cazaua Delvino, Arghirocastro, cu valea din Drinopolis, anexînd la acest teritoriu cazalele Tepelen, Premeti, Lescoviţ şi Colonia. Nici nu putea fi vorba de o Albanie independentă fără să ţii seama de condiţiunile geografice, strategice şi economice.

Comisiunea internaţională /.../ nu mai poate face cercetări asupra regiunilor muntoase din Pind, în urma propunerei engleze, care a fost primită de toată lumea. D. Labia a sfîrşit cu cuvintele: "Cred că chestiunea Romînilor ar putea să se rezolve între Grecia şi Romînia şi ar fi conform ori-cărui principiu de civilizaţie şi de DREPTATE tranşarea acestei probleme între aceste două puteri." Din cele de mai sus reese clar că statul albanez e aproape constituit, iar Pindul a rămas în Grecia, rămînînd ca Romînia prin intervenţia ei eficace să creeze o soartă mai bună fraţilor noştri de acolo.

Ce ne rămîne de făcut acum cînd totul e pierdut? Uitaţi într'un colţ îndepărtat al Epirului, Romînii vor trăi, ce e drept, şi mai departe; iar încetul cu încetul se va stinge în ei flacăra sfîntă a mîndriei romane. Prin cultura greacă ce o vor primi, vor uita de marii lor strămoşi, identificîndu-se cu grecii şi înobilîndu-le neamul. Căci, cu drept cuvînt spunea mai de mult ziarul "Patris" din Atena: "Cuţo-Valahii sînt mîndria şi nobleţa neamului nostru". Lua-va guvernul atitudinea demnă ce se cuvine în aceste împrejurări? Impune-va Greciei măcar o autonomie administrativă în afară de cea şcolară, în Pindul romînesc? Noi nu mai credem în nimic. Deziluzia noastră e aşa de mare, în cît nu mai putem hrăni speranţe vagi în sufletele noastre amărîte.

Care va fi soarta intelectualilor noştri? Pindul şi Tesalia sînt două ţări cu caracter romînesc. În Macedonia propriu zisă nu putem progresa. Acolo nu formăm o massă compactă. Răsleţiţi, obligaţi să ne adăptăm mediului, cu conştiinţa naţională slăbită, cu idealul politic distrus, ne vom pierde cu timpul limba. Numai în

Marea-Vlahie de altă dată putea răsări germenul redeşteptărei noastre naţionale, iar intelectualii şi ceilalţi luptători ai neamului persecutaţi şi dezarmaţi moraliceşte în noile teritorii sîrbeşti şi greceşti vor găsi un teren vast de luptă pentru continuarea operei naţionale, pe altarul căreia au sacrificat anii scumpi din viaţă, au jertfit fraţi şi prieteni de-ai lor, ruinîndu-se.

Şi cine ar putea să mai meargă acolo unde încă fumegă ruinele averei noastre, acolo unde pămîntul încă e ud de sîngele eroilor noştri! Soarta noastră de intruşi în faţa unei fatalităţi inexorabile nu ne poate surîde. Dar nu se pot nici lăsa în voia ursitei acei ce i-am chemat în lumina conştiinţei naţionale, pe miile de oameni ce aşteaptă de la noi, de aici, nădejdea lor de bine, ca să fim alături de ei în vremuri fericite, ca şi în vremuri grele. Credem că inimele nobile din această ţară şi guvernul vor căuta să creeze o viaţă naţională mai bună Romînilor din Pind şi vor căuta să înfăptuiască ideea unui centru romîn în Albania de sud, încorporînd comunele romîneşti în Albania. /ss/ I. Foti.

22. *Ajutorul bănesc ce se acordă macedonenilor refugiaţi*

22/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale Notă din 30 Decembrie 1913. Agent 12. [1)]

Ministerul de Externe a numit o comisie pentru acordarea de ajutoare băneşti macedonenilor refugiaţi. Această comisie a dat 4000, 3000, 2000, 1500 lei şi imediat i-au silit să se înapoieze în patrie. Împărţirea inegală a creat nemulţumiri.

23. *Despre corpul didactic al şcolilor româneşti din Macedonia*

23/1. Ziarul "Universul" nr.1 din 1 lanuarie 1914. Articolul: „Memoriul adresat de corpul didactic macedonean, guvernului".

Ca delegaţi ai profesorilor şi institutorilor şcolilor româneşti din Macedonia, dnii Th. Capidan - directorul şcolii comerciale din Salonic, - Gh. Zuca - profesor la liceul din Bitolia şi - Petre Dan - directorul şcolii primare din Bitolia, - s-au prezentat sâmbătă dlui

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913

Titu Maiorescu şi i-au remis un memoriu privitor la situaţiunea nemulţumitoare în care se găseşte corpul didactic respectiv. Corpul didactic macedonean reaminteşte guvernului că remuneraţia sa, prea modestă faţă de grelele condiţiuni de trai de astăzi, nu-i mai îngăduie, cu toată bunăvoinţa ce are, să-şi facă datoria sa în măsura cerută de interesele culturale şi naţionale ale neamului; că sacrificiile făcute până acum îşi au lămurirea într-un puternic sentiment al datoriei, care a făcut să fie îndurate cu multă abnegaţie toate greutăţile materiale; că starea actuală de lucruri, însă, e insuportabilă.

Reaminteşte, de asemenea, importantul rol ce au avut şi au şcolile româneşti din Macedonia şi faptul că "pentru existenţa acestor şcoli, care au atins numărul de 90, dascălii au luptat cu greutăţi şi privaţiuni de neînchipuit, dând chiar şi sacrificii omeneşti şi făcând ca precipitarea evenimentelor petrecute în anul acesta să ne găsească pregătiţi." Memoriul se încheie astfel: "În împrejurările create de noile stări de lucruri, noi nu vedem nici un alt mijloc de scăpare din situaţia nenorocită în care ne găsim, decât numai dacă se vor lua măsuri ca să fim asimilaţi şi noi cu colegii noştri din ţară, îngăduindu-ni-se, mai ales, a funcţiona în virtutea unei legi care să ne asigure şi o pensie demnă cu chemarea noastră.

Numai această garanţie a corpului didactic şi bisericesc, împreună cu intervenţia energică a guvernului român pentru apărarea drepturilor noastre recunoscute, prin tratat, de către statele din care facem parte, mai pot face cu putinţă continuarea acţiunii româneşti printre aromâni. În orice alt caz suntem ameninţaţi a pierde, numai în câţiva ani, ceea ce am putut câştiga cu multă străduinţă şi în decurs de o o jumătate de veac. Iată excelenţă consideraţiunile care fac ca actuala noastră situaţie să fie de nesuferit şi care ne-au determinat pe noi, membrii corpului didactic şi bisericesc, a vi le transmite printr-o comisiune aleasă din sânul nostru, în nădejdea nestrămutată ce avem, că Excelenţa Voastră, cercetându-le mai de aproape, veţi hotărî a ni se face dreptatea ce cerem şi care singură poate fi salvatoare în momentele critice prin care trec instituţiile noastre." *Prim-ministrul a fost de acord cu aceste cereri şi a recomandat* delegaţiei să le prezinte şi dlui Ion I.C.Brătianu.

23/2. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale.
***/Fără dată – n.n./* Școlile românești din teritoriile ocupate de greci, sârbi și bulgari** [1)]

Sinteză: *În Serbia Nouă, în școlile românești funcționează școli sârbești, iar funcționarii aromâni cari își trimit copiii la școlile românești sunt dați afară din serviciu. În comune, aromânii sunt obligați să contribuie financiar la construcții de școli sârbești. În biserici nu au voie să țină slujbe preoții români și aromâni.*

24. *Grecii și guvernanții români doresc refacerea relațiilor interstatale. Totuși, grecii continuă prigoana, arestările și masacrarea aromânilor*

24/1. Ziarul "Fulgerul" (Iași). No. 12 din 20 lanuarie 1914.
Articolul: *„Exterminarea Aromânilor".*

S'a făcut mult zgomot în jurul succesului diplomatic obținut de guvernul de colaborare cu prilejul ultimelor evenimente din Balcani și a încheierii păcei de la București. Pentru neamul nostru românesc pacea de la București era o pacoste și neluarea de absolut nici o garanție pentru soarta Românilor din Balcani, în viitor proiecta o umbră urâtă și asupra iscusinței diplomaților noștri și asupra însăși a tratatului de pace de la București. Conducătorii guvernului român de colaborare, în dorința de-a culege laurii pe cari nici priceperea, nici energia lor, ci numai norocul li'i arunca la picioare, au nesocotit cu desăvârșire interesele Neamului nostru din provinciile de peste Dunăre și mai cu seamă pe cele ale Aromânilor. Un creier, cât de puțin echilibrat, nu putea să nu vadă că singura condițiune a asigurărei existenței Aromânilor în viitor, era asigurarea autonomiei și dezvoltărei lor etnice prin proclamarea autonomiei Macedoniei, garantată de marile puteri.

Cu toate acestea guvernul nostru de colaborare, pe care norocul îl făcuse arbitrul situației din Balcani, a renunțat cu inima ușoară la această autonomie – pe care de-almintrelea nici n'a cerut-o și nici nu s'a gândit măcar s'o propue – ci a primit ca Aromânii, care formau un singur trup sub domnia turcească, să fie împărțit între cele patru state balcanice, Grecia, Albania,

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol II /1913

Serbia şi Bulgaria, mulţumindu-se a lua patalama la mână sub forma de simple note diplomatice, în cari se garanta, pentru viitor, libertatea Aromânilor căzuţi sub dominaţia Bulgarilor, Sârbilor şi Grecilor, de a se folosi de limba lor în şcoală şi biserică.

Câtă valoare au avut şi aceste note diplomatice, s'a dovedit în tare scurtă vreme. Suntem prietenii politici ai Greciei, căreia i-am făcut – se zice – servicii de mare însemnătate. Cu toate acestea Grecii au fost cei dintâi cari au călcat în picioare angajamentul luat prin nota diplomatică necontenind a schingiui şi persecuta după pacea de la Bucureşti, ca şi înainte de ea pe Românii căzuţi sub dominaţia lor. Antarţilor ce terorizau prin crimele şi jafurile lor populaţia românească din Thesalia şi din Epir li s'a schimbat numele în jandarmi. Apucăturile li-au rămas aceleaşi şi Românii din Pind au a se plânge din ce în ce mai mult de rălele lor tratamente. Rămâne-vom noi cu mânele subsuori faţă de această stare de lucruri? Mărgini-se-va guvernul românesc a privi cu indiferenţă furia cu care se urmăreşte exterminarea fraţilor noştri şi păstra-va mutismul de până acum, nu mai pentru a nu indispune pe scumpii noştri aliaţi, Grecii?

24/2. Ziarul "Înainte" No.297 din 22 Ianuarie 1914.
Articolul: *„Românii din Macedonia". (C.R.)*

Se ştie ce asigurări formale ne-a dat d. Venizelos, primul ministru al Greciei, că de acum înainte totul va fi schimbat în Macedonia: d. Venizelos ne-a încredinţat că a dat cele mai severe ordine funcţionarilor săi să observe cea mai strictă aplicare a legilor, fără să mai îngădue nici măcar cel mai mic act de sălbăticie ori de persecuţie faţă de fraţii noştri aromâni. De atunci însă au sosit în ţară mai multe denunţuri şi plângeri din Macedonia; sânt cazuri concrete de ilegalităţi şi barbarii. Ministrul Greciei la Bucureşti a luat act de ele şi după cum ceruse Venizelos, le-a comunicat la Atena pentru ca cei vinovaţi să fie pedepsiţi. Nu ştim dacă primul ministru al Greciei va fi făcut ceva în această direcţie; fapt e însă că sosesc mereu plângeri de la fraţii noştri. Iată câteva pe cari le înregistrează confratele "Românul" din Arad: *Săptămâna trecută fruntaşii aromâni din Lumnita* (Meglenița), Gheorghe Meghia, Tana Conduraji, Nicolai Constanti şi institorul Dim Cioti au fost arestaţi

– fără altă vină decât aceea de a fi Români - puşi în lanţuri, bătuţi şi batjocoriţi în mijlocul satului de către jandarmi, iar după aceea au fost duşi în munţi şi nu s'a mai aflat de urma lor.

Cei 30.000 de Români ai Megleniţei - ţinut eminamente românesc - trăiesc astăzi sub cea mai cumplită teroare. Tinerii sunt ucişi, bătrânii bătuţi şi întemniţaţi, iar fetele necinstite. În ţinutul Caraferiei acelaş regim. Nu de mult, cunoscutul bogătaş de acolo, Toliu Hagigoga, i s'a răpit cu forţa aproape întreaga avere, între care şi moşia sa Dobra /.../. Înţelegem bine că o stare de lucruri ca cea din Macedonia nu s'a schimbat nimic. Aceiaş luptă sălbatică de deznaţionalizare, aceiaş urgie contra Aromânilor, aceiaş teroare de altă dată. Şi d.Venizelos este un om care dictează în Grecia; cuvintele sale sunt ascultate cu evlavie şi ordinele sale sunt executate cu sfinţenie. Cel puţin aşa spun toţi Grecii. C.R.

24/3. Ziarul "Universul". 25 Ianuarie 1914. Articolul: *„Scrisori din Macedonia. Suntem părăsiţi? Persecuţiile şi presiunile făcute din partea autorităţilor sârbeşti împotriva românilor nu încetează".*

În mai multe rânduri românii s-au plâns celor în drept, dar autorităţile n-au luat nici o măsură contra primarilor care îşi închipuie că în Macedonia nu există element românesc şi care zilnic fac zile amare românilor. N-aş vrea să pomenesc numele comunelor unde românii suferă mai multe din partea sârbilor, de teamă să nu fie amendaţi sau închişi, dar ceea ce pot afirma este faptul că românii din comunele pur româneşti sunt persecutaţi pentru simplul motiv că-şi trimit copiii la şcoala românească şi că doresc să-şi păstreze naţionalitatea lor. După Tratatul de la Bucureşti cu toţi credeam că vom câştiga pe toţi românii-grecomani care, în urma intrigilor perfide ale arhiereilor greci şi ameninţările bandelor greceşti, părăsiseră adevărata lor naţionalitate spre a servi intereselor străine. Cât ne înşelam!

Totuşi, care este cauza pentru care românii-grecomani nu se declară români naţionalişti?! Oare n-a sosit timpul când şi românii trebuie să fie mândri cu numele de român? Da. Dar adevărata cauză este că nu îndrăznesc. Şi cum ar îndrăzni când constată că naţionaliştii români sunt persecutaţi pe toate căile, când văd că naţionaliştii români n-au sprijinul moral al

României? Nu cu mult în urmă, sârbii au întrebuințat unele mijloace pentru a se amesteca şi în bisericile româneşti, fără a ține seama de autonomia bisericească, după cum n-au voit a ține seama şi de autonomia şcolară. Dacă România nu ne va da tot concursul moral, dacă ne va părăsi cum suntem astăzi părăsiți, în scurt timp şcolile noastre vor fi închise, bisericile vor rămâne fără popor, iar limba românilor, limba noastră dulce şi frumoasă, nu se va mai auzi în Macedonia. Ce lucru dureros pentru toți aceia care cugetă şi simt româneşte!

24/4. Ziarul "Universul". 29 Ianuarie 1914.
Articolul: *„Convenția româno-greacă a fost semnată".*

Convenția între România şi Grecia a fost semnată. România se obligă a sprijini Grecia cu forța sa armată, în cazul când aceasta va fi atacată de Bulgaria sau Turcia. Convenția mai cuprinde o clauză în sensul căreia Grecia se obligă a-l sprijini pe prințul Wied /*Albania - n.n.*/ şi a-i uşura acestuia guvernarea noului stat albanez.

24/5. Ziarul "Aromânul", anul II, No. 21 din Mercuri 12 Februarie 1914. Articolul: *„Apel către d. Ionel Brătianu".*

Cu tot succesul României, ca părtaşe în mod efectiv la evenimentele din Balcani, cu toate garanțiile şi angajamentele formale, că libera dezvoltare pe tărâmul național a neamului Românesc din peninsula balcanică, e asigurată, cu toată identitatea de interese dintre România pe de o parte şi Grecia şi Serbia pe de altă parte, fapt care obligă pe aceste state la o solicitudine mai dreaptă şi mai îngăduitoare față de aromâni, totuşi situația noastră din punct de vedere național e cât se poate de precară şi amenințătoare.

Vexațiunile şi persecuțiile continuă de a cădea asupra aromânilor, deşi în cazul acesta guvernul grec şi sârb îşi calcă angajamentele şi trece peste bariera recunoştinței ce o datorează României, ca produs al acțiunei ei militare din vara trecută.

Bărbații politici ai Serbiei şi Greciei, ca răspuns la protestările noastre la organele lor administrative întrebuințează violența şi amewnințarea pentru a deznaționaliza pe Aromâni, şi pentru a înăbuşi ori-ce tendință de viață națională care nu corespunde cu

vederile lor de unificare în aceleaşi forme de viețuire politică a tuturor elementelor negreceşti şi nesârbeşti din Macedonia şi Epir, declară că actele acetea arbitrare şi piedicile ce ni se pun în lupta noastră au ca autori direcți anumiți funcționari abuzivi şi şovinişti, de cari nu pot fi făcute responsabile guvernele şi în contra cărora se vor lua măsuri.

Or, în toate aceste declarații menite a preveni agitația legitimă a opiniei publice româneşti, prea încrezătoare, totuşi constatăm cu durere că actele acestea de violență nu sunt accidentale ci reprezintă un sistem al oficialității Greco-Sârbeşti, e o armă de luptă a acestor guverne, cari caută a înăbuşi ori-ce tendință de viață națională aromânească, pe care o consideră ca periculoasă prin faptul că lăsată liberă a se dezvolta va avea greutate în aceste provincii.

Acum când colindările prin Europa ale bărbaților politici greci şi sârvi s'au încheiat la Bucureşti, punctul hotărâtor al situației lor în noile teritorii, când forța militară şi preponderența politică a României e un punct care atrage propuneri de alianță din partea acestor state, se impune o chibzuință care să ne călăuzească în hotărâri: armonie de interese nu poate exista între România şi aceste state, identitate de vederi şi de viitoare realizări de idealuri nu poate exista trecându-se peste elementul românesc din Macedonia, a cărui viață națională o doreşte statul român, iar ele le-o împedică.

Situația noastră în noile teritorii greceşti e cât se poate de precară şi acest lucru se poate constata din următorul tablou /*tabel – n.n.*/, edificator, relativ la şcoalele noastre în trecut şi în prezent:

Comunele aromâneşti din Pind	Elevi şi eleve în anii precedenți	Elevi şi eleve în anii 1913-1914
1. Turia	130	
2. Perivoli	80	
3. Avdela	90	
4. Samarina	30	
5. Grebena	60	15
6. Vlahoiani	45	
7. Pretori	30	
8. Damaşi	40	
9. Metova	17	

10.Amer	22	
11.Smixi	24	
12.Băeasa	90	11
13.Floru	20	
14.Furca	60	
15.Şes-Cerneşi	30	
16.Siraco	35	
17.Paleohori de jos	5	
18.Laca	20	
19.Dobrinovo	10	
20.Paleohori	20	
21.Breaza	12	
22.Paleoseli	30	
23.Ianina - şcoli primare	45	
	20	
24.Ianina – şcoli comerţ	60	13
TOTAL	1010	59

/.../. Ne aşteptăm de la guvernul român şi în special de la naţionalismul incontestabil care vă caracterizează, de la concepţiile D-Voastre, ca continuator al marelui român Ion Brătianu, la o atenţie mai serioasă şi la o luptă pentru a se creia condiţiuni prielnice vieţei naţionale a românilor din Pind /.../. Ori cari ar fi interesele comune cari dictează alianţa româno-greacă, totuş pentru noi ea e foarte costisitoare, şi nu poate fi deplină, trecându-se peste capul nostru. AROMÂNUL

24/6. Ziarul "Dreptatea" No.81 din 26 Martie 1914.
Articolul: *„Românii albanezi şi asasinarea preotului Balamace".*

/.../ Mişeleasca asasinare de către greci, la Corița, a marelui naţionalist român-albanez, preotul Haralambie Balamace şi a fiului acestuia, Nicuţă Balamace, revizorul şcoalelor române din Albania, a produs o legitimă furie între românii albanezi, furie care, nu se ştie dacă şi cum se va potoli. După toate intervenţiunile făcute pe lângă guvern, intervenţiuni cari, după cum ni se afirmă, nu au avut nici un rezultat, românii albanezi, înainte de a începe lupta lor proprie, au dat următorul comunicat către toţi fraţii lor din ţară: "Sinistra comedie, /pe/ care mişelia aliaţilor noştri greci o joacă în Albania, s'a spart şi de astă dată în capul românilor noştri. Ministerul nostru de externe confirmă

că bandele de soldați eleni deghizați în cete de insurgenți, spre a putea asasina şi jefui în bună voie şi fără răspundere au măcelărit pe marele luptător naționalist preotul Haralambie Balamace din Corița, pe fiul său Nicuță Balamace, revizorul şcoalelor române din Albania şi alți trei notabili români.

Guvernul român, care a împins în foc pe aceşti luptători încurajându-i a continua lupta chiar după ce fusese totul pierdut prin pacea dela Bucureşti, primeşte cu inimă uşoară aceste veşti. Suntem convinşi că orice speranță de a obține pedepsirea ucigaşilor morali şi materiali, prin guvernul român, este pierdută. Români din Albania declară însă că nu vor renunța la răzbunare, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte. Poate guvernul român să se prefacă că nu ştie cine sunt adevărații asasini. Noi, însă, fii, frații şi prietenii celor asasinați, ştim cine înarmează cu mitraliere şi tunuri şi cine alcătueşte aceste bande sanguinare şi declarăm că fiece român din ai noştri asasinat de statul grec va fi răzbunat orice se va întâmpla". În urma acestui comunicat poliția Capitalei a luat măsuri serioase de pază a legațiunei greceşti din Capitală.

24/7. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Brigada 1. Notă din 27 Martie 1914. Agent 12. [1)]

Aseară, la Ministerul de Externe a sosit o telegramă din Corița (Albania), unde astăzi sunt luptele între albanezi şi răsculații greci Epiroți, şi prin care telegramă i se comunică Ministerului că la Corița au fost asasinați de către greci bătrânul preot aromân Balamace, împreună cu fiul său şi alți trei notabili aromâni din acest oraş. Ministerul de Externe imediat a anunțat pe Dl. Dr. Leonte de conținutul telegramei şi tot odată Dr. Leonte a fost anunțat de acest caz şi de Mitropolitul Moldovei. Atunci Dr. Leonte a anunțat cazul rudelor preotului Balamace din Corița, aşa că imediat aflându-se prin cercul macedo-român cazul de mai sus s'au agitat în mod foarte aprins, consfătuindu-se ce să facă şi cum să procedeze pentru protestarea contra grecilor pentru asasinarea fruntaşilor şi cei mai naționalişti aromâni din Corița astfel de consfătuiri au avut loc la restaurantul din str. academiei colț cu str. Eduard Quinet şi au fost Arhimandritul Foti Balamace, Andrei Balamace, Epaminonda Balamace, Miltiade Balamace, cu toți o familie cu sus asasinatul preot au mai fost

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913

Dr. Filip, fost deputat la Conpole, Tacit, Nicolescu Nae şi pe urmă după ce au făcut un articol pentru cazul de mai sus s'au dus pe la ora 10-11 pe la toată presa pentru publicare.

24/8. Ziarul „Adevărul" Nr. 8814 din 28 Martie 1914.
Articolul:*„Românii macedoneni şi masacrele din Corița"*

Dl. dr. Leonte se va prezenta astăzi regelui. În urma asasinării luptătorului naționalist, preotul Haralambie Balamace, cât şi a fiului său Nicuță Balamace, precum şi a altor notabili români – de către bandele greceşti – o vie agitație domneşte printre românii macedoneni din Capitală. O mare întrunire se va convoca de urgență de societatea Macedo-Română. Pe de altă parte d. dr. Leonte, preşedintele societății, se va prezenta chiar azi la orele 7 seara regelui – pentru a expune atrocitățile comise la Corița în potriva aromânilor.

Rep.

24/9. Ziarul „Adevărul" Nr. 8815 din 29 Martie 1914.
Articolul:*„Un mitropolit bandit"*

În odiosul asasinat săvârşit de soldații greci cari au ucis pe venerabilul preot român Balamace şi pe fratele acestuia, Sotir, precum şi pe alți trei venerabili români, rolul principal l'a avut, după cum se ştie, mitropolitul grec Ghermanos. Acest prelat a socotit că astfel trebue să-şi îndeplinească misiunea sa, asmuțind pe ucigaşi contra unui preot şi a altor creştini. Mai mult, acestui Ghermanos i-a fost salvată viața, într'o grea împrejurare, de preotul Balamace, victima sa de azi.

24/10. Ziarul „Adevărul" No. 816 din 30 Martie 1914.
Articolul: *Guvernul şi masacrele din Corița".*

/.../. La demersul guvernului nostru s'a răspuns din Atena prin două telegrame ale d-lui Venizelos. În prima sa telegramă d. Venizelos spunea în esență următoarele: atît cei cari au fost omorîți, cît şi cei cari au comis asasinatele sînt supuşi albanezi, - ca atare Grecia nu are nimic de făcut. Primind acest curios răspuns guvernul nostru i-a transmis d-lui Venizelos *telegrama prințului de Wied /Albania – n.n./* prin care se arată că la Corița operează trupe greceşti regulate. În urma acestui fapt d.

Venizelos a adresat guvernului nostru o a doua telegramă, în care se plînge că este vorba de o manoperă a opoziției care tinde să-l facă imposibil, şi că oficialitatea greacă, regretă profund ce se întîmplă, dar nu are mijlocul să împedice „batalioanele sacre".

Audiență la d-nul Porumbacu.

După cum am anunțat, o delegație a romînilor macedoneni s'a prezentat azi în audiență la d-nul Porumbacu, ministru de externe. Chipul în care le-a vorbit d. Porumbacu, n'a satisfăcut de loc pe macedoneni. D. Ministru de externe le-a vorbit în tonul comunicatului vag apărut aseară în „Independența Romînă", anume: „Guvernul nostru a făcut demersuri, pe cale diplomatică, la Atena şi Durazzo. Dela greci ni s'a dat răspunsul că totul ar fi opera unui duşman personal al d-lui Venizelos, un anume Bussion, care vrea să-i facă situația imposibilă".

La observația că această explicație grecească nu spune nimic, şi că cu atăta macedonenii nu se pot declara mulțumiți, cînd frați şi părinți de-ai lor sînt masacrați, d. Ministru Porumbacu s'a mulțumit să dea din umeri. /.../.

24/11. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă din 1 Aprilie 1914. Agent 12 [1)]

Sinteză: *Pentru victimele de la Corița s'a organizat un parastas la biserica Sf. Gheorghe. La acest serviciu a luat parte întreaga colonie Macedo-Română şi Albaneză cu drapelele în doliu.*

24/12. Ziarul "Mişcarea" No. 75 din 3 Aprilie 1914.
Articolul: *„Incorigibilii"*

La Corița, fruntaşii aromâni au fost măcelăriți de bandele greceşti. Nici nu se potoliseră bine, sub impresia unei eventuale legături între casele domnitoare române şi grece, resentimentele celor schingiuiți de autorități şi de palicari în numele libertății; nici nu se obicinuiseră spiritele neîncrezătoare cu ideea unei prietenii sincere între România şi Grecia şi ştirile din Albania ne povestesc isprăvile "batalioanelor sacre", noi jafuri, noi schingiuiri, noi măceluri. La Corița fruntaşii aromâni au fost măcelăriți de bandele greceşti ! Un nou Zografos, numele acesta pare menit să fie purtat numai de persecutori ai fraților noştri,

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913

este în capul bandelor; un nou Zografos dă porunca omorului, ciopârțeşte pe sălbatecii Vlahi, cari nu înțeleg mărirea ideei unirii forțate a Epirului albano-român cu Tesalia grecească şi sacrele batalioane compuse de soldați şi ofițeri greci, cărora de la Atena li s'au acordat concediile necesare pentru această mică şi suplimentară campanie, ciuntesc, siluesc şi schingiuesc fără cruțare, în sunetele imnului independenței şi înfrățirei creştine "dia tis patridos tin elefterian"!

Nu e vina autorităților, a palicarilor, nu e vina grecoteilor cu fustanele şi cu brâul plin de iatagane. Nu ei trebuie să fie mustrați că îşi urmează activitatea lor naționalistă, aşa cum o înțeleg şi au înțeles-o întotdeauna. Cei vinovați, cei greşiți, cei cu păcatul suntem noi şi numai noi. De su-te de ani am învățat că de la Greci nu putem aştepta nimica folositor nouă. De sute de ani am încercat adevărul vechei maxime romane şi nimicnicia cuvântului grecesc. De sute de ani în toate ocaziunile în care am fost în legătură cu Grecii, nu a ieşit pentru noi decât amărăciune şi decepție. Şi noi am rămas tot entuziaştii, tot încrezătorii, tot incorigibilii /.../.

Degeaba Fanarioții ne-au umilit şi ne-au împilat țara, degeaba călugării greci de la toate lavrele Orientului au cărat cu sacii aurul şi cu chervanele odoarele din Moldova şi din Muntenia; degeaba arendaşii şi posesorii greci au înființat bogate instituțiuni în Elada cu banii storşi din câmpiile noastre; degeaba poporul în pătrunderea minții sale, ascuțite de durere, a exclamat versurile sale că "Grecu-i fiară veninoasă, ce pătrunde pân'la oasă"; degeaba vaetele Aromânilor măcelăriți, torturați, spintecați, arşi de vii de cetele greceşti, au făcut să se cutremure văzduhul; degeaba s'au prefăcut în scrum averile lor sub pojarul focului aprins de autorități; degeaba – ori de câte ori ne-am aruncat privirile spre Macedonia n'am zărit de cât flăcări şi sânge; degeaba tot; degeaba toate /.../.O vizită de curtenie, o perspectivă de încredere, un vis de împrietinire viitoare şi veacuri de desamăgiri şi suferințe s'au şters într'o clipă din amintirea noastră şi am întins mâna în semn de prietenie şi de pace, cu spontaneitate, cu încrederea caracteristică neamului nostru. Incorigibilii! Drept răspuns, drept *mulțumită că noi am uitat şi iertat totul:* la Corița fruntaşii aromâni au fost măcelăriți de bandele greceşti! Ion Peretz

25. *Nemulțumirile macedo-românilor contra lui Take Ionescu din cauza intervievului publicat în ziarul „Adevărul"*

25/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă din 3 Aprilie 1914. Agent 12. [1]

În urma unui articol publicat în ziarul "Adevărul" de către Dl Take Ionescu, despre asasinarea fruntaşilor aromâni din Corița de către greci şi care articol desvinovățeşte pe guvernul grec de amestecul în asasinarea aromânilor, cercul macedo-român este adânc nemulțumit şi indignat din cauza aceasta.

Rezoluție: Nemulțumirile Macedo-Românilor contra D-lui Take Ionescu din cauza articolului publicat (interviev) în ziarul „Adevărul".26. *Proteste contra crimelor săvârşite de epiroții greci împotriva aromânilor şi albanezilor*

26. *Note informative asupra refugiaților macedo-români în România în urma încheierii păcii dintre greci şi turci; referiri asupra persecuțiilor şi asasinatelor îndreptate împotriva aromânilor, de către greci sau turci. Înrolarea unor tineri în „Batalionul sacru".*

26/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă din 4 Aprilie 1914. Agent 12. [2]

În urma ultimelor evenimente războinice petrecute în Albania din partea răsculaților Epiroți greci, şi care răscoală este cu concursul guvernului grec /.../ un număr de tineri români naționalişti /*doresc – n.n.*/ să plece ca voluntari în Albania pentru apărarea fraților lor de sânge de orgia bandelor greceşti.

26/2. Ziarul "Dimineața" No.3627 din 10 Aprilie 1914. Articolul: *Cetățenii Capitalei protestează contra crimelor grecilor".*

Cetățenii Capitalei s'au întrunit azi după amiază în sala Dacia, în număr mare, spre a protesta în potriva crimelor săvîrşite la Corița de către răzvrătitorii greci din Epir./.../.

Cuvîntarea D-lui Dr. Leonte: /.../. "Credeam că odată pacea

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913
2) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913

stabilită în peninsula balcanică era să înceapă să domnească liniştea în regiunile locuite de aromîni, oamenii cei mai paşnici, cei mai harnici şi cei mai pricepuţi dintre toate neamurile din peninsula Balcanică. Cu greu, greu de tot am trăit zilele acelea în care acest neam de elită a fost îmbucătăţit între cele patru popoare din această peninsulă: sîrbi, greci, bulgari şi albanezi; ne închipuiam însă că după asigurările date de cele trei dintîi popoare, şi mai ales după ce ele au încercat şi văzut puterea şi omenia neamului romînesc, a sosit momentul şi pentru aromîni să trăiască în pace, în linişte. Dar, vai! ne-am înşelat căci tocmai aceia cari au fost mai sprijiniţi şi cu vorba şi cu fapta de romîni, sînt cei cari prigonesc şi asasinează tot ce e mai viguros, mai capabil, mai harnic din neamul aromînesc. Durerea noastră a tuturor e profundă, căci am pierdut în părintele Haralambie Balamace, în Sotir Balamace şi în alţi trei aromîni nişte stîlpi puternici şi neclintiţi dela datoria lor, am pierdut pe cei mai straşnici apărători ai neamului aromînesc, cari timp de trei decenii au muncit pentru limba şi cultura romînească din Macedonia. /.../ să protestăm în contra acestui act mişelesc săvîrşit de către epiroţi. Să protestăm energic, căci ne-au răpus pe bunul şi destoinicul Haralambie Balamace, căruia datorăm înfiinţarea atîtor şcoli şi biserici din localităţile Albaniei. /.../."

Cuvîntarea D-lui Tacit:"/.../. Nenorocirea dela Coriţa este cu atîta mai dureroasă cu cît Grecia oficială şi neoficială nu încetează de a trîmbiţa urbi et orbi că ei sînt cei mai leali prieteni ai Romîniei. Nenumăratele omoruri săvîrşite de greci cari au rănit inimile romînilor de pretutindeni, au fost opera lui Ralis, aşa cum omorul dela Coriţa este opera lui Venizelos, denumit la Bucureşti "cel înţelept". Graţie avîntului bravei armate romîne, grecii au putut avea garanţia păcei. Pindul romînesc, drept recunoştinţă, a fost jertfit Greciei, fără ca Italia sau Romînia să proteguiască santinela latinităţei cea mai avansată din Balcani. Ne legăm totuşi să nu încetăm lupta înpotriva canibalilor cari au devastat biserica şi avutul coloniei romîneşti din Coriţa. Mişeleasca omorîre a părintelui Balamace şi a comunităţei noastre din Coriţa, este o dovadă că nu este nici o deosebire între Ralis cel nebun şi Venizelos cel înţelept. La greci este vorba de un sistem care se practică cu aceeaşi sălbăticie ca şi în trecut. /.../. Este dar o vădită complicitate a lui Venizelos cu

mişcarea din Epir şi masacrul din Corița. /.../. Epirul nu este locuit decît numai de romîni şi albanezi; toată această zonă a Albaniei de sud este albano-romînească. /.../. Grecii pînă azi n'au dat nici o sancțiune contra administrației grece care a omorît în mijlocul Grebenei pe fruntaşul romîn Tigma. /.../. Datoria noastră este să cerem guvernului a impune lui Venizelos să respecte tratatul dela Bucureşti. Prestigiul mare al Romîniei nu va lăsa la capriciul bandelor greceşti pe frații cari luptă pentru menținerea culturei romîneşti peste Dunăre. Dar dacă vreo rațiune de stat sileşte guvernul să stea în termen bun, cu Grecia, are datoria să ne spună că nu mai putem avea nimic de sperat dela Romînia."

Discursul D-lui Ionel Grădişteanu: "/.../ Ne-am adunat aci ca să legăm o solidaritate a romînilor de pretutindeni. Trebue să se ştie că nu sînt mai multe feluri de romîni şi celui care vrea şi are nevoe de prietenia Romîniei nu i se va permite să lovească în romînii cari locuesc dincolo de marginile regatului. Trebue să cerem pedepsirea făptuitorilor omorului şi trebue să o cerem întîi Albaniei ca să pedepsească pe tîlhari, întru cît crima a fost făptuită pe teritor albanez. În al doilea rînd se va cere pedepsirea soldaților greci cari s'au făcut vinovați de tîlhărie, dela guvernul Greciei. Este drept că sînt anume interese ale Romîniei comune cu cele ale Greciei, dar aceasta înseamnă că aşa cum noi ținem seama de sentimentele şi interesele Greciei, tot aşa Grecia trebue să țină seama de sentimentele şi interesele noastre. Grecia s'a folosit foarte mult de prietenia Romîniei, fiindcă fără intervenția armatelor noastre, armata greacă ar fi fost prinsă de armatele bulgăreşti. Apoi la tratatul din Bucureşti, fără sprijinul Romîniei, Grecia nu ar fi dobîndit ceea ce are azi. În asemenea împrejurări este greu de admis că Grecia nu va lua măsuri pentru împiedecarea altor tîlhării, fiindcă se poate concepe un echilibru balcanic şi fără Grecia, dar nu se poate înfăptui un echilibru balcanic fără Romînia. Dacă Grecia nu va lua măsuri, dînd satisfacție pentru cei morți, luîndu-şi angajamentul că pe viitor nu se vor mai întîmpla asemenea tîlhării, trebue să ştie că riscă să piardă sprijinul Romîniei. De aceea cred că guvernul grec va da cererilor noastre deplină satisfacție./.../.

Discursul D-lui Virgil Arion: "Peninsula balcanică este cîmp de

lupte sălbatice şi de intrigi. Acum un an şi jumătate, cînd izbucnise criza balcanică, atunci cînd dezorganizarea armatei turceşti a permis aliaţilor dărîmarea imperiului turc, la Viena, un ziarist german, Maximilian Harden a vorbit de dărîmarea imperiului turc şi de dreptul pe care Austria îl are la moştenirea acestui imperiu.

La această conferinţă s'a remarcat prezenţa lui Berchtold cancelarul Austriei. A vorbit Harden şi a dovedit că grija de căpetenie a Austriei, urmărită de veacuri a fost ca atunci cînd succesiunea Turciei se va deschide, Austria să-i ia locul. A pomenit Harden de marele prinţ Eugeniu de Savoia, care a inaugurat politica de moştenire a împărăţiei turceşti. Nu ştiu dacă Harden a convins pe cancelarul Austriei sau dacă Berchtold nu fusese mai dinainte convins, fapt este ca acei care au urmărit politica Austriei în criza balcanică ştiu că intenţia Austriei a fost să poată lua tutela popoarelor balcanice. S'a văzut însă că Austria nu poate lua succesiunea Turciei cîtă vreme nu va da piept mai întîi cu Rusia şi acum un an eram în preajma unor fiori ai marelui război ruso-austriac."

D. V. Arion citeşte un articol din "Romînul" care dă pe faţă lipsa de curaj a diplomaţiei austriace. "Au crezut că ceea ce nu pot face prin lipsa de curaj, pot înfăptui prin perfidia lor, încercînd a desbina pe bulgari de sîrbi şi a aţîţa pe greci cu bulgarii. Scoţînd pe bulgari de sub dominaţia Rusiei, credeau că puteau să-i dărîme, spre a apare mai tîrziu să-şi ia partea cea mai mare. În calculele Austriei trebuia să se paralizeze acţiunea Romîniei. Planul era genial şi cu înfăptuirea lui se însărcinase contele Tisza. Rezultatul se cunoaşte: Înfrîngerea nu a suferit'o Bulgaria, ci a fost înfrîngerea ruşinoasă a Austriei. În aceste împrejurări, Romînia a jucat rolul hotărîtor, mobilizînd prin influenţa unei mişcări populare şi reuşind să pătrundă pînă la Sofia.

Puteţi vedea acum cine a intrigat în peninsula balcanică. Albania nu este un rezultat direct al păcei dela Bucureşti ci rezultatul direct al conferinţei dela Londra, în urma stăruinţei Austriei şi Italiei în potriva stăruinţelor Greciei şi Serbiei. Vă daţi seama de dificultăţile existenţei acestui stat. Albania este astăzi un element indispensabil al echilibrului balcanic şi pentru siguranţa Serbiei şi Greciei. Noi avem un interes de a menţine tratatul dela Bucureşti dar orice stricare de echilibru în Balcani

nu ne va profita nouă ci acelor puteri mari cari au fost învinse şi numai Austria are nevoe de turburări în Balcani. Şi cînd grecii vin şi fac noui provocări cum nu-şi dau seama că fac jocul Austriei?

Să nu se creadă că autonomia Albaniei se datoreşte Austriei. Numai Italia este singura care preţueşte această autonomie. Italia nu va permite cu nici un preţ Austriei să se stabilească în Durazzo şi Valona precum Austria nu ar putea permite-o Italiei. În urma acestei neînţelegeri a intervenit compromisul între aceste două puteri care a dus la autonomia Albaniei. De aceea noi, cînd protestăm azi, facem un mare act de prudenţă politică, fiindcă dăm un sfat grecilor şi sîrbilor că orice noui turburări în Balcani nu pot decît să profite Austriei în dauna Greciei şi a Serbiei. Noi aici ne-am făcut o îndoită datorie de solidaritate ca neam, de pietate dar şi o datorie de oameni politici, cari ne dăm seama şi spunem grecilor că ceea ce fac, o fac în detrimentul intereselor lor şi în profitul statelor vrăjmaşe, cum este Austria." /.../.

26/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 17 Aprilie 1914. Agent 51. [1]

Înscrierile în batalionul Sacru şi neîncrederea în reuşita acestei acţiuni. Eri discutându-se într'un cerc de Macedoneni despre constituirea batalionulu Sacru, s'a spus că s'au înscris până acum, aproape 100 de persoane, dintre care nu vor putea pleca de cât 60-70 de inşi. Neajunsul e că nu sunt bani cu cari să se echipeze şi pentru întreţinerea lor. Macedonenii din ţară cari doresc să ajute materialmente mişcarea, nu se interesează de loc, ne având încredere în reuşita acţiunei, mai cu seamă că şi înainte au dat diferite sume de bani, cari în loc să fie întrebuinţate la ceva folositor s'au apropriat şi întrebuinţat pentru nevoile persoanelor cari mânuiau acele fonduri.

26/4. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 7 Mai 1914. [2]

În ultimele zile s'au primit dela Aromânii din Macedonia grecească scrisori alarmante asupra situaţiunei aromânilor şi a raporturilor lor cu autorităţile greceşti. Românii din Macedonia au

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913
2) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol II /1913

aflat că în conformitate cu o dispoziție oarecare a tractatului încheiat la Bucureşti între statele balcanice ei au dreptul ca în timp de trei ani de zile de la semnarea tractatului să obteze pentru suzeranitatea română sau greacă şi că prin urmare în decurs de trei ani ei nu pot fi socotiți ca supuşi greci şi deci recrutați. Autoritățile greceşti, însă nevoind să ție seamă de această dispoziție categorică, socotesc pe români ca supuşi greci şi-i cheamă la recrutare. Acei care nu se prezintă sunt luați cu sila din mijlocul familiei, care la rândul ei este maltratată, încazarmați şi apoi trimeşi în regimentele din Grecia. Această măsură este luată pentru ca tineretul român să poată fi expediat la Athena unde li se țin cursuri de seară spre a fi grecizați. Din cauza acestei samavolnicii a autorităților s'au întâmplat mai multe incidente. Tinerii români recrutați care au căutat să fugă dela cazarmă au fost pur şi simplu împuşcați. Se zice că mai mulți tineri au pierit astfel. Din această cauză peste 150 de tineri aromâni din ținuturile Veriei au luat puştile şi au fugit în munți constituindu-se în bande. Acelaşi lucru s'a întâmplat şi cu tineretul din părțile Clisurei. Se zice că aceştia vor da mâna cu comitagii bulgari spre a porni o luptă în comun împotriva grecilor.

26/5. Ziarul "Românul". 15 Mai 1914.
Articolul: *„Grecii împotriva aromânilor".*

Zi de zi se înmulțeşte numărul acelor frați ai noştri din Macedonia, cari pentru simplul motiv că s'au născut Români şi vreau să existe ca Români cad ciopârțiți şi împuşcați de iataganele şi revolverele bandiților greci. În coloanele acestui ziar s'au găsit amănunte asupra recentei masacrări de la Corcea (Corița). Când cei mai de seamă notabili români, sufletul mişcărei româneşti în Albania şi Macedonia, martirul preot Haralambie Balamace şi ceilalți soți ai lui au căzut victime furiei nebune a celui mai barbar şi crud popor din Europa, a cărui viitor rege în curând va conduce în fața altarului pe frumoasa prințesă română Elisabeta /.../.

26/6. Ziarul "Dimineața" No.3695 din 18 lunie 1914.
Articolul: *„Românii din Macedonia persecutați de greci. Terorizarea românilor din Liumnița"*

Adversarii noştri văzând că poporul român se mişcă din nou şi

că ideea românismului prinde rădăcini din ce în ce mai tari, au început să recurgă la mijloace ilegale şi la ameninţări să împiedice desvoltarea acestei idei, să o înmormânteze. Pe de o parte ni se dă, în mod oficial, autonomia şcolară şi a bisericei, iar pe de altă parte, prin agenţi ne ameninţă cu urgia administraţiei şi a bandelor dacă vom trimite copiii la şcoala românească sau noi ne vom duce la biserica noastră. În comuna Liumniţa au fost arestaţi 5 fruntaşi aromâni pentru această vină. Au zăcut în închisoarea Veria până au fost eliberaţi numai după intervenţia d-lui G. C. Ionescu, consulul general român din Salonic.

26/7. Ziarul "Dimineaţa" No.3707 din 30 lunie 1914.
Articolul: *„Scrisori din Macedonia. Persecuţiile greceşti contra romînilor. Romînii din Meglenia înrolaţi în armata greacă şi exilaţi cu bulgarii"*

/.../. Văzînd că romînii înrolaţi în armata greacă din Salonic urmează să vorbească romîneşte, şi că cu toate ordinele date, nu este zi ca pe străzile Salonicului, să nu audă că între orele 6-7 d.a., soldaţi în costum grecesc, se opresc între ei cu bună seara! Şi noroc frate!

Văzînd că limba noastră este răspîndită în tot Salonicul şi că străinii care ne vizitează se minunează de tăria noatră şi ne felicită pentru dragostea cu care ne păstrăm limba, grecii au luat o măsură foarte grea, e adevărat, pentru noi, dar pe care, credem că o vom putea îndura. /.../. Acum ei au hotărît ca toţi romînii care nu ştiu greceşte să fie exilaţi împreună cu bulgarii în Grecia Veche. /.../

Vede tot.

27. *Reacţia românilor-macedoneni*

27/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale.
Brigada Silistra. Notă din 10 lulie 1914. Agent G.P. [1]

Sinteză: *200 români macedoneni au plecat din Salonic spre a se înscrie ca voluntari în armata română. Aceştia au fugit de incorporările forţate pentru armata greacă.*

---

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol II /1913

28. *Prelații români, servili, dau concursul prelaților greci, fără a le cere rezolvarea chestiunii bisericeşti române din Macedonia*

28/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Divizia I.Brigada I a. Notă 15 Iulie 1914. Agentul 76 [1]

Prelații greci, arhiereul Cristophoros Knitiu din Constantinopole şi Alex Ef. Papadoulos arhimandrit au sosit la Legațiunea greacă din Bucureşti. După aceea l-au vizitat pe min. de externe şi pe I.P.S.S. Mitropolitul Primat pentru a le prezenta un memoriu al Patriarhului Ecumenic cu privire la persecuțiile ce le îndură populația greacă pe teritoriile turceşti.

28/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă, 16 Iulie 1914. Agentul 51. [2]

Studenții macedoneni critică atitudinea I.P.S.S. că le-a trimis delegaților greci concursul, fără a le cere în schimb ca Patriarhia să rezolve cât mai repede şi chestiunea bisericească din Macedonia. De asemenea critică şi atitudinea oamenilor politici din țară, care nu iau nici o hotărâre pentru ca chestiunea bisericească de care depinde soarta românilor din Macedonia ca naționalitate să se poată rezolva în bine şi cât mai repede.

28/3. Ziarul "Națiunea" No. 83 din 10 August 1914.

Sinteză: *Toți cei implicați în asasinarea fraților Balamace au fost scoşi din puşcărie şi puşi în libertate de epiroți. Mitropolitul grec Ghermanos, închis şi el, fiind autorul moral al asasinatelor a fost condus în triumf la scaunul său. Pretutindeni domneşte teroarea.*

29. *Grecomanii din România protestează.*

29/1. Notă, 23 August 1914. Agentul 12 [3]

Atât colonia elenă din Bucureşti, cât şi întregul popor elen din Grecia sunt indignați contra guvernului român pentru permiterea trecerii prin România a trenurilor germane cu destinația pentru

1) F.D.P.S.G – DOSAR 74/1912
2) F.D.P.S.G – DOSAR 74/1912
3) F.D.P.S.G – DOSAR 74/1912

Turcia via Sofia, conținând muniții, tunuri şi armată. De asemenea în România sunt câțiva greci din colonie, care au misiunea specială de a observa aceste transporturi, precum şi orice mişcare a României. Aceste observații sunt transmise guvernului elen prin Legațiunea dela Bucureşti. Colonia elenă din Bucureşti anunță că zi de zi se micşorează încrederea şi amiciția intimă care există între ambele state şi aceasta datorită ultimelor mişcări ale României contra intereselor greceşti.

30. *Atitudinea Turciei ...*

30/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Brigada 1. Notă din 6 Martie 1915. Agent 12. [1]

Sinteză: *Autoritățile otomane din Constantinopole expulzează masiv pe aromâni lăsând avutul lor la voia întâmplării.*

30/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Notă din 6 Martie 1915. Agent M.T. [2]

Românii macedoneni din Constantinopole, Smirna şi Anatolia, cari sunt supuşi sârbi au fost forțați să emigreze, oprindu-li-se tot avutul. Aceştia sunt în special negustori. Motivul acestor persecuții este că aceşti aromâni sunt supuşi sârbi şi la acest tratament este supus orice locuitor care uzează de alt paşaport decât bulgar, grec, german, austriac şi român. Întreaga populație aparținând statelor beligerante e fără milă persecutată indiferent dacă originea lor nu e aceeaş cu cetățenia pe care o au. În special aromânilor supuşi sârbi li se fac mizeriile cele nemaipomenite. Astfel aromânii trecuți pe la poliție au fost trimişi înaintea consiliului de război, care le-a dat câte 15-20 zile închisoare, până când rănile pricinuite de bătaia de la poliție s'au cicatrizat. După aceea au termen ca în 24 de ore să părăsească Turcia, doar cu maximum 5 lire în aur şi 5 lire în argint. Dar nici aceste lire nu li s'au lăsat, deoarece în prima gară după Constantinopole, un ofițer de poliție le cerea să "subscrie" câte o liră pentru flota otomană, iar la a doua gară câte o liră pentru reprezentații de teatru turcesc. Trecuți peste graniță nu li se permite a lua calea României ci spre Grecia. După multe

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol II/1913
2) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol II/1913

aventuri abia unii au reuşit să înşele vigilența poliției şi să ajungă în România.

31. *Taşcu Pucerea decorat de Semiluna Roşie*

31/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale
Brigada de Siguranță Silistra
Notă din 15 Noembrie 1915. Agent 301. [1]

Acum 4-5 zile d-lui Taşcu Pucerea, Medic şi farmacist în localitate, i-a venit o medalie dela Constantinopole pentru serviciul adus în anul 1913 în războiul Balcanic, când a fost cu o echipă macedoneană la Crucea Roşie. Medalia are un act.

Şeful Bg. de Sig. /ss./ Indescifrabil.

32. *Arestarea, schingiuirea şi masacrarea aromânilor continuă*

32/1. Ziarul "Dreptatea" No.1004 din 22 Februarie 1916.
Articolul: *"Sălbăticiile Grecilor în Macedonia".*

/.../. Zilele trecute ne-a parvenit o tristă veste. Pe când românii din Comuna Luminița: M.Ciacia, Gh.Tasuban şi Petre V. Epa se aflau la turmele lor de oi, în afară din comună au fost prinşi de câțiva terorişti greci şi masacrați în modul cel mai barbar. /.../. În comuna Litaşi români zac arestați în închisorile din Vodena, copilaşii mici sunt bătuți şi udați cu apă, preoții maltratați.

32/2. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Brigada I.
Agent 12, Notă din 6 Martie 1916. [2]

Macedo-românii, în urma unei ştiri care au din Macedonia Sârbească, acum ocupată de armatele bulgare de acolo şi în special din județul Bitolia, pe lângă arestările care au făcut până acum, de locuitorii acestor localități, de origină aromână şi grecomană, trimițându-i la destinație necunoscută şi neştiindu-se de soarta lor, acum macedonenii au ştire că s'au făcut şi alte arestări de un număr mai mare de institutori, de preoți şi de locuitori, care în timpul Serbiei când era în Macedonia aveau oarecare slujbe la Sârbi, şi că toți aceştia în lanțuri i-au trimes la destinație necunoscută şi neştiind de soarta lor şi în urma procedării acestei barbarii a autorităților bulgare față de locuitorii

1) F.D.P.S.G – DOSAR 80/1913
2) F.D.P.S.G – DOSAR 80/1913

Macedoniei şi în special faţă de poporul aromân din Macedonia, indignarea macedo-românilor ia proporţii mai mari, şi astăzi, cu ocazia adunărei generale care va avea loc la Societatea de cultură Macedo-română, vor să discute şi chestiunea aceasta de mai sus.

33. *Discursul deputatului C. Grădişteanu, ţinut în Camera Deputaţilor, referitor la împărţirea sferelor de influenţă între marile puteri*

33/1. Deputat Ioan C. Grădişteanu [1)]

/.../ Eată chestiunea care se pune azi în urma prefacerilor din Balcani. Fără să intrăm în tainele diplomaţiei, credinţa noastră este că România ajunsă pe teatrul războiului balcanic în acele condiţiuni ce au uimit lumea întreagă, putea să determine prin tratactul dela Bucureşti, dacă nu o nouă configuraţie a hărţei ţărilor beligerante, mai echitabilă pentru un echilibru mai stabil, dar cel puţin putea să croească o soartă mai bună, mai demnă a românilor din aceste ţări ajunse la amanul României. De sigur s'a urmărit întărirea Serbiei şi Greciei prin slăbirea Bulgariei. La aceasta se putea ajunge şi dacă lua naştere un stat Albano-Macedonean. S'a sacrificat totul pentru prietenia cu cele două ţări, Serbia şi Grecia. Înţelegem orice sacrificiu pentru a se realiza această prietenie; /*dar – n.n.* / sacrificarea tuturor românilor din aceste ţări prietene, iată ce nu este de înţeles.

Mândra Românie mai deunăzi insultată şi batjocorită la Pireu, iar la Belgrad subminată prin tratactul secret cu Bulgaria (de comun acord cu Austria perfidă), aduce pe cui vrea, nu profită însă de splendoarea situaţiei sale militare şi politice ca să creeze fraţilor săi răzleţi o viaţă demnă de această situaţie. După ce a primit ca în protocolul dela Petersburg să se introducă clauza umilitoare (nu e vorba că tot protocolul era umilitor) ca România să aibă dreptul să subvenţioneze şcoalele şi bisericile "întru cât vor fi frecuentate de către copiii cuţovlahi" (?!), apoi repetă comedia întocmai şi la Bucureşti, deşi situaţia se schimbase cu desăvârşire.

Genialul bărbat de Stat d-l Maiorescu secondat de către ceilalţi delegaţi şi de către opinia publică a României s'a mărginit să

1) F.D.P.S.G – DOSAR 59 vol I /1913

primească câte o scrisoare comercială dela fiecare stat balcanic referitoare la cuţovlahi luând aidoma redacţia /*redactarea - n.n.*/ din protocolul dela Petersburg. Aceasta este partea tristă a comediei. Ghicim motivul procedurei cu scrisorile şi evitarea de a se trece în tratact, dat fiind pretenţia bulgarilor de a avea şi ei acest drept de a se subvenţiona şcoale şi biserici; nu se justifică cu nimic primirea termenului – panaceu ce noi îl respingem şi câte odată pe căi violente când ni se aruncă de adversarii necuviincioşi.

Dacă însă s'ar fi întrebuinţat termenul Român, atunci intra în scenă masa cea mare a românilor din Timoc (Serbia) şi a celor din Tesalia şi tocmai de aceasta s'au ferit delegaţii Serbiei şi ai Greciei, fără să le lipsească, după cum se vede, complezenţa rafinaţilor politiciani de Bucureşti, cari în calitate de amfitrioni – noblesse oblige – trebuiau să menajeze susceptibilitatea patriotică a balcanicilor /.../. Şi apoi un ziar oficios al partidului în fruntea căruia se află genialul d. Maiorescu a scris negru pe alb: Nu mai voim să se continue comedia cu cuţovlahii. În acest timp, ca şi înainte de evenimentele recente aromânii au putut vedea că afară de câteva excepţii, marea majoritate a politicianilor români ne-a privit totdeauna şi ne-a tratat ca pe o "marfă de exploatare politică". /*subl.n.*/

34. *Aromânii au ajutat Grecia luptând pentru independenţa ei*

34/1. /Fără dată – n.n./. Aromânul Marco Batare [1)]

Sinteză: *A făcut minuni de vitejie în războiul de la 1821 pentru independenţa Greciei. În Tesalia sunt câteva mii de aromâni, probabil urmaşii legionarilor romani rămaşi în Tesalia după bătălia de la Farsala*

35. *Comportarea autorităţilor sârbeşti faţă de aromâni*

35/1. Brigada I. Notă din 12 Februarie 1919.Agent No.22. [2)]

Curentul de indignare şi protestare din partea macedo-românilor faţă de Autorităţile Sârbeşti din Macedonia, din zi în zi

1) F.D.P.S.G – DOSAR 74/1912
2) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918

ia proporţiuni mai mari, şi aceasta în urma unei ştiri care au primit-o Macedo-români din Macedonia Sârbească, că Autorităţile Sârbeşti, pe lângă cele l'alte neajunsuri şi proceduri barbare care le fac faţă de poporul aromân din Macedonia, acum au găsit alt procedeu pentru a sili pe aromâni de a şi părăsi de tot de chestia naţională macedo-română, astfel că birourile de aprovizionare ale Autorităţilor Sârbeşti la împărţirea alimentelor populaţiei poporului aromân, nu-i dă dacă nu-i va aduce dovadă că copiii ia trimes la şcoala Sârbească spunândule că şcolile aromâneşti nu se vor deschide.

Rezoluţie: D-lui Prim Ministru, Ministru de Interne, Ministru de Culte. /ss/ Indescifrabil. Comunicat /ss/ Indescifrabil.

35/2. Brigada I, Agent No.22, Notă, 13 Februarie 1919. [1)]

Refugiaţii macedoneni, care au fost internaţi în Bulgaria, sunt foarte mult revoltaţi, pentru motivul că nu pot să se înapoiete la căminele lor în Macedonia, unde au absolută nevoe, de aşi vedea familile lor şi avutul lor ne ştiind ce soartă a avut în urma războiului şi cauza pentru care nu pot pleca, amânânduse din zi în zi, este după spusele lor guvernul Român, care nu le înlesneşte drumul şi spesele necesare şi pagubele suferite în urma războiului, astfel că macedo-români vor face ultimul demers pe lângă guvernul Român şi dacă şi acest demers nu ise va da curs complect după dorinţele lor, atunci se vor consfătui ce demersuri vor lua pentru a găsi soluţiunea de a pleca cu ori ce preţ şi prin ori ce mijloc vor găsi de cuviinţă.

Rezoluţie: D-lui Prim Ministru, D. Min. de Interne /ss/ Indescifrabil. Comunicat /ss/ Indescifrabil.

35/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Notă din 22 Februarie 1919. [2)]

În rândurile românilor macedoneni din ţară domneşte o mare nemulţumire provocată de ştirile sosite din Macedonia că autorităţile sârbeşti asupresc pe români şi în ultimul timp le-a interzis chiar de a mai vorbi româneşte. Nemulţumirea a crescut şi mai mult din cauza atitudinei personalului consular sârbesc din ţară care refuză a viza paşapoartele macedonenilor spunând

1) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918
2) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918

că Serbia nu are nevoie de agitatori. La urma acestora macedonenii au avut o consfătuire şi o delegaţiune s'a prezentat d-lui Ionel Grădişteanu, Preşedintele societăţei de cultură macedo-română care le-a promis că va interveni în favoarea lor dar aşteaptă sosirea D-lui Prim Ministru, pentru a-i înainta un memoriu în această chestiune şi a-l ruga să ia măsuri. Societatea de cultură macedo-română va ţine mai multe consfătuiri în acest scop la care vor lua parte foştii internaţi ce doresc să se înapoieze cât mai neîntârziat la casele lor.

36. *Misiunea americană în Albania şi Macedonia*

36/1. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada Informaţiuni. Notă din 17 Mai 1919. [1)]

În cercurile Macedonenilor şi Albanezilor din Capitală a făcut o bună impresie declaraţia făcută de misiunea americană trimisă de conferinţa de pace dela Versaille în Albania şi Macedonia, pentru a vedea felul cum e repartizată populaţiunea din punct de vedere etnic în teritoriile contestate. În special la Corița, din ordinul Consulatului grec s'a hotărât să se facă o manifestaţie comisiunei, dar aceştia au trimis vorbă să se oprească ori ce fel de manifestaţie, dorind să cerecteze singuri neinfluenţaţi de nici un fel de simpatie. Grecii nevoind să dea ascultare acestei dorinţi din ordinul Comandamentului francez au fost împrăştiaţi de către forţa armată. După un turneu de mai multe zile în Albania şi o parte a Macedoniei ocupată de sârbi comisiunea americană a părăsit acele localităţi declarând că convingerea lor este ca să se întemeeze un stat etnic albano-român, de oare ce întreaga populaţiune a acelor ţinuturi nu are nici picior de grec sau de sârb. În legătură cu aceasta albanezii din ţară în unire cu cei din Italia şi cei din Albania vor prezenta Conferinţei de pace noi memorii în cari să se arate istoria Albaniei şi luptele ce ei au dus pentru păstrarea caracterului etnic în decursul a peste una mie de ani, atât sub bizantini cât şi dominaţia turcă.

Rezoluţie: 17/5. Comunicări Dlui Pr.Ministru, Dlui M. de Interne /ss/ Indescifrabil. 20 Mai. Comunicat.

---

1) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918

37. *Conferință despre originea macedo-românilor*

37/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Brigada I-a. Agent 22. Notă din 17 Mai 1919. [1]

Aseară la ora 8 a avut loc la societatea Macedo-română conferința Profesorului universitar ceh Urban Jarnik, care a vorbit despre Macedo-români ca națiune şi de literatură populară. El a arătat cu documente istorice că românii din peninsula Balcanică sunt descendenții romanilor, cari au lăsat acolo mărturii istorice neperitoare. Vorbind despre literatura populară din Macedonia el arată că această literatură seamănă atât ca formă cât şi ca fond cu doina din România ceea ce dovedeşte origina comună. La conferință a asistat întreaga colonia Macedo-română din Capitală, precum şi un număr mare de membri ai societății originari din Țară.

38. *Chestiunea paşapoartelor macedo-românilor*

38/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale. Referat, 20 August 1920. [2]

Făcând cercetări spre a se stabili motivele pentru care nu sunt recunoscute paşapoartele româneşti ale macedonenilor care pleacă în parte cu astfel de acte, am onoare a raporta cele ce urmează: Până în anul 1913, Macedonia fiind sub ocupațiunea otomană, creştinii din acele părți se bucurau de o mulțime de avantagii – mai bine zis privilegii – cari au încetat imediat după încheerea şi ratificarea păcei de la Bucureşti. Lupta dintre diferitele naționalități conlocuitoare în Macedonia, cari ajunsese până la crimă, a făcut ca populația română a acelor ținuturi să nu vrea ca să rămână sub dominațiunea greacă şi sârbă, dar în special de a nu satisface serviciul militar în rândurile armatelor respective. Din această cauză mulți tineri au început să se repatrieze plecând clandestin prin potecile munților Balcani în Bulgaria de unde apoi treceau în țară.

Toți aceştia stabilindu-se provizoriu prin diferite localități au obținut cetățenia română în județele Caliacra şi Durostor, iar în anul 1916, în conformitate cu un ordin al Ministerului de război,

1) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918
2) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918

care chema pe străinii ce au renunţat la supuşenia străină de a se presenta cercurilor de recrutare, ei au fost recrutaţi şi încorporaţi în diferite regimente, cu cari au făcut campania anilor 1916 - 1918 şi campania din Ungaria. Guvernele grecesc şi sârbesc, vîzând că lista celor nesupuşi la recrutare din noile teritorii dela statele respective este în majoritate românească a ordonat să se întocmească liste de toţi tinerii din această categorie şi represalii s'a exercitat asupra membrilor familiilor lor, de către autorităţile administrative.Odată cu încheerea păcei de la Versailles, precum şi a păcei cu celelalte state foste beligerante, aceşti tineri pe baza cetăţeniei româneşti se duc în patrie. Aci, însă, imediat ce ajung li se cer actele de călătorie cari se confiscă pe motivul că ei nu au făcut declaraţii de renunţare la cetăţenia greacă sau sârbă şi prin urmare actele ce le posedă sunt nule. Guvernul sârbesc a mers chiar mai departe. Imediat ce se prezintă în vre unul din oraşele Macedoniei a unui cetăţean român din acele părţi, imediat este expulzat şi trecut în Grecia, iar în Capitală după cum s'a raportat în diferite rânduri, Consulatul General al Serbiei, din ordinul legaţiei respective, refuză de a acorda viza persoanelor ce se prezină la acel oficiu cu paşapoarte în care titularul are trecut localitatea de naştere din Macedonia /.../.

Comisar special, /ss/ Indescifrabil.

Rezoluţie: 11 August 1920. Comunicări sub formă de notă M. Afacerilor streine /ss/ Indescifrabil

39. *„Autonomia" şcolii şi bisericei în Banatul cedat Serbiei. Asuprirea românilor din provinciile macedonene alipite Greciei*

39/1. Preşedinţia Adunării Deputaţilor.
No. 4326 din 14 Iulie 1921. [1)]
Deputat I. Buzdugan

În şedinţa din 11 Iulie 1921, face următoarea interpelare: "Ca români basarabeni, cari ştim ce înseamnă prigonirea şi supremaţia sub dominaţia străină, atunci cînd acest lucru se repetă asupra altei ramuri a neamului nostru şi mai ales asupra românilor macedoneni, din cari mulţi în timpurile cele mai grele

1) F.P.C.M. - DOSAR 35/1921

ale mişcării noastre naţionale din Basarabia, ne-au dat tot sprijinul în acţiunea noastră, considerăm ca o datorie să le venim şi noi în ajutor acestor fraţi oropsiţi, cu un cuvînt, de sprijin şi îmbărbătare şi prin toate mijloacele cele ce avem dreptul să întrebuinţăm, spre uşurarea situaţiei lor grele. De aceea vă cer îngăduinţa să aduc la cunoştinţa Domniei Voastre şi a Domnului Ministru de Externe următoarele fapte în legătură cu această ramură a neamului românesc.

Ştirile cari vin de la aceşti fraţi sînt foarte îngrijorătoare, aşi putea spune chiar tragice. Şi această situaţie este cu atît mai tristă, cu cît este produsă mai ales de aliaţii noştri de ieri, cari, în ciuda tratatelor, legilor internaţionale şi a sentimentelor de umanitate - nu vorbesc de atenţia ce se cuvine prietenilor - continuă, în forma unei politici de Stat, bine plănuită, persecuţia elementului românesc pentru a-l desfiinţa. Las la o parte chestiunea românilor din Banatul luat de Sârbi, pentru cari sunt destui deputaţi printre noi ca să arate că li desfiinţează societăţile, se distrug cooperativele şi li se expropriază averile pentru a fi date sârbilor, - pentru ca să trec la românii din Macedonia deţinută de sârbi, ale căror şcoale şi biserici sunt închise, după însăşi declaraţia D-lui Paşici, primul Ministru al Serbiei, marele prieten al ministrului nostru de externe, care aci, la Bucureşti, a iscălit, în 1913, tratatul prin care se recunoştea autonomia şcolară şi bisericească a acestor români.

Şi le-a închis, desigur, ca o delicată atenţie că cele 45 de şcoale şi 56 de biserici din Banatul românesc sunt întreţinute în cea mai mare parte de Guvernul român, care a vărsat Vicarului sârbesc din Temişoara, pentru exerciţiul 1920/1921, peste 400.000 lei. Românii macedoneni supuşi Serbiei sunt persecutaţi prin toate mijloacele. Unde nu sunt şcoli şi biserici, li se fac şicanii administrative, şi pentru ca să iei sufletul trebuie să omori trupul, guvernul sârbesc a păşit contra acestor români pe calea loviturii economice. Amenzile cad ca ploaia, iar impozitele desăvîrşesc opera de distrugere. Se impune de trei ori averea.

De sigur că nu ne putem amesteca în afacerile interne ale unui stat, ori cît nu s-ar ţine şi de angajamente, dar putem lua şi noi măsuri ce suntem forţaţi să luăm. Şi ori cît ţin să nu turbur, nici postu, clinchetul de pahare ce a avut loc la Belgrad în cinstea D-lui Tache Ionescu, nu mă pot opri de a vă cere sprijinirea acestor

români cari suferă, suferind cu ei şi românismul.

Trec acu, domnilor, la Românii Macedoneni din Grecia. Situaţia în această ţară este şi mai grea, căci Grecii păşesc deseori, pur şi simplu, la suprimare, cum s-a întîmplat în provincia Megleniei. Dar nu e numai atît. Grecii, adică Statul grec nu ţine cont de legile internaţionale şi nici de respectul ce trebuie să aibă pentru supuşii Statului Român. Pe supuşii români, originari din Macedonia, cari merg să-şi ia, ori să-şi vadă familiile, îi înrolează forţat în armata greacă şi îi trimit la carnajul ce are loc pe frontul din Asia Mică, unde diviziile de români din Tesalia şi Macedonia au fost decimate pentru mărirea călăilor lor.

Aceşti supuşi români, zadarnic invoacă supuşenia română, zadarnic arată paşapoartele Statului român, zadarnic arată livretele de ofiţeri şi soldaţi ai armatei române. Grecii le rup. Grecia, se vede, are nevoie de carne de tun şi în primul rînd valahii trebuie să i-o ofere. Aceşti nenorociţi intervin telegrafic la Legaţiunea noastră din Atena, dar aşteaptă zadarnic eliberarea lor, că Legaţia crede că un ostaş poate servi două ţări, fie că autorităţile greceşti au grija să facă aşa fel ca telegramele să nu ajungă la destinaţie.

Cu drept cuvînt se întreabă acei nenorociţi: Cine ne poate proteja, dacă România, muma noastră, pentru care am luptat şi ai cărei supuşi sunt, nu ne protejează? *[Nici astăzi, după aproape o sută de ani, supuşii români din străinătate nu sunt protejaţi de statul român. Exemplu, este tânărul român care a decedat în închisorile poloneze, după două luni de greva foamei, fără ca ministrul de externe român şi premierul să intervină. Şi, totuşi, aceşti nemernici încă mai continuă să ne conducă ţara! – n.n.]* Şi au fost, domnilor, sub steagurile tricolore, nu mai puţin de 400 ofiţeri de toate gradele şi 10 000 de soldaţi, din cari mulţi au rămas pe liniile fronturilor; au rămas pentru vecie, murind pentru România visată şi dorită, pentru România Mare de astăzi, unde atîţia greci se îmbogăţesc, sleind avuţia noastră naţională.

Pe vremea D-lui Venizelos, un general, anume Mazarachis, era însărcinat cu acţiunea secretă pentru stîrpirea naţionaliştilor români. Căzînd stăpînul, s-a dus şi sluga după el, trecînd însă prin Bucureşti, unde peste 20 de familii poartă doliul provocat de

acest general, la plecarea acestora, românii au respirat şi crezînd că acest fapt nu este un accident, ci o revenire a grecilor la sentimente umanitare, l-au adus la cunoştinţa opiniei publice. Grecii însă au reînceput din nou. În locul generalului Mazarachis, călăii apar în persoana Colonelului Cacacvas şi a Maiorului Galanopulos.

Ast-fel acesta a mers în munţii Vodenei, unde sunt păstorii români cu turmele, le-a cerut contractele, le-a înşirat pe sabie şi dîndu-le foc le-a spus păstorilor: contractele sunt reziliate. Detaşamentul i-a dus pe români, şi în locul lor au adus greci. Ce ar face Grecia, dacă România ar izgoni pe grecii cari fac comerţ şi diferite afaceri în România? Se credea că odată cu plecarea de la putere a D-lui Venizelos, alt mare prieten al ministrului nostru de externe, persecuţiile românilor din Macedonia, pentru care Statul grec îşi luase, prin tratatul grec din 1913, angajamentul de a respecta autonomia lor şcolară şi bisericească, se credea, zic, că aceste persecuţii vor înceta. Şi într-adevăr au încetat, pentru ca să se producă din nou, cuprinzînd în acţiunea lor şi pe supuşii Statului român.

Astfel, 50 de supuşi români, originari din Macedonia, mobilizaţi în timpul războiului de către Consulatul din Salonic şi detaşaţi pe lîngă armatele aliate şi demobilizaţi la încheierea păcii, au fost forţat mobilizaţi la greci. Lista acestora se găseşte la Consulatul din Salonic şi cred şi la Minister. Trebuie să adaog că toate intervenţiile Consulului şi Ministrului din Atena au rămas zadarnice. Aşi putea să înşir numele tuturora, dacă reclamaţiile lor n-ar fi la Ministerul de Externe şi la Legaţia din Atena. Citez numai /.../ căci ca să-i citez mi-ar trebui toată lista supuşilor români originari din Macedonia, cari au luptat în armata română şi cari au păşit în Grecia cu aceeaşi uşurinţă cu care grecii intră în România şi se îmbogăţesc. Din această cauză mulţi români macedoneni supuşi români, făcînd parte din armata română nu pot să meargă în Macedonia să-şi ia familiile sau să le vadă, căci a merge acolo înseamnă a nimeri în Asia să se bată cu Turcii, cari Turci, cînd stăpîneau Macedonia, nu numai că nu se atingeau de libertăţile lor bisericeşti şi şcolare, ci le acordau şi favoruri speciale.

Aceasta *fiind situaţia* românilor macedoneni aflători atît în Grecia cît şi în Serbia, aceasta fiind situaţia românilor

Macedoneni supuşi români cari merg în Grecia, cred că mă fac ecoul tuturor românilor cînd interpelez pe Domnul Ministru de Externe, care e situaţia românilor macedoneni, această ramură oropsită a neamului nostru, rugîndu-l să intervină totodată pe lîngă guvernul grec ca să respecte pe supuşii români, căci acolo unde se află un supus al României, este un colţişor din România /subl.n/. Şi nu se pot încălca drepturile acelui supus român, după cum nu se poate încălca teritoriul României, fără ca cel ce calcă să nu rişte. Interpelez totodată şi pe Ministrul nostru de Război. Într-o eventuală mobilizare sau concentrare, cum va considera pe aceşti ofiţeri şi soldaţi ai armatei române, înrolaţi forţat în Grecia: ca dezertori, ca nesupuşi, ca dispăruţi sau ca servind România, în armata unei ţări străine, duşmană de moarte lor, şi prin urmare duşmană românismului, rugîndu-l să intervină pentru ei. Şi în legătură cu unele svonuri confirmate printr-o interpelare în Camera Greacă şi prin concentrări de trupe la graniţa Albaniei, relativ la o alianţă secretă greaco-sârbă, ţintind împărţirea Albaniei, unde sunt peste 300 000 de români şi unde neamul nostru se poate dezvolta în toată libertatea, - mai interpelez pe D-l Ministru de Externe, dacă a atras atenţia cabinetelor din Atena şi Belgrad, că o agresiune contra Albaniei, va fi considerată de România ca fiind absolut contrară intereselor ei."

40. *Alte acte inumane săvârşite de guvernul Greciei împotriva aromânilor*

40/1. Preşedinţia Adunării Deputaţilor
No. 2642 din 24 Mai 1923. [1)]
Deputat Gh. Popp

Aduce la cunoştinţa guvernului: "De un an de zile, fraţii noştri din Macedonia grecească, aromânii Pindului şi ai altor regiuni din regatul Elen, trăiesc zile tot mai grele. Din ziua dezastrului din Asia Mică, sute de mii de refugiaţi din ţinutul Smirnei au invadat regiunile aromâne din Epir şi Macedonia, îngustând baza de existenţă, pământul şi păşunile fraţilor noştri din Grecia. Guvernul grec a hotărît, ca cu ocazia împroprietăririlor ce se fac în aceste regiuni, vechii locuitori aromâni, cetăţeni străvechi ai

1) F.P.C.M. - DOSAR 20/1923

acelor meleaguri, să fie înlăturați dela beneficiul legii de împroprietărire şi pământul şi păşunile supuse exproprierii să fie date exclusiv numai refugiaților din Anatolia.

Românii din Grecia văd cu adâncă îngrijorare cum aceste măsuri îngreuiază tot mai mult traiul lor. Ocupația lor principală fiind creşterea de vite, în locul întâi oieritul, ei pierd cea mai mare parte din păşunile care le serveau ca bază de existență şi sunt amenințați de ruină şi pieire. În asemenea împrejurări, frații noştri din Macedonia au început să se gîndească la emigrarea în masă şi mica lor nădejde este aceea pe care o pun în frații lor din puternicul regat dela Nordul Dunării. Nu se poate ca la apelul lor de ajutor, inimile noastre româneşti să nu fie mişcate de un sentiment de duioasă dragoste de frate. Acel crîmpei de românism atît de curat şi prețios este aromânismul care ne-a dat oameni ca pe Mitropolitul Andrei Şaguna, pe Emanuel Gojdu, pe marii filantropi - baronul Sima şi Constantin Hagi-Popa, nu se poate să se stingă în neştire fără a avea parte de ajutorul nostru.

Mă adresez deci domnului Ministru de Externe întrebînd dacă nu socotește că este de datoria D-sale, ca, respectînd bunele raporturi ce avem cu Regatul Elen, să atragă totuşi atențiunea guvernului grec asupra nedreptății ce se face poporului aromân din Grecia, nedreptate care nu poate să rămînă fără ecou în inimile româneşti. Mă adresez totodată D-lui Ministru al Agriculturii, întrebîndu-l dacă nu crede că ar trebui să studieze chestiunea colonizării emigranților aromâni în acele părți ale țării în care s'ar găsi terenuri disponibile. ca în Ialomița sau Cadrilater, pentru ca să ofere harnicului şi mult încercatului popor românesc un azil al Pămînturilor patriei unite /.../."

40/2. Preşedinția Adunării Deputaților
No. 3150 din 11 Iunie 1923. [1]
Deputat I. Buzdugan

Comunică Ministrului de Externe că în legătură cu cererea d-lui deputat Gh.Pop, ca să fie împroprietăriți macedonenii care sunt goniți de greci, pentru a aşeza în locul lor pe refugiații din Asia Mică, propune ca aceştia să rămână la casele lor, deoarece aşa cer interesele actuale şi viitoare ale neamului românesc. "Ceea *ce cer ei şi aceia ce trebue* să facem noi ca frați mai puternici,

1) F.P.C.M. - DOSAR 20/1923

este ca guvernul grec să înceteze cu actele sale de sălbăticie, practicate, chiar de la încheerea păcii din Bucureşti. Căci, se ştie domnilor, că graţie armatei române - în care a figurat şi un corp de voluntari români macedoneni - şi graţie prestigiului Statului Român, Grecii ca şi Sârbii, şi-au mărit ţările aşa cum le-au mărit în 1913.

Prin pacea dela Bucureşti, Grecii se obligau să lase deplină libertate culturală şi religioasă fraţilor noştri din Macedonia. Acest tratat n'a căzut până acum dar Grecii nu l'au respectat şi continuă să-l calce, în ciuda tuturor uzanţelor internaţionale şi într'o controversă curioasă faţă de amiciţia reîntărită proaspăt, ce se zice că-i leagă de Statul român. Grecii nu s'au săturat de persecuţiile din comunele din Epir şi Macedonia; nu s'au săturat de victimele date de românii din Tesalia, cari singuri au fost nevoiţi să ducă răsboiul de aventuri al Greciei din Asia Mică, câmpiile căreia au fost acoperite de miile de trupuri ale fraţilor noştri cari formau diviziile de vânători; nu le-au fost destule omorurile din regiunile Megleniei şi Epirului de Nord; de aceia păşesc astăzi la desrădăcinarea forţată a fraţilor noştri, cari se îndărătnicesc să rămână, acolo, pe pământul lor strămoşesc, cu tenacitatea specifică rasei latine.

Guvernul grec aduce refugiaţi din Asia Mică şi îi aşează numai şi numai în comunele locuite de români forţând pe aceştia să-şi ia toiagul pribegiei desbrăcaţi de tot avutul lor. Această politică a Statului grec, politică de sfidare faţă de România, a atins maximum de intensitate în regiunea Verei. În numele acestor fraţi oropsiţi de soartă, în numele neamului românesc, cer guvernului meu să atragă în mod serios atenţia guvernului grec - , căci atât guvernul grec cât şi cel sârb au aerul de a nu lua în consideraţie protestele guvernului român - ci să ia măsuri analoage contra grecilor, cari, proaspăt, au năvălit în România, acaparând în special oraşele.

Astăzi Constanţa, Galaţi, Tulcea, Brăila, toate porturile Dunărene şi chiar Bucureşti îţi fac impresia unei suburbii levantine, deoarece guvernul grec crede că între Statul Grec şi Statul Român, pot să fie relaţiuni mai mult decât amicale *persecutând pe fraţii noştri de acolo, cer ca toate cumpărările de imobile făcute de aceşti levantini, după încheerea păcii, să n'aibă nici o valoare. E monstruos, domnilor, ca atunci când*

este ca guvernul grec să înceteze cu actele sale de sălbăticie, practicate, chiar de la încheerea păcii din Bucureşti. Căci, se ştie domnilor, că graţie armatei române - în care a figurat şi un corp de voluntari români macedoneni - şi graţie prestigiului Statului Român, Grecii ca şi Sârbii, şi-au mărit ţările aşa cum le-au mărit în 1913.

Prin pacea dela Bucureşti, Grecii se obligau să lase deplină libertate culturală şi religioasă fraţilor noştri din Macedonia. Acest tratat n'a căzut până acum dar Grecii nu l'au respectat şi continuă să-l calce, în ciuda tuturor uzanţelor internaţionale şi într'o controversă curioasă faţă de amiciţia reîntărită proaspăt, ce se zice că-i leagă de Statul român. Grecii nu s'au săturat de persecuţiile din comunele din Epir şi Macedonia; nu s'au săturat de victimele date de românii din Tesalia, cari singuri au fost nevoiţi să ducă răsboiul de aventuri al Greciei din Asia Mică, câmpiile căreia au fost acoperite de miile de trupuri ale fraţilor noştri cari formau diviziile de vânători; nu le-au fost destule omorurile din regiunile Megleniei şi Epirului de Nord; de aceia păşesc astăzi la desrădăcinarea forţată a fraţilor noştri, cari se îndărătnicesc să rămână, acolo, pe pământul lor strămoşesc, cu tenacitatea specifică rasei latine.

Guvernul grec aduce refugiaţi din Asia Mică şi îi aşează numai şi numai în comunele locuite de români forţând pe aceştia să-şi ia toiagul pribegiei desbrăcaţi de tot avutul lor. Această politică a Statului grec, politică de sfidare faţă de România, a atins maximum de intensitate în regiunea Verei. În numele acestor fraţi oropsiţi de soartă, în numele neamului românesc, cer guvernului meu să atragă în mod serios atenţia guvernului grec - , căci atât guvernul grec cât şi cel sârb au aerul de a nu lua în consideraţie protestele guvernului român - ci să ia măsuri analoage contra grecilor, cari, proaspăt, au năvălit în România, acaparând în special oraşele.

Astăzi Constanţa, Galaţi, Tulcea, Brăila, toate porturile Dunărene şi chiar Bucureşti îţi fac impresia unei suburbii levantine, deoarece guvernul grec crede că între Statul Grec şi Statul Român, pot să fie relaţiuni mai mult decât amicale persecutând pe fraţii noştri de acolo, cer ca toate cumpărările de imobile făcute de aceşti levantini, după încheerea păcii, să n'aibă nici o valoare. E monstruos, domnilor, ca atunci când

grecii jefuesc şi asasinează pe fraţii noştri, noi să-i primim pe greci cu braţele deschise şi să-i lăsăm să acapareze avuţia ţării pentru a o specula şi să se dedea la acte de agitaţie, cum face un oarecare Cutavas din Constanţa, care, prin scris, îndeamnă la asasinate împotriva evreilor, fără cea mai mică jenă. Iar dacă guvernul grec va continua pe calea pe care a apucat-o, să se vie cu o lege de expulzare a tuturor grecilor şi de confiscare a averilor lor.

Vom putea aşeza, în locul lor, pe românii din Macedonia, cari vor ajunge vii în ţară şi ne vom scăpa totodată, de aceşti neofanarioţi, cari, ca şi strămoşii lor, vin să vicieze viaţa politică şi socială a Statului român. Grecia trebue să înţeleagă că, amiciţia cu statul român n'are valoare atât timp cât poporul român din România va simţi loviturile ce se dau fraţilor lor din Grecia.

Şi România este astăzi destul de puternică, pentru a plăti, cu aceeaş monedă, aceste lovituri. Când mii de români macedoneni au sângerat şi s'au jertfit şi sute de ofiţeri au luptat şi au murit în armatele României pentru România Mare, e o chestiune de onoare pentru România ca să plătească aceste lovituri. Şi ca o încheere a celor de mai sus, am onoare a întreba pe d-l Ministru de Externe dacă este adevărată ştirea dată de un ziar grecesc din Bucureşti, "Etnos", cum că Statul român */a se înţelege „Regele statului român" – n.n./* cu prilejul încoronării a onorat cu Ordinul Coroana României, pe mitropolitul grec Karavanghelis, şeful bandelor ce asasinează pe românii din Macedonia."

40/3. Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale. Brigada IV. Notă din 9 Octombrie 1923. [1)]

Indignarea şi ura Macedo-Românilor contra Grecilor ia proporţii din zi în zi (şi aceasta în urma unor ştiri pe care le-au primit din Macedonia-Greacă). Autorităţile greceşti continuă de a persecuta pe românii macedoneni, pentru a trimite copii la şcolile greceşti. Aceste autorităţi nu liberează passepoarte institutorilor macedo-români, pentru a veni în România în interese personale şi şcolare, spre a nu lua contact cu Macedo-Românii din România, cărora le-ar putea da amănunte de toate

1) F.D.G.P. - DOSAR 22/1918

suferințele confraților lor, care amănunte ar putea fi publicate în presa românească şi astfel să se evite consecințele ce ar urma auzind poporul român de starea fraților din Macedonia.

Rezoluție: Pr.M., M.I., M.Ext. /ss/ Indescifrabil; 9.X.923 Comunicat. /ss/ Indescifrabil.

40/4. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă din 31 Ianuarie 1925. [1]

Pe ziua de 29 Ianuarie corent a sosit în Capitală o delegație de 4 români macedoneni, din regiunea grecească, care se va prezenta Domnului Ministru al Afacerilor Străine cu un memoriu prin care vor cere să li se dea pământ în țară spre a se stabili aici, întrucât guvernul grec i-a deposedat de terenurile de cultură ce au avut şi le a încredințat refugiaților greci din Asia Mică. În demersurile lor vor fi însoțiți şi de Domnul I. Grădişteanu, preşedintele societății de cultură Macedo-Română.

41. *Italia îi sprijină pe aromânii din Macedonia*

41/1. /Emitent necunoscut – n.n./.
Nota Nr.30518 din 11 Octomvrie 1940 [2]

Informațiuni politice. Rezidentul nostru din Grecia comunică următoarele informațiuni:

În Sudul Albaniei şi în Epirul de Nord acțiunea Italiei se intensifică. Interesul pe care Italia îl manifestă față de populația aromânească din Macedonia şi în special din Pind, devine din ce în ce mai evident. În legătură cu aceasta se semnalează că Dl. Grazzi, Ministrul Italiei la Atena, a avut, cu un distins personagiu dintre Aromâni, lungi şi repetate convorbiri, cari, după informațiile obținute, s'ar fi învârtit în jurul atmosferei din Pind şi a interesului pe care Italia îl poartă Aromânilor. Asupra unei eventuale acțiuni, acel personagiu ar fi recomandat multă prudență, spunând Ministrului Italiei: Trebue multă atenție, căci dacă Grecii prind de veste înainte de momentele decisive, se nenoroceşte tot aromânismul."

Aprecieri: Sursă serioasă şi de încredere.

---

1) F.P.C.M. – S.S.I. - DOSAR 4/1938
2) F.P.C.M. –S.S.I. – DOSAR 39 vol.II/ 1937

42. *Legionarii macedo-români din Dobrogea*

42/1. Direcțiunea Poliției şi Siguranței Generale.
Notă. În ziua de 8 Decembrie 1940 [1]

Paznicii comunali, pe la orele 1-2 ziua, au găsit pe cîmp, în cocenii de porumb turma de oi a lui Gheorghe Bâsceanu şi o turmă de oi a macedoneanului Gh. Vasile Toci, ambii din comuna Cogealac. Macedonenii sunt coloniştii refugiați din Cadrilater. Paznicii au vrut să ducă ambele turme de oi la primărie, dar pe drum s-au întîlnit cu Gh. Bâsceanu şi fiul său, Vasile Bâsceanu, care era înarmat cu un pistol. Aceştia s'au opus şi au luat oile ducîndu-le în curtea lor. Oile lor s'au amestecat cu oile macedoneanului Toci. La strigătele şi fluierăturile paznicilor, locuitorii, care în majoritate sunt macedoneni, s'au alarmat şi s'au dus la casa lui Gh. Bâsceanu pentru a lua oile şi a le duce la primărie. Cu această ocazie i-au lovit pe cei doi Bâsceanu. Au intervenit jandarmii şi i-au împrăştiat, cu care ocazie i-au reținut pentru cercetări pe patru tineri macedoneni.

Pe timpul busculadei, care a durat cîteva clipe, au fost răniți 2-3. S-au dresat acte de către cei sosiți la fața locului: Prefectul județului, comandantul legiunii de jandarmi, un judecător, un pretor etc. Pentru aceasta s-au trimis jandarmi şi armată la Cogealac. Mulți macedoneni sunt legionari. Prefectul județului Constanța raportează M.A.I. că se încearcă de unii interesați ca acest mic incident să se transforme, în fața opiniei, într-o revoluție. La Buletinul informativ Nr.765/9 Decembrie 1940, orele 20.00 se arată că starea de spirit încă este agitată. Autoritățile administrative, polițieneşti şi judecătoreşti au fost amenințate. Inspectoratul de jandarmi Constanța cere a se aproba facerea unei percheziții la domiciliul românilor macedoneni şi a li se confisca armele. În rezoluție, ministrul Al. Rioşanu, ordonă dezarmarea macedonenilor. Dacă aceştia se opun, se va întrebuința forța. Pe ziua de 10 decembrie 1940, orele 7.50 într-o altă rezoluție se scrie că situația este mai bună, starea de spirit s-a liniştit. Urmează cercetările şi operațiunea de dezarmare.

---

1) F.M.I. – DOSAR 418/1941

43. *Asuprirea elementului aromânesc de către statul grec*

43/1. /*Emitent necunoscut – n.n.*/.
Nota Nr. 3070 din 13 Decemvrie 1940 [1)]

Asuprirea elementului aromânesc. Rezidentul din Skoplje (Iugoslavia de Sud) transmite următoarele informațiuni cu privire la aromânii din Epir şi din Macedonia Grecească:

În prima fază a operațiunilor, când armata italiană se găsea în înaintare, Grecii au incendiat 4 localități româneşti: Samarina, Perivoli, Avdela, şi Baisa (situate într'o regiune la 40-50 km. Nord Est Ianina).

Numeroşi aromâni au fost arestați, internați şi maltratați în mod barbar de autoritățile greceşti.

Aprecieri: Sursă de încredere. Informațiuni verosimile.

44. *Asasinatele greceşti*

44/1. Direcția Siguranței. Notă din 17 Januarie 1941 [2)]

Macedo-românii din Grecia executați prin împuşcare. În cercurile Ambasadei Elene se afirmă că, în ziua de 13 Januarie a.c. au fost executați prin împuşcare, în Grecia, 18 macedo-români, supuşi greci, originari din comunele Pericole, Doliani şi Veria. Aceştia au fost dovediți că îndemnau populația macedoneană la revolte contra jandarmeriei elene, activând în acelaş timp, în domeniul sabotajului economic, contra Statului grec. Pentru motivele de mai sus au fost judecați în mod sumar de către Tribunalul din Salonic şi condamnați la moarte.

Sursă: serioasă.

44/2. Ministerul Afacerilor Interne. Direcția Administrației de Stat. Confidențial No. 002801 A, 002802 A, 002803 A din 10 Februarie 1941. Către Inspectoratul General al Jandarmeriei, Direcția Generală a Poliției. Comandamentul Corpului de Grăniceri. [3)]

Se înaintează în copie adresa Ministrului Regal al Afacerilor

1) F.P.C.M. –S.S.I. – *DOSAR 39* vol.II/ 1937
2) F.P.C.M. –S.S.I. – DOSAR 39 vol.II/ 1937
3) F.P.C.M. –S.S.I. – DOSAR 39 vol.II/ 1937

Străine Nr.8674/1941, prin care se arată că din ordinul Domnului General Ion Antonescu, măsura luată ulterior asasinării Maiorului german Doring, ca nici un cetățean grec să nu mai fie primit în țară, sau lăsat să părăsească România, urmează să fie aplicată până la terminarea anchetei judiciare ce se face în legătură cu asasinatul săvârşit de supusul turc de origine greacă, Sarandos.

45. *Alte acte incalificabile ale guvernului grec*

45/1. /*Emitent necunoscut – n.n.*/
Nota Nr. 30.886 din 13 Februarie 1941 [1)]

Asuprirea românilor din Macedonia. O persoană de încredere, sosită recent din Salonic ne semnalează următoarele asupra situației actuale a elementului românesc din Grecia: Elementul aromânesc din Macedonia grecească este în adevăr asuprit de autoritățile greceşti: asuprirea este îndreptată în special contra intelectualilor.

De mai mulți ani intelectualii români din diferite centre au depus toate eforturile pentru îmbunătățirea relațiilor cu societatea grecească, însă fără rezultat, Grecii răspunzând printr'o vădită aversiune şi repulsiune. Asuprirea Aromânilor s'a făcut în toate centrele şi comunele Macedoniei, ea fiind însă mai accentuată la San Marina, aceasta fiind cea mai mare şi mai populată localitate aromânească din Munții Pindului.

La isbucnirea răsboiului italo-grec, asuprirea a luat o formă mult mai gravă. Grecii acuzau pe Aromâni că ar fi „cauza" agresiunii italiene. Numeroşi fruntaşi din diferite centre, precum şi elevi de liceu au fost arestați. La Grebena, autoritățile militare au rechiziționat localul liceului românesc cartiruind trupe. Oraşul fiind chiar a doua zi bombardat de aviația italiană şi întâmplarea făcând ca o bombă să cadă lângă liceu, Aromânii au fost acuzați că prin TFF au semnalat prezența trupei în acest local.

Deasemenea Aromânii au fost acuzați că au servit de călăuze italienilor şi că mulți s'au înrolat în rândurile acestora. Deasemenea aromânii erau acuzați că fac propagandă italiană, fapt inexact, aceştia înțelegând să se supună şi să respecte *în totul legile țării în care trăiau.*

---

1) F.P.C.M. –S.S.I. – DOSAR 39 vol.II/ 1937

La Corint se află un mare lagăr de concentrare pentru Aromâni. La jumătatea lunii Ianuarie 1941 se aflau în acest lagăr peste 170 intelectuali aromâni foarte rău tratați. Hrană se dădea odată pe zi şi insuficientă: puțină mazăre sau fasole prost preparată şi câteva măsline. Deținuții n'au voie să comunice cu familiile lor sau cu altcineva şi nu se permite de a se vorbi decât greceşte

Alți Aromâni sunt internați în închisori iar altora li s'au impus domicilii forțate. Nu au fost menajați nici bătrânii nici femeile. Unii din aceştia şi-au găsit sfârşitul din cauza maltartărilor suferite: Octogenarul Nacu Cazana, fruntaş din Băişa, mort la Ianina din cauza regimului sălbatec la care a fost supus, apoi învățătorul pensionar Iuliu Sdrula mort în lagărul din Corint.

Numeroşi Aromâni deținuți şi maltratați, au totuşi copii, frați sau rude cari luptă pe front ca ostaşi greci.

Localitatea San Marina a fost bombardată de Greci imediat după retragerea Italienilor, drept represalii pentru buna primire făcută acestora de către populație. După anumite informații, ar fi fost complect distrusă. Aceeaşi soartă au avut-o şi comunele Furca şi Breaza.

Aprecieri: Sursă de încredere. Informațiuni verosimile.

46. *Măsuri de prevenire ale unor eventuale acțiuni diversioniste greceşti, luate de către guvernul României*

46/1. Copie depe ordinul circular secret No. 530 I/1941 al Direcției Marinei Comerciale. [1)]

Fiind informați că guvernul Tzuderos al Greciei Libere a dat dispoziţiuni armatorilor greci care se găsesc în țările ocupate sau sub influența puterilor Axei şi în special celor din România să distrugă prin orice mijloace vasele lor. Veți lua personal următoarele urgente măsuri:

1. Se vor supraveghea riguruos şi în deaproape prin personalul Căpităniei remorcherele şi şlepurile greceşti, pentru a li se lua posibilitatea de distrugerea vaselor. În vederea acestei stricte supravegheri veți întări *gărzile apelând la* Grăniceri şi Marina Regală.

1) F.M.I. – DOSAR 423 /1941

2. Veţi înlocui vasele greceşti rechiziţionate şi date în primire la NFR, MSM şi Marina Regală cârmacii şi marinarii greci, precum şi orice cârmaci sau marinar care nu prezintă destulă siguranţă. Înlocuirea se va face cu elemente româneşti de încredere.

3. Asupra înlocuirei cârmacilor şi marinarilor depe vasele rechiziţionate şi luate de DDSG vă vom face în urmă comunicări. Măsurile luate de Dvs. vor fi raportate de urgenţă Direcţiunei.

Directorul Marinei Comerciale, /ss/ Căpitan Comandor Bors Dumitru.

47. *Comentarii asupra elementului grecesc din România*

47/1. 16 Februarie 1946. Naţionalităţile conlocuitoare din România. Priviri generale de sinteză asupra naţionalităţilor conlocuitoare din România la care s'au sesizat oare cari mişcări. [1]

Grecii. Elementul grec din România însumează aproape 25.000 de supuşi greci şi de cetăţeni români de origine greacă, parte a celor din urmă fiind urmaşii grecilor cari s'au stabilit pe teritoriul românesc încă din vremea întemeierii principatelor. Colonia greacă din ţara noastră a luat fiinţă în jurul anului 1830, când supuşii greci au început să se stabilească în număr mai mare atât în Bucureşti cât şi în porturile dunărene sau maritime, în special la Brăila, Galaţi, Giurgiu, Calafat şi Constanţa. În aceste oraşe grecii au format cele mai înfloritoare colonii, dispunând de şcoli şi biserici proprii, datorită comerţului cu cereale şi coloniale, precum şi transporturilor pe apă, pe care - în bună parte – le monopolizaseră. Născuţi sau stabiliţi în ţară, grecii şi-au menţinut totdeauna conştiinţa naţională, mândria de neam şi iubirea de patria greacă, pe care au căutat să o sprijine în toate împrejurările. /*Spre deosebire de majoritatea românilor din străinătate, a căror mândrie de neam şi iubire de patria matcă lasă de dorit. Adevărul este că nici guvernele româneşti nu-i încurajează în această direcţie – n.n.*/. Un rol important în menţinerea conştiinţei naţionale şi a patriotismului l-au jucat comunităţile Elene, în special Comunitatea Elenă din Capitală, în jurul căreia gravita viaţa colectivă a elementului grec din ţara

1) F.P.C.M. S.S.I. – DOSAR 57/1946

noastră. /.../. Din punct de vedere politic, colonia greacă din România a fost în permanență sub influența evenimentelor din Grecia. /.../. În ceeace privește atitudinea grecilor față de Statul și poporul român se menționează că aceasta a fost întotdeauna în funcție de interesele lor materiale. /*TIMEO DANAOS ET DONA FERENTES – n.n.*/.../.